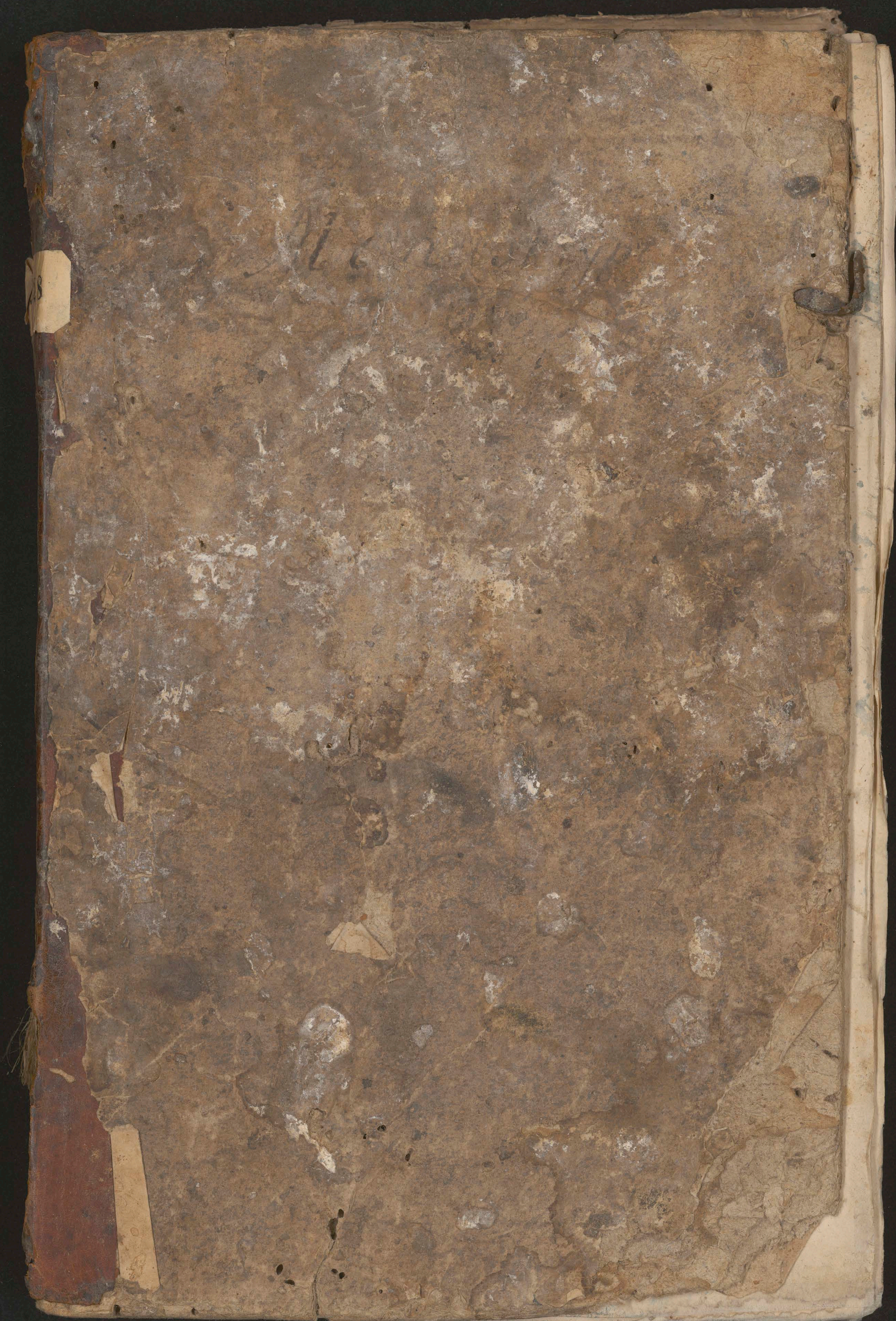
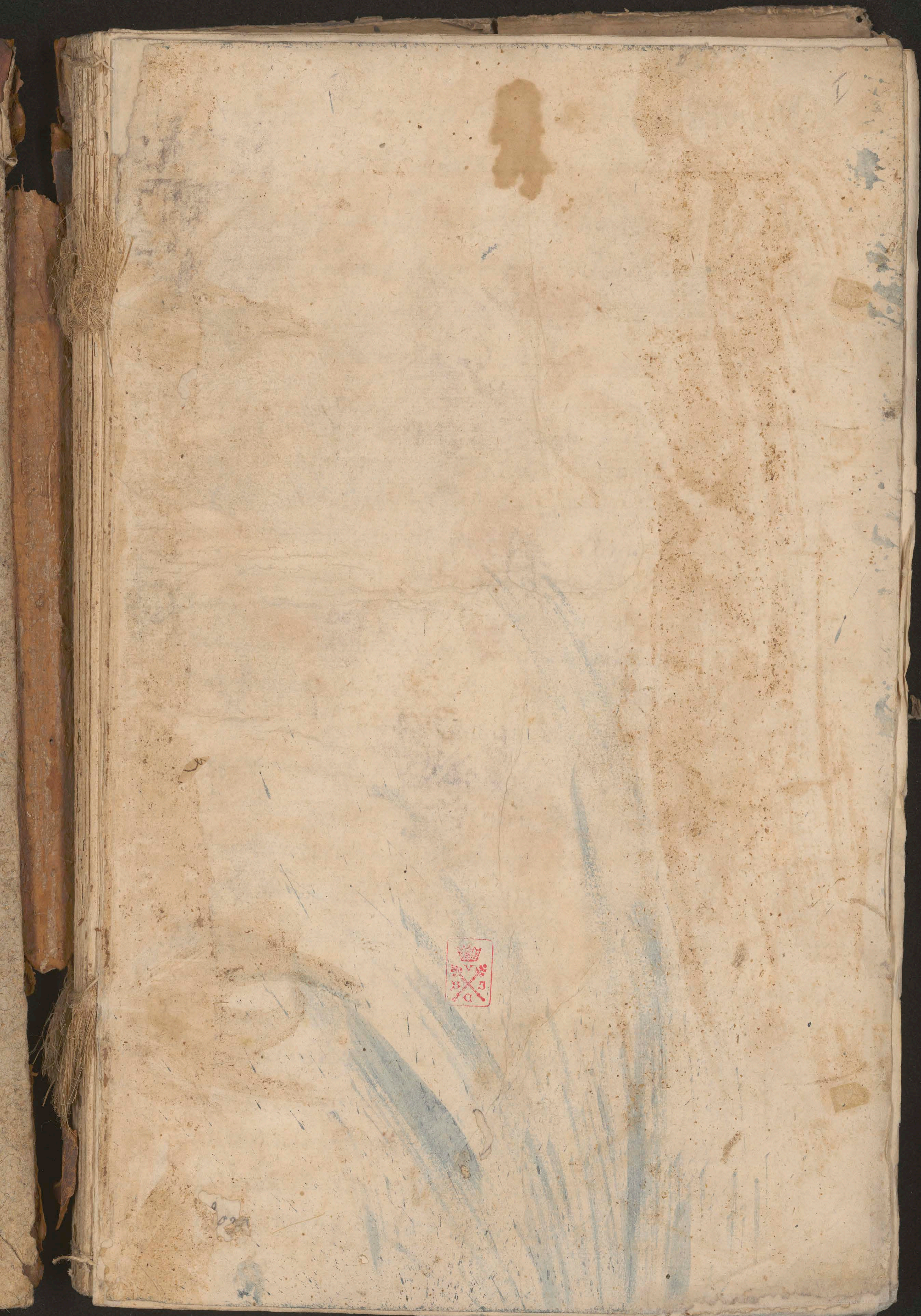

1

Collectio Variarum Curiositatum A. 1760. et.
d. 4. Augusti incepta.

Sermones Comitijs Polonis aliquando inservituri;

Sermo Primus; promovens Bona Consilia.

<u>Scopus Sermonis</u>: hæc Consilia unicè promovent Commune bonum; hinc sedulò agenda.

Nic niewidzę, coby na każdym publiczney Placu Obrady, dostatecznego około siebie starania bardziey potrzebowało, Jako Dobro Pospolite, które iuż iest w teraźnieyszych czasach ogólnie całe, tak szczególnym nieszczęśliwościom; y zagranicznym Woyn niebezpieczeństwom podlegaiące, że ieżeli przez niniejsze obrady w porządanym niebędzie osadzone stanie, tedy, niewiem kto w przyszłe Czasy dla siebie żadnych może obiecować pomyślności. Ponieważ, widziec to każdy może iak nay pierwszy wolney Oyczyzny Oyciec, wolnego Narodu Król y Monarcha August III. do tych Czas szczęśliwie y łaskawie nam panuiący, Lubo sam wpośród Nieprzyiacielskiey burzy y nawałności, maiąc skołatany Umysł, o naszym dobrym niezapomina; iednakże, y ocałości własnego Dziedzictwa myśląc, iakże może co pomyślnego na ściągaiące się dobra pospolitego pożytek uradzić; ieżeli y my sami do tego skuteczną niebędziemy pomocą. Wydaie na Seym Walny uniwersały: ażeby przez tego przynaymniey Seymu doyście, iakney skutecznieysze do tego według swoiego każdy rozumienia obmyślaiąc środki; R.P. od wszelkich pomyślności daleką zachować, y razem przeciw nieprzyiaznym najazdom mocną ią obwarować. Czyli w szczególności każdy z

nas

nas tego niepoznaie, że ten iest ostatni y iedyny na Oyczyzny utrzymanie środek którego ieżeli się nie chwycimy y iego nieutrzymamy, któż nas od wiszących nad nami niebezpieczeństw zasłoni? Dla czego wszelkich sposobów y usilności, po nas Szczechna Matka nasza, Oyczyzna wyciąga; ażeby te, które zażyć mamy Dobru Pospolitemu pożytek przynoszące, konica zamierzony y skutek obrady. przeto niech każdy tutay na to mieyscu zgromadzony Obywatel, Oyczyzny środków y sposobów takowych zażywa; którem by mogli bez trudności ten w doyściu obrad środek iedyny, skutkiem utwierdzić, zamierzonym całey Oyczyznie zadosyć uczynić Pragnieniu.

Sermo 2dus. Scopus Sermonis.

Hec Consilia qm maxime promovere debent quia sumus Filii Patriæ.

Codziennym to mamy doświadczeniu, że kochający Oyca, lub Matkę Synowie, Dobra Ich, jak nayiwię cey pomnażać usiłują. Wiedząc albowiem, że dobra tych, którzy Im życie dali, maią być własciwemi ich że Dzieci Dobrami; o Dobro Rodziców Dziatki ich kochane, iak o swoie własne wszystkiemi siłami starać się zwykli. A my Szlachetnie Urodzeni Polacy czyż o tym wątpiu mamy, żesmy my nami Prawdziwemi Oyczyzny iako powszechnyi Matki naszey. Któż nam bowiem iest Matką? Czyliż od którego życie mamy? że od nich z życiem wszystkie odbieramy? a Oyczyzna nasza czyliż nam niedaie życia? y czyliż powszechną zawsze nazywać się niema Matką? Bo cóż my to mamy od tey Matki zawsze, gdy od niey złotą wolność odbieramy? nikt zas o tym wątpić niepowinien że kto daie życie. Ponieważ złota wolność urodzonemu

Polakiemu

Polskiemu Szlachcicowi nic innego niejest tylko Zycie. Gdyż nie mieć wolności nierodzic się wolnym: iest niebydź ani żyć szlachci cem. Gdy tedy mamy od Oyczyzny wolność, mamy szlachetne życie, mamy tą że się szlachtą rodziemy. Więc nazywać się synami Oyczyzny powinniśmy a ieżeli synow Imię nieprożnę nosić chcemy wszyst kiemi siłami bronić Oyczyzny powinniśmy. A ponieważ Kiedy Oyczyznę matkę naszę nic więcey nie zachowuie; Jako zgoda y mondre rady: więc ieśli nayleprzych rad do wspie rania Oyczyzny przyłożyć powinniśmy. Niech będzie iednostay ne wwszystkich serce że choćby życie łożyć należy za Oyczyznę; ktora nam przez wolność szlachetne dała życie.

Votum. In eligendo Mareschallo ad Comitia. Scopus.

In Mareschallo Comitiorum quatuor inesse debent, Scientia Legum Polonarum, et Consvetudinum; Virtutes Viri Nobilis, Auctoritas, in Patriam pietas.

Ieżeli kim JWWMMWMś Panowie Bracia y Dobrodzieie, tedy Uchwalonym na Seymie Marszałku cztery rzeczy potrzebnych, a bardziey powinnych bydź sądzę. ale są prawy zwyczaiow Polskich wiadomość szlachet nego Męża zdobiące cnoty, powaga, y ku Oyczyznie Miłość. co do pierwszego mowiąc ieżeli kto prawa Publicznego y zwyczaiow naszych niewiadomy będzie, iakże zbawiennemi powodować Radami, y onez ku Dobru Oyczyzny kierować potrafi. Co się Miłości Oyczyzny tycze, ieżeli kto nieprzyiaz ny Oyczyznie, y naszey prawie godzącey zgubę pokaże się, że gdy inni do zobopulney iedności y doczistey serc rowności

zabieraią się

zabierai się y w niey zachowywai serca w mnie tylko cudzoziem-
skie Godności, nad Polskiego Szlachcica przewyższaiące,
lecz dorownywać nawet onegoż nie przypuści odważę się
ieżeli kto tak nie kochaiącym Dobra Pospolitego pokaże się,
że osczegulne Dobro wszelkiemi siłami starai się bę-
dzie a Pospolitego zaniedba: ieżeli kto zgoła tak nie
nawistny Oyczyznie, y Szlacheckiego prawie Polakow niegod-
ny nazwiska, stanie się że złoto Oyczyzny Wolność
znosić y być niepotrzebną osądzi iak ten doskonałym
Wolnych Głosow rządzeniem kierowaney dowod: Com
trzecie położył, ieżeli iuż kto mało iakaby Szlachetnego
w Oyczyznie Męża zdobić mogła, Powagę albo żadney
mieć nie będzie: iakże rozrużnione a zaszczem nie uno-
szone umysły do Karbu zdrowych rad nakłonić wydoła:
A na ostatek ieżeli kto cnotami Szlachetnego Męża
zaszczyconym nie będzie iakże do całości Oyczyzny Utrzy-
mania świętemi innych Przykładami przyprowadzi.
Zaś w ktorym Szlachetnością y Powagą dobrze zasłużonym
Mężu żadna nieznayduie się przywara; kto Praw y oby-
czaiow Polskich wiadomość ma należytą; kto w pierwszym
nawet swoiey Młodości wieku nie oprzyzwoite wiekowi
temu badał się rozrywki; lecz statecznego zawsze z Mądre-
mi szukał obcowania kto nie iuż w Domowym powie-
dzeniu Pospolitych pitnował rożnywek, lecz szczegulnych
zawsze dla R:Pltey Dobra patrzał ziazdow, kto nie iuż oiadem
zkionec starał się Ksionski, lecz oprawowierne Praw Polskich
Opisanie y zkondy iak nay więcey o zachowaniu

zwyczaiow

Zwyczaiow swobodnego Narodu, za Praw przyiętych wiadomość
wziąć mogł; oto tylko wszelkiemi kusił się siłami y niedosyc
mu na tym było że z się wiadomości Publicznego Prawa Pol
skiego ćwiczył lecz ousilne serce, to Szlacheckiey y Brater
skiey rowności, to powszechnego Dobra, to złotey wolnos
ci Polakow ubigał się zamiłowanie Ktow takim wszędzie
Rycerza Polskiego Imie rozumieniu połkada, że ludzo
Ziemskich, uświetlich nawet, w porownanie z nim nieprzy
puszcza Dostoinosci; Kto takiey tu Pospolitemu Oyczyzny
Dobru y złotey wolnosci gorec usiłuie s nim Ścisłą; że zacałość
y nieskazytelne onych zachowanie, swego nawet położyć
nie zabrania Życia. Że wszystkie, tego godnym obrad naszych
nieuznać Marszałkiem. Przymioty Imci Pana NN: Pow
szechne Całey Rzeczpltey:, iako też szczegulne Ziem naszych
Dobro, łożone Usługi, iako zawsze do obięcia Marszał
kowskiey Laski, zdolnym czynią; tak słuszna zaiste iest,
ażeby zgodne WMciów Panow y Braci Głosy, na tym go
osadzić urzędzie niezbraniali się o co y ia z Imienia mego
upraszam

VOTUM. providens eventum optimum Co:mitiorum Generalium, ex ratione Consensus Omni:um totius Palatinatus, vel sub forma Confederationis.

Ponieważ wszelką radą, wszystkiemi siłami, około dobra Pospolitego pracując, do tego dążymy końca, wszyscy żebyśmy odrzuciwszy nieporządną własnego swego Dobra Miłość, złączonemi siłami y iednością umysłow.

Umysłow znaiącemu się Seymikowi do końca dopomogli; ob
myślać nam iak naymocniey sze środki zostaie, iakby y Seym
Wielki do nayPomyślnieyszego przyprowadzić skutku. Oto
się tedy wszyscy, iako Usilnie, tak też ochotnie starać powin
niśmy, żeby rady Publiczne pożądanym końcem uszczęśli
wić. Bo gdy pomyślnym końcem uszczęśliwione
mi zostaną, Oyczyznę do zguby nachyloną naybardziey
wspierać będą. Lecz iakże maią być pożądanym skutkiem
uszczęśliwione, kiedy Panowie s nas /: co się uchoway Boże w na
szym Woiewództwie nieznayduie/ ktorych na wsparcie rad
walnych Seymowych wystawiaią, ktorych nie podeyźrane
Urodzenie, niepowaga przyzwoita, nie rostropność w Rze:
czach, nie dowcip przenikaiący w zawiłościach, nie męstwo
y Dzielność w przeciwnościach Zaleca; ale bardziey /: wybacz
się słowa:/ Jurgieltowych podstawkow, ktorzy dobry
Upominek wezmą takich na godność Czyli Posłow czyli
Marszałka wywadzaią. Dlaczego ieżeli byśmy przez
wolne danie Głosow Całości Oyczyzny Zachować nie
mogli, y rad zbawiennych ktore na walnym
Seymie około Dobra, y Całości naszey Sprawować
mamy, ynaczey byśmy do pożondanego końca przy
prowadzić niemogli: tedy Jnszym Panom Po
słom zowłożyć w Jnstrukcyą onych potrzeba: aby
nie uważaiąc na Venales Animas pod kształtem y
Prawem powszechnego Zwyczaiu pluralitate Vo
torum dzieie Seymu utrzymać, aby tym przynaymniey

sposobem

Sposobem y wolność Złota y Całość Rzeczy Pltey utrzymana, y wszelkie niebespieczenstwo oddalone pokoy wewnętrzny, iako tez y powierzchowny byt utwierdzony. Cożeby pomyślniey swoy skutek otrzymało, rozwentkowi y roz porządzeniu WWWMMciów Panów zdaię obyczaię, iako przyzwoita, tak y słuszna iest, uznali; y toż dopełnienia Przysłym Panom Posłom Woiewodztwa naszego zlecili.

SCOPUS. Curandum est, Ut Comitia Generalia, et Extraordinaria, in integro Conserventur.

Taki iest zaiste JWWWMMciów Panowie Bracia y Dobrodz: miły nam pokoy, miła złota wolność, miły kazdemu wolney Oyczyzny Synowi nieprzymuszony spraw czynieniu swobodny umysł, to szczęście przyiemne wielce; bo ani nawet, otym pomyśleć chcemy, abyśmy tego, co iest zaszczytem Oyczyzny naszey szczególny, (czego choć inne Narody pragną, żądze ich jednak, bez żadnego zostaią skutku) nieutracili; y żaden wprawdzie taki się nieznaydzie, ktoryby tey złotey wolności szczególnie niekochał, bo wszak się nayprzod z tego, że ta od tylu lat ukorzeniona kwitnie, dobre owoce z siebie wydaiąc, wolne Krolestwo Polskie dotąd utrzymuie, kiedy na wstyd y hanbę swoią uniweczy wperzynę obroconą, inne niegdyś wolne Krolestwa przez własnych synow rozterki y niezgody pod Jarzmem niewoli dotąd stękaią, Szlachcie Polskiey złotych pętow iest wolny wradości opływa, że tey złotey

Wolności

Wolności używać może, oraz aby y też same y ich Potomkowie
opływali w szczęściu. A ponieważ tak nam iest przyiemna
na wolność, usilnych Prac do tego przykładać słuszna, aby
Rady nasze o tym zamyślali, żebyśmy my na Utrzymanie Wol
nego Narodu, poprzedzili wszystkie na nas ściągaiące
nieszczęścia albowiem z nieprzyiaźnienia z Państwa z innemi
Monarchami, za wzięte umysły które między sobą Przyia
cielskiey uczynić nie mogą Zgody, tudzież pod bokiem naszym
ich goniture, y Woyny dla różnych okoliczności wielorakie=
mi stąd wypaść maiącemi nam, grożą nieszczęściami. Grożą złotey
wolności utraceniem. Czego uchoway Boże o iakby była Polska
nieszczęśliwa. Grożą wieczystym spustoszeniem, gdzie świąt
nice Pańskie Pałace, Domy, upadkiem przyrównione leżały by.
Grożą przymuszonym pod Jarzmą posłuszeństwa wol
nych poddaniem Karków, O Złotey wolności Synowie Zia=
ciołby tą Szczęśliwością ten ciężar tak nieznośny Dźwigać trzeba.
Grożą Synów Polskich Krwie rozlaniem, w tenczas czyli
Heretycka czyli Polska niegdyś hołduiąca szyia która
niedawno z Poddaństwa naszego wyszła po Krwi szła
chcieli deptać by nogą wzgardą o iakby chańbie tak wiel=
kiey wstydu do wstydu przyczyniała. Grożą na Koniec
Szlachetnych y godnością zaszczyconych Imion domów
Polskich, na ostateczne pod rząd iedno władny ich Podda
nie odmienieniem y więcey by iuż nad tę Oyczyznie
Zniewagi nie trzeba. Ale wszystkie tą przy teraźnieyszey
Czasowi naszey, odwrócenie być może, ieżeli Seymów,
y Seymików naszych rwać nie pozwolemy. Wiele te

Zawte

Zaiste pomocy dodaią Wolnemu Krolestwu, aby roznemi Wiatrow przeciwnosciami zkołatane, na bezpiecznym na czatisci brzegu utrzymać się mogło. Dlaczego szukać nam takowych przynależy srodkow, aby zewsząd ciekawemi obtoczona Polska Woyskami, stała się z samą z siebie mocną, nieprzełamanym Murem y trwożem postrachem zpilnionych na naszą zgubę Zawziętości; utrzymaymy z tąd iako naypilniey rady nas, że żych Wolności pozorem niepowimy atak też rady ubezpieczą nas y od wszelkiego zasłonią niebezpieczenstwa.

Contradicenti pro pluralitate Votorum in Comitiis persvadetur, ut ex duobus malis, eligamus, quod est minus.

Jak wielka się wydaie WWWMMg Panu miłość ku Oyczyznie, jak wielka o dobro pospolite zatrwożi, w oczach iuż jest na żych, y chwalemy Izysey, że szlacheckiey wolności miłością pobudzony, bronisz y mocno się opierasz o utrzymanie liberi veto, czyli wolnego głosu, na Seymikach y Seymach, bo przez wolne głosy, utrzymuie się złota wolność, przez wolność Szlachta Polskiego Imię, przez Szlachectwo, Krolestwo wolne wcałości zostaie, z tey przyczyny pozwoli WWWMMg Pan, że kiedy inaczey bydź by niemogło, lepiey wolnego pozwalania trochę poskromić niż wolność złotą wcale utracić. Zdaię albowiem na samegoż WWWMMg Pana rozsądek, gdyby na przykład znaczna Haydamakow liczba, teraz się tu ku nam zbliżyła, aby nas obskoczyć ro

zum

rozum Każdemu Zdrowy do uwagi podaię, abyśię bro-
nić, bić y niedać sobie krzywdy uczynić, natobyśmy
się Oyczyste zgodzili, tobyśmy Oyczyscy radzili, wszak
że jeszcze Samemu WWMMg Panu niezamiarzła sza-
bla Polska. Proszę gdybyśię taki tchurzem podszyty
znalazł, żeby na Obronie się niepozwolił, ale podłaćsię
albo uciekać radził, czyliby WWMg Pan takiego nie-
pozwalam pochwalił, y dla zachowania Jego nienaru-
ruszenia szyię Łotrom poddał, niezdobiłoby Rycerz-
twa Polskiego żeby przez niezdrowe rady, y wolno-
ści zachowanie życie zwolnością utraciło. Wolałbyś
WWMMg Pan z krzywdy niejakoś jednego szlach-
cica liberi veto, wolności taką przyganić, niż nas Oy-
czystych, y swoy karki, y boki Haydamakom na po-
kutnie poddać; albo też samego WMci Pana zdaniu zosta-
wuie; aby J NN przeciwnym naszym zdaniom wolał, czy
wnieprzyiacielskie wpadłszy Ręce, sto plychami bydź pchnięty
żeby to wolno y na swey pokazanie wolności, czyli od kilku tylko
bydź raniony. Mnie się zdaie, że lepiey niebydź przeciwnym
temu wwielu zapotrzebny rzecz trzymaią, y bydź pięcio po
trza sami raniony niżeli sto wolał być WMci Pan a
podtę czasy co się dzieie, przez pobożne Prusaka z Moskalem
gonitwy, y woiny. Ktoż wie czy nie tylko oni nie o nasze
targuią y biegnie się skurę. Ktoż wie czy nam woienny marsz
nadnami wiszący niegrozi, kiedy z ktorey strony przeciw-
ne godząc się zwoby naszemi Ziemianami y Woiewodztwy
dzielić się zechcą; potrzeba Woyska naszego naszego przyczynie-
nie, albo na pospolite ruszenie, ieżeli go na ochronienie od
zguby Krolestwa naszego y nas samych będzie trzeba;

niechayże

6

niechayże iedenkto zembami zię o liberum veto domawiaiący nie pozwoli na Obronę Oyczyzny żadną powie niepozwalam iakże? to dla iednego Pohla szlachta złotą zarzyczoną ciesz wolnością uniewolę poddać zię y kaydanami brzękać będzie albo karki dobrowolnie podnieść nieprzyiacielskii poddany podobny w takim razie y WJmć Pan sądzi z zelepiey aby przez wolnego niepozwalania zabronienie iednemu zachwiała się nieco wolność szlachecka, niżeby wcale zginęła y ten iedyny fenix całego swiata smiertelnych popiołow iuz by wieczney nie powstał

Votum tollens activitatem consiliorum in eligendo Mareschalco N. N. uno candidato, et in eligendo Altero Candidato, in Mareschalcum.

Niech mię to nieruguie z łaskawych serc JWWJmć Panow Dobrey, że za ktorych zdaniem iść by mi należało, niektore przeszkody do tego mi niepozwalaią. Że WJmć Pan N.N. ktory na podnoś Marszałkowską od JWWJmć Panow Dobrey iest podany, żadną żywą miarą na tę godność wywyższonym być niemoże. Przyczyny zaś niepozwolenia mego te są że WJmći Pan N.N. szlachtę Drobniey szą uciemięża wolnego przeiścia przez swe Dobra bez podatkow wymyślnych tymże niedaie zaczym tedy na WJmći Pana N.N. niema zgody. Taliże y na WJmć Pana N.N. pozwolić niemogę, ponieważ WJmć Pan N.N. w tym woiewodztwie zasłużonym ieszcze niejest, są tu niektorzy WJchmć Dobrodz

ktorzy

ktorzy wtym Woiewodztwie ze swych Przodkow dawne połozyli Zasługi; od tyle Latniemaio dlaniebie tego uczczenia azdy natę godnosc Marszałkowską byli uzyczyni wieze tedy pana Wjmci Pana NN: Niepozwalam.

Proponitur ad Instructiones Legatorum Auctio Copiarum Bellicarum considerando, quibus medeamur imminentibus fatis Reipublicae: hoc principale ponatur.

Zgromadzone na ten plac Obrad Zbawiennych Rycerstwo Polskie Kochaiący Oyczyznę Synowie, Wm Wmm Panowie y Dobrę miarkuiące z iedney strony Sąsiedzkich Woyn, uważaiąc wiszące nad nami zguby niebezpieczenstwo. zdrugiey wiedząc że vit potemu nie mamy, abysmy mogli niezczeucia Zamach z Karkow naszych zrocić, Zmiłosci Dobra Pospolitego ynas samych wodzęze Basilicyi woysko naszego koniecznie nam na Seymie pomysli potrzeba y prentką y skutecznie. Wiadomo WMci Panom Dobrodzieiom iako wiele naszych Pawtkie mało mamy iak nieliczne Chorągwie y Pulki y nawet Cudzoziemskie Regimenta, ktorych teraz iak nay więcey potrzeba mało mamy Zołnierzy y to iescze niedoskonale w sztuce Woienny wycwiczonych ochowaj Boże. Ze się na nas obroimarz przeciwny, czym tuy iak Woiowai zdrada iedyna Za Nieboszczyka Augusta po zwiiata Chorągwie, zdrada nas y teraz kee międzyki iących się pomięszac, czoz pocznieny wielkie uchwag Pulki mocny Zołnierz, liczne Regimenta stron

teraz

teraz się z obopasuiących iednak zas Woiennych niepewny to na tę to na owę Stronę wpada nieszczęśliwszy. Rozważywszy ich potęgę tak mocną, nietrzeba nam y Głowy zatrudniać oczyciętwie z tak mało Gawcię Woyska Ludzi, y ieszcze nieczy prawnego Musiałnas uizka, y do Żywego doymuie, Prusak zię zbliża do Boju gotowy nieprzyjaciela swego u nas sięgaiące, gdy obydwa do kupy zbierowię przez Zdrady iakie niemaiące Woyska, coby ozynie przy szte, chyba i życie pod miecz nieprzyiacielski poddaią, siadnasz Turczyn, choć Daleki od tych naszych poboczny Granitez, przecież mamy wiadomość, że y on ku granicom Woyska ściąga, Osialmy nieuwaźni, gdy owkraczaiący iuż już w Granice nieszczęśliwie nie pomyślemy, owięc że Upraszam Wszystkich przez miłość, y siebie samych, y Oyczyzny, żeby koniecznie Woyska Artykuły Imściom Panom Posłom winstrukcyię od Woiewodztwa naszego włożyć kazać.

Promoventur publica Consilia ab enumeratione presentium Circumstantiarum.

Wielką prawdzie w Oyczyznie naszey rad publicznych potrzebę uznaiemy według Jchmć PP. NN. przełożenia, ale doskonale rozstrząsnąwszy teraznieysze czasy, nierównie większą z Okoliczności teraznieyszych. Dawnemi dotąd nie doświadczonych wiekami potrzebę uznać należy. Ktore Okoliczności iezeli dobrze opowiedziane y wyliczane przed Oczy sobie stawiam,

Wiem to dobrze że każdy z nas bez powątpiewania uż na Prawdę, a nay przed świadków naszych niezgody do tąd nie ugaszane po Graniczne Woyny, Marsowe Ognie dawnemi nie zużyczayne Wiekami, y nam w Scheduły Zostawać każą. Po tym o Jakie nad nami wiszą niebezpieczeństwa! iak naszybe kto podać Oyczyznę pierwszey obywatele. Jchmć Wielko Polanie gdy choć iedno z przeciwnych strone która się z Grzyiarnio Swiadczą Zaczepiając z wrąk przeciwko Moskwie, y Konfederacyię wszą naią naiaki to koniec, y niezbedniey przyjść może? Więc ieżeli iesz że is Wierka Miłości Oyczystey w naszym Zarzą się sercu iako Synowie Oyczyzny pracy starania wszelkich na utrzymanie Seymu nas tępiącego nie żałuimy; ponieważ tym, których się nam obawiać trzeba, iak nay wielszych inaczey Zabieżyć nie potrafi nieszczęściam. Kilka Dziewięt Lat mija iako od ostatniego Pacificationis szczęśliwie przywiedzionego do skutku Seym żaden nie odebrał konca. Jeżeli y teraz na nas ta nieszczęśliwość padnie, co Boże uchoway! że Seym zerwany będzie czegoż się prawie w okolicznościach tych spodziewać mamy? Zaiste nic szego innego, tylko, że własne Życie pod Ostatni nieszczęśliwości Zamach poddać nam trzeba będzie. Wszelkim tedy staraniem, usilnych sił natężeniem obrady zaczynaiące się utrzymuymy aby ie do pożądanego przyprowadzić skutku. Długo tylko iako z których na nas spływa pociecha, że pod rządzeniem szczęśliwym Pana naszego Miłościwego iuż przez Lat tyle w swobodnym Zostaiemy

Zostaiemy Polinie. Jsliboc Krol nas Dziedzic inne Xiestwo przeciwnego Marsa sowem, prawie trac, i do naboru swoy wzadnenie bezpieczenstwo Pan nasz Miłosciwy Koronnego Krolestwa pod dac niechce, Jako kochaiący Oyciec Oyczyznę wszystkym nad wszystkie niebezpieczenstwa umysłem mysli o dobrym pospolitym y nasz wszelkich przez Publiczne rady niebezpieczenstwo ochronic pragnie. Zatem tedy Oycowskie Kunam piesz łaskawość niesmiertelne czyniemy Dzięki, ze choc iasz przeciwney fortuny nawałnosciami skołatany a nas Oycowskiey niewypuszcza Opieki. Albo mu tedy wdzięcznie za Oycowskie serce, albo przynaymniey nad nim wtey toni zostaiącym ulitowanie miec należy. Powtore tedy prosze godni Synowie Oyczyzny y Zakliname myslmy o powszechnym Dobru naszym wraz z Krolem; azebysmy y ten seymik w nieprzerwanym porządku wszystkie agituiący się utrzymywali; dopiero z dniu cie Seymu Walnego sąd nay potężniey obwarowali.

Quod Unio Animorum inter Cives maxime Reipublicae necessaria probatur, per Definitionem, a effectis, et enumeratione partium. Poniewaz zaprawdę to nieomylną uznac należy, Ze nic potrzebnieyszego, wolney Rzeczypospolitey nad ziednoczenie umysłow znaydowac się niemoze; Zaiste wolney Oyczyzny Synowie usilnie o to tak szacowne starać się powinnismy umysłow ziednoczenie, ktore mocną Krolestwa Naszego stać się

się może tarczą. Powiedzcie bowiem wolney Rzeczy

pltey Obywatele co potrzebnieyszego nad Jedność

umysłow, ważnych znaleść się może? ta, Prawa, Rze

czypslta, zbawienne stanowi, ta; Obywatelow, praw

tych powagą, jak złotym łańcuchem wiąże, do pow

szechnego Dobra utrzymania; ta Dobro pospolite u nich

szym od swego własnego poklada szacunku, Ona Czyto

na wyższych, Czyto na niższych, będących chonorow

stopniach Braterska Zgoda miłość, przestą wszyst

kie się szkody publiczne nadgradzaią. Czy po Seymach,

Co po Seymikach gdy na tych szlachta rozrzecze, na tamtych

Stan Senatorski z Rycerskim niezgadzać się będą? iak

przez Posłow u postronnych Narodow sprawiedliwy starie

ugruntowanie przyiarni, gdy niezgoda publiczne ob

rady targać będzie? Zkąd Woyska, dla ktorego na Sey

mikach y Seymach podatkow nie obmyslem, co Miasta

y twierdze nasze w Zachowania fortun naszych y Familij

dobrego ubezpieczy? Gdy się iedność umysłow między

Mieszkanami nie zachowa? Zgoła iedność umysłow

między innemi Całość Rzeczyptey utrzymuiącemi

sposobami iest nay chwalebnieysza; iedność umysłow

ze wszystkich srodkow do Zachowania Dobra Pospolitego

nay skutecznieysza, iedność umysłow iest Rzeczyptey wol

ney twierdzą nay mocnieysza; iedność umysłow iest Kroles

twa podporą; iedność umysłow iest swiata Oyczystego

nego Zachowaniem, Za fortuny naszę Za familię,

Za złotą wolność, Za y nas samych od zguby Zachowa

Sermo

Sermo persvadens. Ut non rumpant Cœ:
pta; pro bono publico, Consilia occasione:
Augusti.

Wiem, wiem, JWWMMę Panowie Bracia
y Dobrzę: iż każdy na tym zasadza się spra
wiedliwie zdaniu, wiem, że każdemu Szlachet:
nemu Człowi wolność iest nadana, wiem, że iakiey
moc Czynienia komu pozwala władzy, tako chęć y
wola Lucka gardzić niepowinna aley to takze nie:
iest mi tayną: że Oyczyzny synowie, ile że im przy
wolności rozsądek y rozum iest dany, pilnie zwa
żyć muszą: że bez rad skutecznych Oyczyzna w całości
zachowana być nie może, y upadkowi podlega: od
rzucić od siebie takowe przeciwozięcia winni, które
wszytkie rady nasze psują. Zatedy JWWMMę
Panowie y Dobrodz. ważna miłość Oyczyzny
y na przyszłe potym zerwanych rad Oyczyzny
niebezpieczenstwa proszę, niechciey cie przynaymniey
radzić, wszytkich rad zacżętych około Dobra Ptego:
oraz nas samy, swac osnowy, y do upadku nachy
loney Rzeczy Ptey: niespychac na zgubę. Niechże teraz
prosba nasza u JWWMMę Panow Dobrodz. pożądany
odbierze skutek, niechay z Bawienney uwadze
wolny dany będzie mieysce, JWWMMę Panow Dobrz.
pokornie upraszamy, iako osobliwszą srogością
przez opaczne zdania wasze rozżarzony za umys
ty; aże byście ten zawziętości ogień, z własciwa w tym

Czasie

Czasie niebezpieczenstwom podlegaiącey Oyczyzny, uga
sili uszalirzędy tak Nieba sporządziły, że szczęśliwie
Panuiącemu Krolowi podległemi Zostaiemy, dlaczego
iako Panu y pierwszemu Oyczyzny Oycu iesteśmy
Obowiązanemi nadktorym wtym nieszczęśliwym Cza
sie wburzliwych umartwienia nawalnościach zanu
rzonym mieć Politowanie należy. Unbowiem iako
Oyczyzny Całość, tak y naszego Zdrowia, zgoła cało
Pokuy ochrania Koloiu Lub z Dziedzicznego Xsię
stwa Prawie iest wyzuty Pan na wiele niebezpie
czenstw, trwogi, Zanasponowi on Zgoła Życie nawet,
Za całość Rzplitey łożyc iest gotowy, gdzieżtey Za iego prace
wdzięczności? gdzie Za Oycowskie około Oyczyzny
pieczołowanie Obowiązek? gdzie Za utrzymanie Polo
ju y swobody Krolowi powinne Dzięki? niechże
będzie tedy ocuszący Krwiomy prosbom naszym
u WMWWPanow Mieyuce y nad Krolem naszym
a oraz obronca Koloiu, mieymy politowanie. Przeto
Zaniechaymy mocno Oyczyznie szkodzącey Zawziętości,
Usmierzmy Zapalczywy umysł, a iako Oyczyzney
miłey synami Zostaiemy, tak do tey Matki powsze
chney naszey y do pierwszego Jey Oyca a Pana naszego
miłościwego, litości pełne nakłonmy serca.

Promovetur in Comitio Particulari statu-
enda Militia, quæ antea cœpit in Podoliensi,
et est prohibita, ab adjunctis et sequentibus.

Azeby się powiemy ku Dobru y Oyczyznie mi
łosci w nas wyższe wydało Oswiadczenie, aby
Milicya niedawno w naszym Woiewodztwie uchwa

lona

senat: Lubo od niektorych iest mocno odrzucona, seymu potwierdzeniem do swego przyięta skutku, dla wielkich y wielu przyczyn z oczywistych rzeczy pochodzących JWWM. WM. Panow Braci y Dobrodz. pomyślić nam potrzeba. Albowiem ieżeli y potrzeba nasza y potrzeba Oyczyzny tego wyciąga; temu przeciwić się kto kocha Oyczyznę nie powinien. Wiadomo WWMM. i P. Dobrodz. iak czuwa na powszechnego Dobra y Życia naszego zgubę Hultaiow okrucieństwo, y liczbie daleko niż kiedy większey na części kilka podzielone, Zbrowskie Haydamakow okrucieństwo. Czego nigdy nie bywało, iuż teraz wsiadszy się do Koni, Woiewodztwa naszego szlachtę naieżdżać, z Fortuny y Życia łupić zaczynaią, a co raz większey nabieraią zuchwałości, kiedy nad dawnych Lat zwyczay y pod czas zimowego czasu swego rozboistwa początek uczynili. A co większa że za ich powodem idąc y Domowi, Ludzie ostatniego stanu, Żydzi nawet tego się rzemiesła chwycili, z ktorych iuż niektorzy y katowskim mieczem w Kamieniu Husiatynie, są ukarani; Wszakże nam się y samo natury Prawo bronić każe, zaczym nam na naszę obronę y Życia y Fortun naszych uchwaloney Milicyi zabraniać? Osobliwie że od Partyi ey Ukraińskiey naymnieyszy postrach, ich nie przeraża, gdy ią tak słychać naiechawszy w rozsypkę puścili y poczęci mocno porazili. Azebyśmy nie samych siebie tylko w tak wielkiego niezczucia chcieć się wydźwignąć zdawali, ale tym samym do tego przykładać, aby od niebezpieczeństwa Dobro Rzeczypospolitey Oyczyzny

całość

Całość zachować, Zważmy zaś tę puięce z tąd i dla Oyczyz=
ny niebespieczenstwo. Gdy coraz większe wnaszych zie
mniach Hultaię Zuchwali naiazdy y Łupiestwa czynic Ze=
chcą. Uniewieni Złotachciwoscią y Łupow Łakomstwem, żeby
y wewnętrznosci Krolestwa naszego niewdarli się. Lękać
się należy, a osobliwie teraznieyszego Zamięszania
Czasu, gdzie się nam y Przyiaciół wsąsiedztwie zostaią
cych obawiać potrzeba, co nasiak wmęcie ryby łowić
mogą. Boiezeli naprzykład Moskwa, iako Przyiaciele
nasi od Wielkiey Polski obywatelow rozjątrzeni będą, w
nieprzyiaciół się zamienią, i Dnia spoczynku nam od ucis
nienia niepozwolą, ktore nam y teraz choć się Przyiacie
lami Mienią, pocichu wyrządzaią. Coż? gdy ci z Podda
nych niegdyś naszych sprzysięgłemi zguby naszey
stali się nieprzyiaciołmi, wnocną porę na Życia y Fortu
ny nie tylko Podolanow ale y dalszych Ziemianow
dybać będą; albo w swoiey dufaiąc Zuchwałości y wyuz
daney a nienasyconey chciwości iuż y we dnie wstęp pryo
boiem napadać się grożą, bo y zaczynaią podobno, nie=
tylko Podolskie ale y inne Woiewodztwa będą się miały
Czego lękać. Bo chociby liczne y w woienney doskonałey
sztuce byli Woyska naszego Pułki, iednakże przy nie
ustaiących w dni y nocy trudach y fatygach nawstach
by podobno ustać musiały. Gdy tedy do dania owego
tak wielkim Zamachom odporu mało Woyska Garst=
kę mamy, toć żeby Milicyia, iako u naszym, tak podob
nież y winnych Ziemiach uchwalona była, y żadney
do utrzymania się niemiała przeszkody rzecz iest słuszna.

Albowiem

Albowiem za nie tylko Dobr naszych Całości prze-
strzegać będzie, ale y całey Oyczyzny dla którey z dro-
wie y Życie swoie poświęca mocno się obronno stanie.
O tey tedy przez W. Posłów przed całą Rzeczą Pospolitą Zali-
cenie y utrzymywanie upraszamy

Scopus Sermonis ab Antecedenti-
bus, ad Consequentia votum providens neu-
tralitatem sustinendam, in Comitijs a Legatis.

Choćby starożytnych Polaków złotą mocno ob-
warowana była Oyczyzna Nasza wolnością
i w samym szczycia jaśniała południu; teraz otoli gdy
cała w zachmurzeniu zostaie Europa z utratą swey ceny
w cieniach swey zguby zgasnąć może. Słyszeliśmy
iak upierwszym surowym w Polszcze oświadczeniu
iak mówiemy manifeście przegrażania niemałego
dał zadatku Regnant Pruski; żeby wnętrznościach Króles-
twa naszego nieprzyiacielskiego były Pułki Rossyiskie
trzymane nie były; żeby zbiegom iego y Dezerterom
w wolnym Państwie zachowania Mieysce danenie
było: Jże ich y Gwałtem odbierać gotów co gdy się o
uszy z nas każdego obiła; więcże od boiazni wolny
zaniu to mieć sobie mamy? Serce Oyczyznie w dy-
z boiazni schnąć powinno, nateliedys Chołdowni-
ka naszego pogroźki, któż albowiem iego wyrównać
potrafi siłą? On cały Mars swym pała Ogniem, on
wielu laty męstwa niezłamanego daie dowody, on
niezwyciężone przełamuje Pułki; on niegdyś ieden
Kurfistrz Królom się y Cesarzom opiera; któż
zamysłom iego mocnym odpór dać potrafi? Lecz

y Drugiey

y z drugiey strony gromy ktore by nie Woienne pioruny
nam grożą; Nieprzyiaciel Regnanta Pruskiego w naszych
rozłożony Prusak Czynił wzaiemnie Manifest; że od
Lat killu dziesiąt uczyniwszy z Polską przymierze to
razie odnawia. Oużem na Oko kładzie wszytkie Pru
saka Groźby; ktory z wnętrznosci Oyczyzny naszey
Syna Szlachetnego wyrwawszy, swoiey chęci w
Konskwizalio nowego Poddanego w niewolą poimał.
Uważmy teraz ktorzy między temi nawalnościa
mi się na bezpiecznym stoimy łądzie, ale
na ktorą kolwiek się szalę nachyliwszy strone
pogrążenia bliskiemi być możemy. Zewsząd tey
nieszczęśliwości obawiać się nam trzeba, chyba nas
iedna Oboiętność utrzymać może, niech tą w każ
dego ku zdaniu, y tak zgodny używszy iż tą obo
iętnością bezpieczniey w ziemi być mamy: te ne
utralitatem wszytkiemi siłami niech utrzy
muią Ichmć P. Posłowie

Electus in Mareschallum Comitiorum agit
gratias.

Ponieważ JWWMMć Panowie P. Bracia y osobli
wi Dobrodzieie nie mogą w łaskawości ich nieważy wymow
ka, Żeby mię z tego włożonego na mnie mogł uwolnic
ciężaru; więc gdy mnie JWWMMć Panow Dob:
wolą y rozkaz nagli; chętnie y z wdzięcznością
przyimuię. Oraz łaskę ich hurmnie wielką y nad
zasługi wyświadczoną łaskę pokornie dziękuię,

Zeście

Jesteście mię JWWmmWPPi Panowie Dobrodzieie pod
Seymie, Żeście prostakiem wszystkich tu przytomnych
nay niegodnieyszego szlachcica w woli Swoiey
stopien wywyższyli, Ten tedy Łaskawey ich odeb
rawszy Dobroczynności, Statecznie Obiecuię, iako
Urząd moy będzie kazał służyć im w wolnym rozda
waniu Głosow, dobro Pospolite utrzymywać, porządek
Seymikowania iak nayłepiey prowadzić, Jezeli zaś
nieudolność moia dostatecznie im służyć niepotrafi,
tego Sobie ciemi za winne nie poczytali, y nie dostat
kom ieżeli się iakie przytrafio łaskawie wybaczyli.

Votum pravidens eventum optimum Comitiorum futurorum Generalium et restituens activitatem

Widząc na oko niebespieczenstwa w ktore wpaść może
w teraźnieyszych okolicznościach Oyczyzna ieżeliby y Sey
mik teraźnieyszy, y następuiący Seym Generalny nie
doszedł iako iesteśmy kochaiący Dobro Oyczyzny
Synowie Życzymy tego, ażeby nadchodzący Seym
walny Debrat [?] skutek z tey przyczyny ustępuiemy
tymczasem wszytkich Krzywd własnych ktorych
kolwiek eśmy doznawali, wracamy Seymowi Activita
tem y o dalszy w radach publicznych postępek upraszamy.

Persvasio ut non rumpant capta probono publico Consilia.

Niemało znayduie się takich nietylko w tym Woiewoctwie

ale y w Polszcze

ale y w Polszcze całey ktorzy maią przy szyne żalu z Żegna Augusta, ale że y Nas nie po temu, iuż teraz niektory wynurzaią się z Zalem, gdy pod iego władzą y rządem spokoynie przestał wiele Lat zostawamy w szczęsciu. Więc nie daystego Boże niebezpieczenstwa na Rzeczpospolitę ktoreby zguba Życia iey była y całosci, azeby przez krzywd ialich wynurzanie srodkowi iedynemu do Uniknienia ostatniey Ruiny przeszkodę kłaść mogły.

Uni contravenit Candidato quia favit Palatino Russia in tollenda Militia

Na Wjmę Pana. N.N. ktory od Jwjmęi Pana Kasztelana do dostąpienia Poselskiey honorygodnosci za Kandydata iest podany, upatruiąc do niego niektore przyczyny ktoremi abym miał na niego pozwolic Zabraniaią niepozwalam. Albowiem J. O. Xięciu Jmęi Woiewodzie Ruskiemu iprzyiazny iemu się Życliwym pokazał, Sczesnamy całego Woiewodztwa Dobru mniey pożytecz nie uczynił. Kiedy się zaszeta Milicia ktora na obronę naszey Całosci była ustanowiona, Jezomosc oniey ustysławszy zaraz iey niepochwalit czego się od Jmęi na Seymie powszechnym spodziewai.

Rogat Castellanus ut Candidatos ad munus Legatorum porrigat.

Jako wiadomi iestesmy wszytkiey potrzeb całego Woiewodztwa naszego; takisię inaczey na Dzieiących w Woiewodztwie Seymikach wami zsiebie wspolkowi niemoszem, tylko przez

Wyrtanie

wysłanie na Seym wielki od Woiewodztwa Podlow: Ktorych to poniewaz iesze w naszym woiewodztwie obranych niemamy; tedy o podanie zgodnych na Urząd Poselstwa Kandydatow JWJmci Pana Kasztelana Dobrodz upraszamy.

Restituit breviter activitas Consulenti bono publico

Ktoro Wam JWWMci Panowie y Dobrodz tym Seymiliem dobrze rządzącym y godnie wziołem activitatem obradich, że przy publicznym teraznieyszym zgromadzeniu tymże samym wracam. Jeszcze wnoszę Prosby moie azebyscie od pierwszych zaczę- usz Urzędnikow wszyscy a wszyscy o Dobru Publicznym iednym umysłem radzili.

Secunda Persvasio ut non rumpantur Cœpta pro bono publico Consilia ad Commiserationem super afflictu Augustum movenes

Uważaiąc że żadnych tak dalece słusznych y sprawiedliwych przyczyn ktorzy tamuiecie activitatem WMci Panowie niedaiecie: przez ktore by nie dziwić y zerwane bydz miały z Bawienne rady nasze: smiem niecona zmiekczenie rozigtrzonych Umysłow WMci Panow dobrowolnie zguby Oyczyzny y utraty złotey nadzy wolnosci pragnącym upraszam się oddzierwać tu

pokornie

Pokornie abyscie porzucivszy te umysłow zaciętosć
Za ktorą tyle nierozdzęcia y zguby idzie Oyczyzny
upadaiącą y Krola Zmartwionego przez rady
Ratowali. Niewiem ieżeli by się ktotak nieużytego
serca podobny twardey opoce, znalazł, aby
strapionego nay Jasnieyszego Augusta III
a Pana Miłosciwego widząc dolegliwosci, nad
iego stanem niezapłakał. My iednak patrząc się
iakiey y iak ciężkiey od okrutney Fortuny ostatk
niey doznaie niedzy: przeciesz spolitowania niety
że żadney mu niedzy nieczyniemy pomocy lubo powinnosć
nasza dania Monarsze swemu obrony wyciągała by
powinna; ale własnie iak by głuwonego nieprzyia
ciela nieuwadząc że iego nad nami Panowanie Nie=
ba sporządziły y naiego ostatnią zgube przez niezgode
ieszcze o konfederacyi zamyslaiemy. Lękac się
trzeba żeby tę Nieba, ktore Augustowi wrącze Berło dały
y rządy, naszego Pana nieuszanowania cięszko u nas
nie ukarały kiedy. Zaczym Wielmożni Panowie Bra
cia y Dobrodzieie żeli nie stan nędzy Krola, przynaymniey
nasze niebezpieczenstwo niech nas pobudzi do utrzy
mania przez zgode srodkow tego, ktory iedynie całosć
Oyczyzny zachowac może.

Votum Providens eventum optimum Co
mitiorum futurorum Generalium ratione Comuni

Jezeli kiedy do tego nasze przykładac starania powinnismy aby
Dobro utrzymywac Rzeczpospolitę, tedy aby obrad powszechnych

nas zył

naszych, niegdyś u narodow zaszczyt y pochwała niezmierzełna przez roznice upadek nieutrzymała usiłuimy teraz wszyscy y kuszem z pilnością to zwrocmy wszystkie starania aby w teraznieyszych okolicznosciach do upadku nachylaiącą się Oyczyznę utrzymać. Wszystkie tedy na boku uprzednowszy zawady, obmyślaymy sposoby na przyprowadzenie pożądanego końca obrad naszych co iedynie zalecam JW Wmościom Panom Braci y Dobrodz.

Veritas. Unio animorum Rei Pub: est per necessaria.

Jako nic potrzebnieyszego nic pożyteczniejszego Krolestwom, Panstwom, Provinciom, Rzeczom Pospolitym nad iedność znaleść nie może tak o nię bardziey y usilniey iak o nię starać się nie mamy, iedność albowiem umysłow Krolestwa y Rzeczy Pospolitey zachowuie y wszystkim Gubiącym Rzeczpospolitę między synami Oyczyzny kłotniom zagradza drogę, iedność uspokoiwszy Stany Rzeczy Ptey, Oyczyznę od upadku broni, iedność tak powszechne Dobro nad szczegulne każdego przykłada, że aby publiczne wcałości utrzymać prywatnym gardzi, iedność, miłość między Braćią tak sprawuie, że czyli młodzi czyli starzi Bracia rozdziaz łowieczyni, krzywdy czyli prawdziwe czyli też pozorne y ukrowane zaraz zachowuie. Jedność o nię się niech stara więcey, iako żeby powszechności Dobra Pospolitego szkody odwrocić. Uważaiże iezeli stawiemy przed oczy Woiewodztw Seymiki czyli Krolestwo całego Seymu czy Stan Rycerski czy Senatorski, czy Poselstwa, czy Woiska, czy Miasta, przyznać musiemy, że te wszystkie Dobrem są Rzeczy Ptey: iezeli iedność zachowuią że te wszystkie ozdoby, szacunek y moc przynoszą Panstwu, iezeli

same

same pierwey iednoscią y zgodą pierwey zmocniona będą.
Ta iest bowiem iedyna Obrona Rzeczy Pltey, ktora nie tylko iey broni, i w całosci Zachowuie. Jako bowiem Rzeczy Luckiego ciała, iako to głowa, czoło, uszy, nogi, Piersi, serce, ręce, oczy, przez ziednoczenie się z ciałem y same Życie maią y człowieka, człowieckiego czynią tak tesz wszystkie w Panstwie strony przeziednisz ciałem Rzey Pltey y siebie y Rzecz Plte wcałosci Zachowuią. Z tak wielkich iednosci Pozytkow, gdyż dla Rzeczy Pltey nay potrzebniey iestto y nay pozyteczniey iest sądziemy, tesz wszelko wszto inne ktore kiedy kolwiek urazy lub szczegulne Krzywdy na bok od Zozycz ws zy, utrzymoy my. Doktorey to Zgody Sobernie Jurwmnwmsi Panow Dobrod Zapraszam.

Perswasio prima ut non Rumpant Comitia
Takze to Msi Panowie Bracia szlacheckiego dotrzymuiecie stowarzescie razobiecAiszy Rospolitego z Innemi przestrzegac Dobra, teraz teyzm dlaswego szczegulnego Zywac luecie Pamyetu.

Persvasio 2da
Upraszamy WMsi Panow Msi Panowie Bracia y Dobroy daycie vsobie WMsi Panowie Dobrod wtym wyperswadowac, Zebyscie seymiku do pozadanego Przyprowadzili koncapo woli, bo tak przyrzekamy, gdy pozadanego dowodzie konca, nie tak Inaszym iak z samych WMsi Panow wszystkich będzie pozytkiem.

Petitur ut restituatur activitas Consiliorum per assensum in Marschalcum.

Poniewasz

Ponieważ Dobro Pospolite, całości Oyczyzny, nad własne y szczególne nasze Dobro więcey sobie szacować powinniśmy prawdziwi Oyczyzny synowie: owięc że szczególney własne powszechnemu niech ustąpi. WJmc Panie Podczaszy Łatyczewski upraszamy WWJmci Pana Dobrodz: aby w tych okolicznościach, szczególnych swoich krzywd, które wspominać z nie przystało. Jeżeli coma z przeciwko sprawiedliwości z drodnego się ziemskie sądy, grodzkie, Trybunał, tam się o sprawiedliwości upomniemy. Teraz z zamiłości Dobra Pospolitego ponieważ w WJmc Panu N.N. widziemy przymioty Dobrego rad Marszałka zgodne, do tego mu urzędu nie przez bad szymy. Potrafi ten kierować rady nasze, który wiele prawa Polskiego ma wiadomości bo iakiego wiadomy być nie ma który od wzięcia rozumu wielu swey młodości y wzo nemi statystami nie zaniedbywa przestawać, który zawsze w publicznych Zgromadzeniach, przy metrykach Koronnych, przy kancelarskich sądach przy senatorow y wielkich Ludzi powiedzeniach znaydować się stara; co ten kiąg politycznych do statum Rei Pub: należących nie przyczytał ma rowności szlacheckiey obojętną miłość albo wiem postronnych kraiow urzędy, iak sobie żelue waży, tak żadney ku onym niema skrzętliwości. Kocha się w dob ru Pospolitym, bo naty ku sejmikach y na innych około pospolitego Dobra radach, usilnego starania przy kładaiąc nie radziwego zapocitszota. Gdy tedy WJmci Pan N.N. temi wszystkiemi przymiotami iest zaleciony wnowszę zanim nie prosbę aby WJmc Pan uprzątnoszy Lapides Offensionis WJmci Panu N.N.: do Marszałkowania nie tamował krolu y tym samym do rad Publicznych ustano otworzył nam Drogę.

Exercitatio in qua Mareschallus excusat officium

Officium

Za wywiadczoną odemnie JW. WMści Panie Kasztelanie łaskę, że mnie nad zasługi do łaski Marszałkowskiey, wliczyć kandydatow pierwszeże podał pokornie dzięki czynię wraz WMści Panom Dobrodzieie nie inszego z podanych Kandydatow ale mnie Marszałkowską udarowac chcieli łaską; wielkie oddaię dzięki czynię. Ja iednak nie zasłużonym oraz niegodnym albo wielkiego nie zdolnym do tego wznaszące się chonoru, JchMściom wraz zemno podanym Kandydatom ile zasłużenszym do wolnych rozdawania głosow godniey czym z przeproszeniem Panow miech ustępuię.

Castellanus ponit candidatos

Chwalebna iest WMści Panow Dobrodzieiako kochanych synow oyczyźnie przychylność że sego pomnie u szczegulnie dobru publicznemu przywiązani miłością wyciągaie akelym kandydatow do Poselstwa sposobnych na tym seymiku ogłosił ktora rzecz iakmocna iest dla całey Rzeczy-Pospolitey y dla Dobra przeswietnego Woiewodztwa potrzebna, tak zadosyć ich pragnieniom uczynić nieomylnie chce. Że zasten urząd dla wielkie takowych wyciąga, ktorzy w tym woiewodztwie y zasługami chwalebnemi, y wiadomości publicznego Poselskiego Prawa zaszczytem wszystkich byli zalicemi. Albo byśmy wiele aprawie wszystkich do tego Urzędu zdolnych znalezli iednak że niektorzy JmWści Panowie temi przymiotami są ozdobieni, ktorzy przecie dotych

czas

Wasz Zaznaczne Oyczyznie uczynione usługi niemieli nadgrody więc przynaymniey na Dniu dzisieyszym w szczegulnosci Każdego Szczegulna powszechnosci wszyztkich doprassam się Łaski, ażeby ta Peritula dostoyność na Osobach Xiążiow Panów NN utwierdzona została.

Suadent consilia in integro Conservanda ne rumpantur

Ponieważ w teraznieyszych Czasach dzieią się zamieszania, szczegoz daley spodziewać się mamy, który zguby naszey przyczyną będzie ieżeli nie my sami, którzy sami się przez niezgode gubiemy, oprocz wszystkich zamachow którę nad nami wiszą wszystkich Dobr naszych, całey Polski spustoszenie będzie, nastąpi wolnosc utrata, krwi wylanie, Imion naszych zguba ieżeli w obie radziu nie będziemy. Więc Juwny Panowie na to wszystko cokolwiek nam miłego być może zalecam, podźmy do zgody, iako naylepiey Oyczyznie Polskie, Woiewodztwu naszemu, y całosci Dobra naszego obmyslaymy, abysmy utrzymać ie mogli, y zabiegi radami naszemi tym niebezpieczenstwom które się do nas w te Czasy nieszczęsliwe iako naywięcey zbliżaią.

Effecta Fortalitiorum Animi Reipub. Conservant Florem Nobilis Juvenis quae post ad Laureas triumphales crescet.

Kiedy nam ten Czas iest szczęsliwie pozwolony że na tym

tu mieyscu

mieyscu gdzie starożytność Szlachow zobie radzita Zaw=
sze ze wszystkiem swoie wynurzyc możemy pragnienia
Zgadzam się na zdanie W.Jmci Pana M. azeby twier
dze nasze iedyno do potrzebnego dla siebie y całego
Krolestwa ocalenia przyprowadzić słuszne y spra
wiedliwe przyczyny przełożone, że gdyby iakie
czego uchoway Boże w naszey Oyczyzny wnętrzno=
ściach powstało zamieszanie, gdzieżby się od tego
przyięta ozdoba Oyczyzny, to iest w niedowiratym iesze
wieku zostaiące Szlacheckich Familiów to mie two
ukryto, ktorey w przyiętych Bazach podporo Kroles=
twa Oyczyzny Tarczą y niezwyciężoną od nieprzy
iaciela była nay dotkliwszego obroną stanąć się
mogło. Kamieniec Bellinervum na Rzeczy
pospolitey Wcześli utrzymanie zachowac może
Kamieniec Imienia Polskiego pomnożoną po całey
Europie iest sławą, iak daleką swoie obszerne rościągą
za Granice Polska, dobrym Europy mniemaniu tyle
Kamieniec przed światem kiedy u wielkich w Europie
Ludzi to dla siebie ziednał Imie zezo ante murale Christi
anitatis szwig ktorym inne Miasta były znay wspaniał
sze szczycie się niemogą bo zaszby się Pohańczow nie
utrzymane oparty zapędy, ieżeli nie o Kamieniec.
Gdzież wolnego prawowiernego Chrześcianstwa narodu
Dzieci, Matki y przezty nasze złożymy bezpiecznie,
ieżeli nie w Kamieńcu: W tym zapewne Krew
Szlachecka od wszelkiey zguby y nawatniesi dalekę

uczynimy

Uczyniemy. Tym iezeliby podczas woyny los szczęścia nie posłużył, ostatnia Obroną gdzież by przed radę przy to Polskiey popierać stany; ieżeli niewtey Forteczy dobrze opatrzoney. Ztąd moie teraz nieyże na tym Woiewodztwa naszego przezwiętnym z Gromadzeniu przełożenie było ni iuż proszę obowiązanych, azeby o Twierdzy naszey uczałeniu y ed upadku oney że podzwignieniu pomyślilismy. Jeżeli zasto doskutku przyjdzie, będzie Polska od nieprzyiaciela kiedy wdy ponowie nie bezpieczne Muviata. Nieznaydziemy mieysca gdzie byśmy ozobie, w niebezpieczeństwie ostatnim radzi mogli y ostatnim zaki niepomyślnosciom zapobiegać nie łatwo mieć będziemy sposobow gdyby Boże uchoway nieprzyjaciel Polskę opanował Pan nasz Miłościwy Monarcha wolnego Królestwa August III gdzieby ubezpieczony radę złożył, pospolite ruszenie wydać wici azeby do Boju na Konia wsiadło Rycerstwo Polskie nieznalazł by. Coz gdyby zuchwały do Polski wtargnął Tatarzyn ktory zwykł złupiwszy wybraney z obeyga płci po kilka dziesiąt sto tysięcy nać swoie zabierać stronę gdzie zbyśmy y iż. Tym kwiatem krwi szlacheckiey podzieli teraz pospołu w wskazaniu Forteczy Kamienca naszego do tego nay potrzebniejszego wykonania dzieła zachęcić powinny. Ja z swoiey strony ile w tym nay potrzebnieyszy dla Oyczyzny rzeczy uznaię WW. Mści Panow Dobroć dopraszam miłości hawrsci, azeby [illegible] na seym podać, domagać się wraz aby Rzecz pospolita wyznaczyła wierny Oyczyzny zenie Szczero ażiow milion od opoli Kościoła Bożego y Wiary na utwierdzenie Kamienca iako obrony Chrześcijaństwa ofiarowany, swoią przezornoscią wynaleść

usiłowali

Usitowali; y zagrzebany w takim stanie niegodziwym wy=
grzebali przeciągnionego zebym na zbawiennych obra=
dach naszych WWMMci Panom więcey nie zabierał.

Proponitur ad Instructiones Legatorum defensio, in singulari Palatinatus Podoliae, ab injustitia Ori= gentis civibus nostris inferri solita.

Rozumiem że nie masz takiego ktoryby sławnego nieszczę=ścia Lazarem będąc przyciśniony, miał ten sobie za lekki, dopiero z łaskawie poczytać szczerno; to się przecie z nami dzieje? Że Woiewodztwo Podolskie od zagranicznych sąsiadow krzywdę nieznośną nietylko doznaie, ale iątez szczegulnie od Porty cierpieć musi. Zagraniczni sąsiedzi nietylko naszych Obywatelow cetach Zelic gwałcą; ale sprawiedliwości nam własney y przyzwoitey czynić nie chcą. Kupcow naszych lub Szlachtę niesprawiedliwie uciemiężaią: własnym Woiewodztwa Podolskiego Obywatelom krzywdę czynią, często y ludzi naszych zabieraią. Oto y na Woiewodztwie własności naszey przedtym, przeieżdżaiących dro, nagabaią. Niedarono y OO Jezu=itow, ktorzy zbawienną usługę dzieci, y zbawienie nasze na Rękach Piastuią, Winach szkodę uczynili: y Oyca albo tey Krowiszy do Córce ledwo nie zatłukli. Albo w zagranicznych Sądach wszelka imaxię czyni sprawiedliwość nam unikłe własney, przyzwoitey spra=wiedliwości znaleść niemożna. Iżey przyczyny, trzy=mam, uszytklim tak sądzić przynależy, aby otrzym=ali na zabieżenie tym uciemiężeniom iakie środki;

Ite

y te WJmści Panom Posłom w ich Instrukcyie koniecznie potrzeba włożye.

Formatur illatio omnium punctorum quæ proposita sunt in aliquot sermonibus in ordine ad instructiones Legatorum

Kiedy iuż JWmWWmści Panowie y Bracia tak zdrowe, tak potrzebne y tak wolną Rzeczpospolitą iedynie utrzymuiące, a te od Gospodarza naprzód iako od Oyca Oyczyzny JW Jmści Pana Kasztelana a potem od Synow tey że Matki całość zachowuiących dobrze przełożone y prawie za naypierwszy grunt Dobra powszechnego założone Seymiku naszego uchwały mamy; teraz nam więc oto naglicy usiłować ieżże potrzeba, ażeby założone prace naszej, tak wspaniałe obrad naszych budowanie do zupełnego ułożenia kształtu podwyższyć y do szczęśliwego przyprowadzić końca: to iest żeby ustanowione y uchwalone na utrzymanie Dobra pospolitego sposoby, też same y na walnym Seymie pożądanym uszczęśliwić skutkiem. A to nie innym stać się sposobem może; tylko kiedy podane od Jmści Panów Patriotów naszych zdania te wszystkie wraz połączone, one zaraz obranym od nas Jmści Panom Posłom nadosłane a te potym onych utrzymanie plena Instructione onych że opiszemy, o co JW Jmści Pana Kasztelana upraszamy.

VOTUM

J. W. Jmu Pana Franciszka Bielinskie go Marszałka W^o Koron. na Senatus Consilium, Dnia 7. 9bra. Roku: A. 1.7.5.8.

Nayiaśnieyszy Miłościwy Krolu, Panie Moy Miłościwy.

Uznaiąc wielorakich, y nayiawnieyszych dowodow, nieustamie W. K. Jmu Pana Mego Miłościwego, y ile Koniunktury dopuszczaią usilney o Oyczyznę naszę starania, czego y złozone teraz Senatus Consilium iest partykularnym potwirdzeniem, y zwazaiąc to staranie w czasach tych kiedy od nas samych o nas, przez ustawiczne zrywanie Seymow prawie wcale porzucone pieczołowanie, uwielbiam niepoięty w rządach y miłosierdziu czyniący przez W. K. Msci Opatrzności Boskiey a W. K. Mu powinney od całego narodu w potomkach nie ustaiącey wdzięczności, czynie wyznawanie, y nayniższe zmieyscamego składam dzięki. Pelymi zas nieudolne zdanie moie na propozycyie teraznieyszemu Senatus Consilium podane że stabiaiąca starość przeze mnie samego opowiedzie nie pozwala a z dobroczynności W. K. Mu nam łaskawe od tego uwolnienie, tak zym powinnosci, moiey przez inne usta zadość czynię

Ad Amum

Co do pierwszey propozycyiey iakowe po zerwanym znowu Seymie, dla ratunku Oyczyzny zywszcie przedsięwziąć środki:

złozenie

złożenie z części które są Maiestat, Senat y Stan Rycerski iest
to samo co czyni iedyność y istotę Rzeczy Pospolitey
przeciwnie rozdzielone też części nie są więcey tylko
częściami, które ratować się z osobna nie mogą a przy-
naymniey nie są dosyć do tego zdolne; złączenie zaś
tychże części nie iest co innego tylko Seym zaczym
lubo po tylu tychże zerwaniu ledwie prawie zostaie
nadzieia, a żeby znowu na znaczony Seym do skutku
przyszedł, przecież maiąc nayświetszey liczby do wrodzon
usilności starania W.K.Mci o zażycie nayskuteczniey-
szego przez Seym sposobu do wesprzenia Oyczyzny
gdy zostaiemy ledwie nie cale ukrzyżeni po żarze
woiennym, zatym wpośrod niebezpieczeństwa; y zosta-
iemy oraz nie tylko bez zasłony oręża, ale y bez ratunku
rady, tedy ieżeli podług żądania moiego Supplikuie W.K.
Mci o złożenie Seymu Extraordynaryinego y to wprędce,
w czasie iednak takowym który z pomiaru dalszego koniunk-
ktur, zdawać się będzie uprzedzaiącemu nay odległeysze
konwekwencyią W.K.Mci Umysłowi nay sposobnieyszy.
Zbliża do nas coraz bardziey pożar woienny, a Woiny
strasney wiekami niepamiętny, która gdyby się w kraie
Rzeczy pospolitey uniosła pociągnęłaby za sobą tłum woysk
narodu różnego, z między innych y takowego, którego
zuchwałość niemożna dosyć utrzymać nay surowszey
komendzie y zdie zostawałaby się u nas w tym kraiu tylko obrzydli-
wość spustoszałości. Rozumny postrach tego zbliżonego niebez-
pieczeństwa, dla zatamowania wstępu samych skutków iego,
powinien wiele być pomocny do utrzymania Seymu a przez to
umocnienia się radą w którey są wszelkie ratunku y obrony
sposoby. Doznaiemy iuż lubo przy obowiązkach neutrali-
tatis, która zarówno Rzecz pospolitą od drugich potencyi y
drugie potencyie od Rzeczy pospolitey przeciwko wszelkiey krzy-
wdzie ubezpiecza, doznaiemy iuż mówię skutków Woyny, przez

przechody

przechody Kraiom naszym wyszłe, Za ktoremi następuie
iuż kassacya w Kraiu, y wyniszczenie na Podwody y przeza:
sow, z ktorych niezmierne Obywatele tym przechodom podlegli,
rachuią szkody; Zaczym aby z tych była przynależyta według umiar
y sprawiedliwości nagroda y od dalszych wynalezione ochro
nienia się sposoby, aby z czasem y szkoda możności nagrody
nie przyczyniła, nayskuteczniey sama może tę wyna:
leść obrada Seymowa.
Oprocz potrzeby windykacyi szkod zaszłych y ochrony od
tychże na potym oprocz zasłonienia się od zbliżoney bur:
zliwey woyny, im teyże woyny gwałtownieysze iest uchylenie:
się tym bardziey zbliżaiący się iest termin traktatow
na ktorych aby także znacznie Rzeczpospolita nie szkodowała,
ile dość doświadczyła, że co mieczem nabyła piorem
utraciła przez niedokładne utrzymywanie się przy trak
tatach, nader potrzebne iest naznaczenie na Seymie
Posła, aby ten od całey Rzeczypospolitey autchoryzowany
mogł tym skuteczniey czynić przy prawach y traktatach
Rzeczypospolitey, a nadto y pożytki ktore z teraznieyszych
koniunktur wynikać dla Oyczyzny naszey mogą, aby y
zdolniey popierać y z większą łatwością otrzymać.
Wielkie to y a raczey gwałtowne potrzeby oprocz innych do
Domowego porządku y pomnożenia w kraiu pożytkow należących
y z dawna aby były ustanowione z pożądaniem oczekiwanych
wielkiey mocy y wielorakie ubezpieczenia y uszczęśliwie:
nia Rzeczypospolitey potrzeby dla ktorych nay bardziey rozroznio:
ne serca powinna poiednywać miłość Oyczyzny, z ktorey by
Seymu pomyślny skutek być powinien. Ażeby iednak
przy tych publicznych potrzebach, umilknąć iuż wszelki
powod rozroznienia, ile że pomnieysze interessa maią
y w nay większych swoie mogą mieysce, życzylibyśmy y
interess Ordynacyi Ostrogskiey poddać na tym że Seymie

do decyzyi

do decyzyi Rzeczypltey. Interess ten zależy szczególnie od daw=
ności nierad byśmy y uprzykrzających czasach zawadą
Dobru powszechnemu czas wszędy dawno oczekiwany
aby było tegoż Interessu, ile gdy coraz większe wchodzi
zawikłania, y wielkie w prawnie porobienia, zakończenie.
Zakończenie tego podług nieudolności zdania mego niemoże
nastąpić tylko przez Rzeczptą. Rzeczpospolita, dała solenne
na fundacyą wspomnioney Ordynacyi pozwolenie, mianuie
się zawsze ustawać u nich Ordynacyą co przynaymniey
takie powinny się rozumieć potwierdzenie, acceptować
zdała się igrającey przez rozsądzenia tyczących się w prawo na
Sądach Seymowych y przez przyięcie sześciu set ludzi na służbę
Rzeczypltey wienną na fundamencie tey Ordynacyi ustanowionych.
Na ostatek Rzeczplta Recessem swoim Anni 1677 zostawiła tęż
Ordynacyą do rezolucyi y decyzyi swoiey, a zatym ią sama rezol=
wować y decydować powinna. Decyzya ta ażeby była tym skut=
eczniey służa do złączenia pod zielonych serc y umysłów,
życzyłbym ażeby za wdaniem się powagi W.K.Mci y staraniem
Senatu przywrócone były Dobra Ordynacyi Ostrogskiey do pra=
wa natury zwłaszcza tym daleko publicznym pożytkiem, że
zaczawem w obszernościach Ordynacyi może się wielu Sy=
nów Oyczyzny mieścić którzy by pod prawem Ordynacyi
ieden ogarnywał.
Ażeby zaś znowu z dochodzenia podług Prawa natury Dziedzictwa
y Kollacyi Dobr do Służby wienney należących nie wznieciły się
niezliczone y wielorakie Liczbie Prawne processa, zabraniem
bardzo wiele Czasu Trybunałom który iest dosyć uczęstny, y nie
wystarczaiący do Administracyi powszechney Sprawied=
liwości ażeby z tych Processow nie była nowa, do rozniey mię=
dzy Obywatelami przyczyna wynaleziony by cras na Sey=
mie mógł bydź sposob przez który by się tym konwulsiom=
ciom zapobiegło, Dobra Służby wienney Dobrym Prawem
Opatrzaiącym utwierdzone były, y sześć set ludzi dla Rzeczypltey

Część

Część znaczna do pomocy woienney gdyż Żołnierza zawsze trwałego bo na mocnym fundamencie nieustanney płacy łokowanego, ubezpieczeni zostali. Takowa przez nie wzięta decyzyia y opatrzenie interessu Ordynacyi Ostrogskiey, wznieciłaby powszechne staranie o szczęśliwy sukcess Seymu y stawszy się źrzódłem ziednoczaiącym umysły, byłaby oraz węzłem utrzymania Seymu który się dotąd zrywał.

Jeżeliby zaś ani tym sposobem ziednoczonych umysłów nie były dosyć zdolne siły do utrzymania Seymu, ieżeliby ani potrzeby Rzeczy Pospolitey tak walne, ani niebezpieczeństwo tak wielkie czyli zokazyi zbliżoney woyny, czyli zokazyi bliższych Traktatów wymagaiące posło mimo czyię uwagę y odważył by się ieszcze który Seym zerwać, sakryfikuiąc swoiey prywacie y więcey ię szacuiąc nad Honor, Interessa, y ubezpieczenie Oyczyzny, ieżeliby się taki odrodny znalazł, niemaiąc przeciw naturze żadney miłości Oyczyzny; iuż natenczas po tak wielu zerwanych Seymach niemogąc mieć żadney przez Seym ratowania się nadziei, a w tak nieszczęśliwym iako teraz zwidzę Rzeczpłtą stanie, należy wszelkich innych, które by być mogły, zażyć sposobów, nieoddalaiąc się iednak od tych które w gwałtownieyszych Rzeczypospolitey radach, bywały w zwyczaiu, ponieważ wszelka nowość iest znowu nowym niebezpieczeństwem. Życzyłbym sa złożenia Walney rady która iakowym by miała być złożona sposobem, y iakowym by postępowała porządkiem, stosuiąc się w tym do zwyczaiu dawnieyszych walnych rad, uczyniliby ułożenie naznaczeni do Rezydencyi przy boku W.K.Mci z Senatu, y które być powinny przytomne usługom W.K.Mci y obradom do publicznego Dobra należącym obydwu Narodów Ministerium. aby było to złożenie z tym większym bezpieczeństwem skutku gdyby zdzie niciako pokryte przed temi, do których wiadomości nienależy inaczey, tylko aby obradom naszym przeszkodą byli.

następie

Nastąpić ta walna rada mogłaby zaraz po zerwanym Seymie, a przeto mogłoby zaraz w Uniwersałach na Seymiki przedseymowe, w przypadku zerwania Seymu, złożenie tey rady, aby za iednym zawodem, bez powtórzenia kosztu na Seym zieżdżaiący się ci sami walney radzie przytomni byli. Szukałaby naznaczona walna rada sposobów do ochrony przeciw grożącym niebezpieczeństwom, dogodziłaby nie tylko potrzebom publicznym y autoryzowałaby więcey Posła do traktatów, niżeli gdyby ten był z samey tylko opatrzności WKMci y od pilności na potrzeby Publiczne Senatu, na mieysce y czas do traktatów naznaczone zesłany: wiedzą albowiem postronni że Poseł Rzeczypltey pełnomocny postanowionym być z niemoże tylko z obrady trzech stanów Rzeczypltey, którey obrady formę okazowałaby nie tylko Walna Rada. Posła zaś tego postanowienie chociażby ex Senatus Consilio (: iako iuż tego rodzne zostaią za przynaglaiącą potrzebę przykłady :) koniecznie iest potrzebne, ażeby nie tylko pożytków wszelkich z teraźnieyszych koniunktur Rzeczplta nie utracała, ale aby nawet w Prawach swoich y Granicach krzywdy takowey nie cierpiała, gdyż lubo iest w prawach dowiec utwierdzona w Granicach przez traktaty, takoby wałem otoczona, że iednak inne są prawa natury y sprawiedliwości inne woyny, y zwykł miecz też ustawy sprawiedliwości z gwałtem Prawa samey natury przecinać, tedy iakom to iuż y w responsie ad Circulares WKMci y w listach moich na Seymiki przedseymowe wyraził zawsze tam powinna być straż gdzie iest niebezpieczeństwo.

Nakoniec może walna rada wynaleźć środki lepszego porządku w obradach Seymowych przywodząc do exekucyi zaszłe iescze za Jana Kazimierza Anno 1659 na to konstytucyą, przez co by następuiący potym Ordynaryiny Seym którego by się y czas zbliżył pewniey zmiał sukcess. Nieskładane walne rady bywały tylko w czasach Woyny w kraiach Rzeczypltey, więc y teraz gdy po tak wielu zerwanych Seymach, nie masz nadziei w obradzie tych gdy skutki woienne lubo przez woyny cierpiemy, gdy niebezpieczeństwo zamieszania y burzliwości woienney iest tak bliskie a niebezpieczeństwo zbyt

wielkie

wielkie, y większe nad przytomność innych woien, gdy same traktaty Pokoiu są uszkodzenia Rzeczypsptey postrachem, niemoże bydź przyzwoita rezolucyia, y gwałtownieysza potrzeba, Walney rady.

Ad 2dum.

Co należy do propozycyi o Kurlandyią Prowincyia ta z przyległości swoiey Państwom Rzeczypsptey bardzo zręczna, z obszerności Kraiu swego wyciągaiąca wielkiey konsyderacyi, buyna y obfita urodzay obywatelow w Dziele Rycerskim w całey się Europie dystyngwuiących, a zatym nam powinna bydź wielce szacowna, prowincyia ktora przez Zasługi Xiążąt y Obywatelow swoich, przez przywiązanie nieprzerwane, dała Rzeczypospolitey wierności y życzliwości swoiey dostateczne dowody, zatym przez wzaiemność podług obowiązkow y aksioma życzliwości, powinna bydź wszystkich Stanow Rzeczypsptey curae et cordi.

Cierpi ta Prowincyia iuż od dawnego czasu niemaiąc rządu swego a zatym y rządu, te wszystkie ktore z nierządu pochodzą nieszczęśliwości y te wszystkie ktory na opuszczony Kray a przeto niemaiący na siebie względu, Inflanty przypadać uciśnienia. Udała się ta Prowincyia w Roku 1569. Zastaniaiąc się od podobnych przeciwney Fortuny ucisków, pod tarczą maiestatu monarchow Polskich y protekcyią całey Rzeczypsptey, ofiaruiąc Feudum. Natura Feudi od ofiaruiącego, iest przymnożenie posiłkow temu y zachowanie posłuszeństwa decyzyiom tego, ktoremu Feudum służy, co było zawsze zobserwowane y zachowywane od Prowincyi Kurlandzkiey. Natura Feudi w przyimuiącym to Feudum, iest obligacyia do bronienia wszelkiemi siłami, y utrzymywania w szczęśliwym stanie hołduiącey prowincyi, ktorą tę obligacyią Rzeczpta zawsze zachowywał starała się, czego iest partykularny dowod gdy iescze za życia ostatniego Xiążęcia Ferdynanda z Familii Kietlerow /: ktorey

nieustawał

nieustawać będzie wdzięczna u Rzeczypltey pamięć w czasie opatru-
iąc, ażeby w przypadku bez potomnego zeyścia wspomnionego Xię-
zęcia nie wpadło Xięstwo Kurlandyi w podobny, iako teraz
zostaie, anarchiczny nierząd y z niego wypadku niebezpieczeń-
stwo, uprzedziła to przez konstytucyą 1726 y naznaczyła
Kommissyą do rozrządzenia Kurlandyi y weyrzenia w iey
rządzca y potrzeby. Gdy przedsięwzięty nayprzód Xięstwa Kur-
landzkiego podział nie zdawał się być wraz z Rzeczypltey
y Prowincyi Kurlandzkiey z równym pożytkiem, y ow-
szem z wielkszym podrzędem Xiążęcia y łatwieyszym
Praw y przywileiów obywatelom Kurlandzkim służących
a w paktach subiekcyi ostrzeżonych, ubezpieczeniem,
naznaczyła Rzeczpospolita przez konstytucyą następionego
Seymu Roku 1736 postanowienie Xiążęcia, za wypełnieniem
przepisanych w tey że Konstytucyi Xiążęciu obowiązków.
Zaszczycony był za tąż to Konstytucyą tą wielką łaską
WKMci przy instancyi Nayiaśnieyszey Monarchyni Rossyi-
skiey na ten czas Panuiącey, y wielu z tego Senatu wyniesie-
niem na to Xięstwo przez Dyplom WKMci Xiąże Ernest
Biron. Tedy nie tylko przeciw wyraźnym Konstytucyom,
Homagium osobą swoią nie uczynił, od którego dopiero każdy
nawięc władza Feudataryi nie tylko do Possessyi tego Xięstwa
nie ziechał, ale będąc iedy że na ten czas przy wolności, żadnych
prawie obowiązków przez ostatnią Konstytucyą Anni 1736
opisanych Prawu Jemu do Possessyi Xięstwa Kurlandzkiego
daiących nie wypełnił, a zatym przez z tych niewypełnie-
nie wszelkie Prawo swoie zniszczył, a Xięstwo Kurlandz-
kie porzucone na pułnierządu, y wystawione na cel wiktora-
lich natrafionych przypadków zostawił y tych rożnych
nieszczęśliwości skutkiem poniesionych stałaię
przyczyną; zaczym aby tym że nie szczęśliwościom
tak długo iuż podpadaiące, dłużey to Xięstwo Kurlandzkie

niepod

niepodpadało aby z natury Feudi wypełniona była od protektora hołduiących protekcyia, y opieki obligacyia, aby była kontynuacyia nieustanney przez caly od początku Feudi Kurlandzkiego, szczegulniey zas porządku tego przez Konstytucyią Anni 1726 Rzeczypłtey o tesz Prowincyią starania słuszącego się ad casum praesentem, y aby była w samym skutku Exekucyia Konstytucyi Anni 1736 o postanowieniu Xiążęcia, oniecodwłoczne postanowienie tego Xiążęcia, oco y Vota Senatus pożądanie swoie oświadczaią, y obywatele Kurlandyi z doniesieniem nieszczęśliwości swoich przez delegowanego od siebie supplikuią, y Ja z strony moiey supplikuię. A gdy nadto Nayiaśnieysza Monarchyni Rossyiska szczęśliwie teraz panuiąca nayżyczliwszey Panuiąca tak sobowiąskiu osobistey y soiuszami utwierdzoney przyiaźni ku Maiestatowi Waszey K Mci oraz Rzeczypłtey, iako przez wywodow sprawiedliwości swoiey, niechcąc aby Prowincyia Kurlandyi przy granicach Jey Panstw leżąca tymże Panstwom zawsze przyiaźna zostawała dłużey w tak nieszczęśliwey iak do tąd sytuacyi, przez Ministra swoiego przy boku W K Mci zostaiącego Deklarować raczyła: iż Xiąże Ernest iuż wiele razy instancyiami W K Mci y a Ministerio Zaniechanemi indikowany, a nie oswobodzony; będący przed otrzymanym iesze Dyploma na Xięstwo Kurlandzkie podanym z Possessyi swoich, y Ministrem Panstw Rossyiskich z racyi status tychże Panstw niemoże być nigdy sposobnym ani sukcessorowie iego do Possessyi Xięstwa Kurlandzkiego ktora deklaracyia wszystkim ogłoszona y do Akt Metryki Koronney podana, a zatym należąca sama Konstytucyia o Exekucyią swoię wpostanowieniu innego Xiążęcia, y niezostaie żaden

inny

inny sposob wesprzenia od upadku iuż nachylonego do niego
przez znaczne zruinowanie Prowincyi Kurlandzkiey.
Potrzeba zatem iest nieodwłoczna Exekucyi Konstytucyi, nie tylko
z powodu nieszczęśliwości Kurlandyi, ale aby z Prawem Zacho=
dzące konjunktury nie zatrudniły tey Prowincyi y nie zawikłały
potym tyle, na kształt Gordyuszowego węzła, iżby ten trzeba
z rozlaniem Krwi Ludzkiey a z Mieczem rozcinać.
Gdy zaś Nayiaśnieysza Monarchini Rossyiska przez nay wyższy
szacunek Krwi WKMci, w całey prawie Europie lub teraz lub
uprzeszłych czasach panuiącey odzywa się z instancyią przez
wspomnionego Ministra swego za Nayiaśnieyszym Krole=
wiczem Jmcią Karolem do otrzymania Feudi na Xięstwo
Kurlandzkie, gdy tego z Vota Senatus Vota Populanyia y nowo
Koronnych desideria Obywatelow Kurlandzkich żądaią
iako tego ktory iest synem Przytomnego WKMci na Maie=
stacie nam dobrotliwie Panuiącego iako Krolewicza swego.
Maiącego, nayuż szcze przymioty wyrownywaiące
wszelkiemu Panowaniu iako potomka z Krwi Jagiellon
skiey, dobrodzieystwy y łaskawym Panowaniem
dla Rzeczypospoltey sławney y wdzięczney Pamięci wielu
iącey y Ja z woli moiey maiąc wiele Nayiaśnieyszemu
Domowi WKMci obowiązkow o Postanowienie tego,
a nie innego Xiążęcia Kurlandyi pokornie supplikuię.
Co zatym do bespieczeństwa iak nay większego Nayiaśnie=
yszego Krolewicza Jmci Karola, tedy aby Nayiaśnieyszy
Krolewicz Jmć był iako nay zupełniey uspokoiony w woli
swoiey y Następcow swoich, iż tak dziwna bywa odmiana
w czasach koniunktur, że przyrownane z pierwszemi całe
są sobie przeciwne, tedy zdaniem moie iest, aby Nayiaśnieysza
Imperatorowa Jmć Rossyiska iako będąca w rowności z Nay=
iaśnieyszym Majestatem WKMci deklaracyią swoie nam
przez Ministra swego uczynioną Względem Xięcia Ernesta
reskriptem swoim ex Consulto tamteyszey Rady iak

nay zupeł

nayzupełniey zym powtórzyć raczyła, w czym o łaskawości
za instancyą y powagą W.K.Mci z wspaniałości Aequa-
nimitatis Nayiaśnieyszey Imperatorowey Imci, ile w rzeczy
iuż przez Ministra swego oświadczoney, bynaymniey
nie wątpię. Dotęczy y po wydanym na xięstwo Kurlandz-
kie Nayiaśnieyszemu Królewiczowi Dyploma rozumiem
być z dosyć czasu y sposobności, bez odwłoki iednak, w któ-
rey iest zawsze ubliżenie
Co do bespieczeństwa Interessu Rzeczypltey względem Kur-
landyi lubo y Prawo, y ufność w utwierdzoney Nayiaśnieyszey
Familij W.K.Mci sprawiedliwości, y kluczyszyś
nie naszey życzliwości dosyć ubezpiecza, iednak dla
Satysfakcyi Publiczney, Naprzód: aby była naznaczona
na Seymie takiego Konstytucyą 1726 & 1736. y tymże
Końcem do Kurlandyi Kommissyia; Powtóre: aby co by się
zdawało Rzeczypltey dla Interessu y Dobra swego, y dla
Interesu y Dobra Xięstwa Kurlandzkiego na Seymie
ustanowić, to zawsze postanowić mogła; Potrzebie aby
w przypadku zeyścia następców Nayiaśnieyszego Kró-
lewica Imci Męskich, Konstytucyia Anni 1589 Titulo:
Xięstwo Kurlandzkie, w swoim walorze zostawała, odło-
żenie tego wszystkiego wraz z innemi obowiązkami
w Konstytucyi wyrażonemi w Diploma Feudi zwierzności
Ministrowskiey wielce y usilnie supplikuię.

Ad 3tium

Co do Propozycyi wyprawienia wzaiem Posła z oświad-
czeniem Przyiaźni Traktatami stwierdzoney do
Porty Ottomańskiey, zaniechanie tego być nie może,
bez winy Traktatom przyiaźni utwierdzaiącym,
y samo odwłóczenie wyprawienia Posła, mogłoby być
tłumaczone o ziębłości y przyczyną suspicyi lub urazy,
którey nam wszelkiey unikać z Portą Ottomańską tym
usilniey należy, im więcey uznaiemy teraźnieyszy stan

nasz

naszey, im wielszy uznaiemy pożytek z zastych, większych
z tą potencyą Traktatow, widzę tak rozmnożone Wsiadłości
y Intraty Woiewodztwa Ruskie, a przecie zna kolluwacyią
podatkow niepozwalaiące, lubo ustodlesić Obfitości Rus=
kich Gruntow, wiele z Slucyą tuteyszych Kraiow Ludzi do=
siebie powabia. Co z zpodaney okazyi namieniwszy, ży=
czę nieodwłocznie potrzebne Posła tego naznaczenie
y prętkie wyprawienie, oraz zaraz o tym że Posle przez
Jmć Pana Hetmana WKor. Porcie Ottomanskiey doniesie=
nie. Do Poselstwa tego z gorliwości ku Oyczyznie Ofia=
ruią swoie usługi Jmć Pan Podoski Kuchmistrz Litew=
y Jmć Pan Swidzinski przeszły Woiewoda Rawski, kto=
rych Obydwoch chwalebną ochotę łaskawości WKMci
polecam; A oraz przeszłego do Porty Posła Jmć Pana Pod=
komorzego Litewskiego, usługę tę publiczną z znacznym
kosztem y fatygą z samym nawet niebezpieczeństwem
Życia dla grassuiącego na tamtym mieyscu Powietrza
podiętą, tey protekcyi WKMci oddawam, ktora iest na
zasłużonych nieustaiąca.

Ad 4tum.

Na propozycyią Sądow Pogranicznych z kraiami
Rossyiskiemi aby przez nie zobopulnie nieodwłoczna
w krzywdach była satysfakcyia; ktora naznaczone te sądy
przez osobliwą konstytucyą, rozumiem nayprzod być z
potrzeby, aby z strony Rzeczypltey postanowieni Sędziowie
mieli każdy osobną obmyśloną sobie na koszta, ktorych
uniknąć niemożna podług dawnych zwyczaiow Pensyą
ktora by między niemi sporki iako teraz nie czyniła, y każdy
maiąc osobną płacę obligowany by był do ścisłego
tych Sądow pilnowania. Z strony Państwa Rossyiskich

nayusilniey

Nayuwielszy iest wtychże Sądach zawody sprawiedliwości krzywda, że Sendziowie pograniczni są zwykle Pułkow nikow y innych niższych Officierow, ktory będąc dependujący od wyższey komendy, gdy sądzą kozakow y innego rodzaju Ludzi rabunki w Woiewodztwach Pogranicznych czyniących, maiąc wzgląd na Generałow, z pod ktorych komendy są exerkituiący Ludzie, pod ktorą komendą y sami są lub do niey należąc spodziewaiąc się tedy albo unikaią albo odkładaią satysfakcyi sprawiedliwości. Zaczym Supplikuię Magestatowi WKMci o Zdanie powagi swoiey do Nayiaśnieyszey Imperatorowey Jmści, dla naznaczenia takowych Sędziow Pogranicznych, ktoryby nie dependowali tylko prosto y wyłącznie od Nayiaśnieyszey Monarchyni y od Ministerium Jey, a oraz aby dla nieodwłoczney nadgrody krzywd zobopulnych, y poskromnienia w dalszym czasie czyniących te krzywdy naznaczone miały też sądy przynaymniey cztery razy do Roku nie przestępne Terminy. Swoie wielkie albowiem są uwinienia Woiewodztw Pogranicznych od grasuiących w nich Haydamakow y Serbow, tak iż się Ziemianin prawie żaden nie mogąc bezpiecznie siedzieć w Domu, szkodując wiele na samym porzuceniu Gospodarstwa, poniewiera się po Kraiu y tułaczem iest własney Oyczyznie. Krzywda iest oraz y całey Rzeczypspoltey, iż w tantych Woiewodztwach musi mieć konsystencyią nayznacznieysza część woyska które tam znaczne pieniądze wynosi y zostawia, a ktore pieniądze maią oraz bliski przechod za Granicę. Supplikuię przytym dobroczynności WKMci aby zarazem wniosłeś WKMc rekwizycyię swoie do Nayiaśnieyszey Monarchyni Rossyiskiey o znak że całe

obchodzenie się

Obchodzenie się Woysk Rossyiskich w kraiu Rzeczypltey,
z sprawiedliwością Obserwancyią Neutralitatis y przyiaz=
ni Rzeczypltey, bo cto iest wimo uczciwości panowania
y krzywdo samego Honoru W.K. Mci; y ona znaczenie
innym sposobem Kommissyi do likwidacyi szkod
przez przechody Woysk Rossyiskich zaszłych, to iest aby
do każdego Woiewodztwa naznaczeni byli Kommissarze,
o których y Stany Rzeczypltey supplikuią na znaczenie
a to aby przez takowe w każdym Woiewodztwie Kom=
missyie łatwiey s byt sposob likwidacyi krzywd, gdy z
by była bliskość Dobr uszkodzonych y przytomność świad
kow których daleko sprowadzać iest prawie niepodobna
albo z kosztem rownym pretensyi y który by pomnażał
pretensyie. Łatwiey oraz będzie przez tę z uniknąc krzy=
wdy obydwoch stron to iest tak pretenduiącey nadgrody
szkod iako y nadgradzaiącey. Położy się oraz prawie
generalne uskarżenie na niezmierne krzywdy przez
przechody Woysk Rossyiskich z powszechnym applau=
zem y uwielbieniem Czułego W.K. Mci owszystko stara
nia, co może y do utrzymania przy tego seymu wielką
bydz pomocą, lubo by satysfakcyia likwidowanych
krzywd nie mogła nastąpić nieodwłocznie, byleby mogła
pewna bydz, y z niedługim oczekiwaniem.

Ad 5tum

Co do propozycyi naznaczenia Nayprzewielebnieyszego
w Bogu Biskupa na Trybunał Radomski, iest ta propo=
zycyia z między innych wielu dowodem względu na
wszystkę W.K. Mci, który iest partykularny na utrzy=
manie Subsidiow, do utrzymania całosci Rzeczypltey
wiele należących. Kommissyia Radomska gdy iest w szcze=
gulności Subsellium takowe w ktorym iest wielka część

Ekonomyi

Ekonomyi Publiczney, y Administracyi powszechney spra=
wiedliwości tudzież utrzymania regularności Płacy woien=
ney y utrzymywania podług okryślenia Prawa y Artyku=
łow Zołnierskich Woyska. Azeby przeto w zupełności powa=
gi y utwierdzenia swego zostawała, stosuię się do naz=
naczenia na ten Trybunał tego Biskupa, ktorego wola
WKMci obiera, y wola Senatu życzy, rozumiał bym oraz przyz=
woite naznaczenie na tenże Trybunał y Senatorow na miey=
sca tych ktorzy umarli; ponieważ postanowienie ich dla
ustawicznego zrywania przez Seym bydź nie mogło, y
aby przyszły Seym mogł dość, niemoże bydź pewności.
Odzywam się tu oraz z strony mey z pokorną rekomendacyą
osobliwszym łaskom WKMci Ichmciow PP. Hetmanow
Obeyga narodow, czyniąc tę dla samego przezemnie uz=
nania sprawiedliwości, albowiem Zasługi Imc Maiestato=
wi y Oyczyznie y żelazna pozyskane y nieustannie kon=
tynuowane zuszelkę na wszystkie strony Litwo się
do wyc tych samych rekomenduię dobrotliwemu y
razem pełnemu sprawiedliwości WKMci Sercu. Wszcze=
gulności Imc Pan Hetman WKor satysfikowany cały
utrzymywaniu Dobra Publicznego, azeby Expens swoich
na Expedycyie oryentalne wynoszących Summę 89749
nie zyskomiał ex resultato, teraźnieyszego Senatus
Consilium assecurowanie, ale y dla zachowania zupełnie
sprawiedliwości ile bydź może nayprędszey ze Skarbu Kor
wypłacenie, o partykularny na tę względy dyspozycyą
WKMci Suppplikuie.
Nie powinienem oraz pominąć oddania sprawiedliwości y
dobrotliwości serca WKMci Imc Pana Kraycżego Koron
iako ktorego całe życie iest usługą y cała fortuna ofiarą usłu=
gom Publicznym tudzież Imci Xiędza Referendarza
Lit.

Litewskiego JmcPana Podskarbiego Nadwornego JmcPana
Iesnowskiego Pisarza Lit. JmcPana Heraina Podkomorzego
Wileńskiego JmcPana Burzyńskiego Oboźnego Pol:
nego JmcPana Leniewskiego Sędziego Ziemskiego
Rawskiego y Marszałkowskiego, JmcPana Czgę
Starostę Romanowskiego, y innych przedemnozali
conych, azeby tak własce WKMci Dystyngwowani
bydź mogli iako się w usługach Oyczyzny Chwalebnie
nie dystyngwuią. W szczegulności zas iako Indygena Pruski,
y z poprzysiężoney iako Minister Obligacyi Prawa y przezza:
tyey Prowincyi Pruskiey, tym usilniey protekcyi WKMci
oddaie, iż tę nadgrodę za Ofiarę ze siebie Prowincyia Pruska
dała przez przyłączenie się ad Corpus Rzeczypltey. Każe
mi także sprawiedliwość partykularnie Rekomendowac
WKMci JmciPana Bieńkowskiego Pisarza Warszawskiego,
azeby ten przy łaskawey Pamięci na Zasługi swoie, otrzymał
oraz przez wzgląd y Obligacyią sprawiedliwości Za funkcyię
Sekretarza Seymowego ktorym był przez dwa Seymy,
tak Expens swoich iako y pracy należytą podług dawnego
zawsze obserwowanego zwyczaiu y nieodwłoczną ile bydź
może satysfakcyią. A przytym urodzonych Tłumaczow
Juliańskiego y Manyńskiego nad Pensyie swoie znacznie
na usługach Publicznych expensuiących, Pańskiey
polecam szczodrobliwości.

Ad 6tum

Miasto Krakow y Elbląg z ogarniaiącey wszystkich
litościwey opieki WKMci podane w propozycyach azeby
mogły mieć kontynuacyię subsidiorum: nie trzeba mi wiado
mym powtarzać, ze Miasta wszystkich, Państw szczęśli:
wości są naypierwszym fundamentem y naypierwszą szczę:
śliwością. Miasto Krakow zaszczycone Prerogatywą ze w nim
bydź powinna Koronacyia Krolow zaszczycone Tytułem

metropolij

Metropolij Państwa, y w Saiem oszlabiaiące Państwo, Kraiu
oboiętnego Emporium swobodami y prerogatywami przez
Prawo obficie uprzywilejowane, a przytym wszystkim znacznie
zruinowane, y dużo do upadku nachylone, wielki powinno
mieć wzgląd, y sprawiedliwie należy mu satysfakcyia po-
danych desideriorumy pretensyi; zeiednak ta satysfakcyia
iezeli y teraz niemoże mieć skutku, przynaymniey, aby
subsidium kontynuowanemu było, pokorne wnoszę prośby,
y oraz ażeby, podług wolności ustawie Prawem nadanych
y suppliki złożonych, gdy iuż teraz y potrzeba pominęła,
swoy tylko własny miało Garnizon. Za Miastem Elblągiem
dosyć wiele y iawnie sama mowi sprawiedliwość, a przeto
ia tylko o kontynuacyą temuż Miastu subsidii prośbę moie
przed Majestatem WKMci składam. Miasto także
stołeczne Xięstwa Litt. Wilno po tak wielu konflagratiach
pragnące iest litościwey WKMci Dyspozycyi, y osobliwego
względu Senatu, azeby z Skarbu Litt. otrzymało iakowe Zara-
towanie. Nie mogę zamilczyć y Miasta Torunia którego
tu rzewliwe suppliki wszystkich uszy napełniaią, y przera-
żaią azeby przez włożenie się WKMci miało iak nayprędzey
od przyciskaiącego ciężaru przez konsystencyą tam Woyska
Rossyiskiego uwolnienie, a przynaymniey znaczne zfolgo-
wanie, y krzywd wszelkich sprawiedliwą nadgrodę, gdy żby
przez to upadło umine, a Miasta iako ozęściem takich
upadek iest oraz krzywdą Publiczną. Należy osobliwsza
baczność na oporządzenie Artylerii Koronny; ponieważ
niebezpieczeństwo blisko grozi, a przypadek nieprzestrzega-
nim natrafia. Winna iest oraz pamięć o reparacyi Kamien-
ca, oglądaiące się y nanies podziwane skutki; przyto być
należy rzeczy ludzkiey do dokończenia tego dzieła, którem
natura sama dała tak mocne fundamenta, a oraz aby
oraz wielka tey Fortecy Ruina kosztu na reparacyie

nie

nie zwięksrata. A ponieważ Skarbowi Koronnemu niemożna razem znosić wszelkie ciężary, zaczym rozumiałbym, aby te obydwie potrzeby włożyć w Instrukcyję na Seymiki Poselskie, a potym mógłby być obmyślony Fundusz z części Intraty iakowego Starostwa.

Powinienem tu oraz z obligu Ministerium moiego y z przepisu Konstytucyi Anni 1685 ode zwać się o Brukach Warszawskich, nie potrzeba mi opowiadać co zaszło od powzięcia przez zemnie Kommissyi przez wspomnioną konstytucyję do porządku Miasta Warszawy na znaczoney zrobiło, bo iest Dzieło przed Oczami; oraz z pamiętno ledwie nie wszystkim iako było pierwey zatopione w Błotach, y prawie nie przystępne Miasto Warszawa, co sprawiało mniey zdrowe aeris, a co było z szwu wszechna nie wygoda a ochyda u cudzoziemców. Percept[t] na to oporządzenie y Expens, będą podane do Druku Summaryusze, z dystyngwiją każdego Roku, dla każdego wiadomości y zaustydzenia w tobie tych, którzy by mogli iakowe przeciwne mieć porozumie nie stąd zwykle pochodzące, że nie maiąc względu na wielkość Krzywdy Zialiego którzi uze[?] Berblu [?] takiedni gich rozumieią, iakowemi zięzami wsiebie znaydują. Poprzypie w Mieście Warszawie, pałągna Dzierdastwo Policiowe, bez którego Dzierdastwa łatwo prod Expliacji miarkować, iż by się na nie Brukowanie nie przydało y to zapłacenie policiowego, iest według pomiaru możności na Miasto Warszawę, żadowyi Summa na Brukowanie ze Skarbu Koronnego przez Senatus Consilium Anni 1740 do wypłacenia w Ratalicie przez sześć Lat naznaczona, iwile Skarb Koronny oddatuje expensowana, reszta tey Summy, którey iecze zeprzesło pięć dziesiąt tysięcy ze Skarbu Koronnego należy, iest wcale bez żadney proporcyi do tey Expensy, która iecze zostaie na Brukowanie,

na nowe

na Nowe kanaty, y reparacyą zruinowanych starych,
tudzież na inne potrzeby, co także podlega każdego oku;
Zaczym uniżenie zmieyszcza mego w tym co y do ws[z]ystkich
potrzeby y wygody należy, partykularną prośbę, ażeby
to Dzieło maiące iuż tak wielkie począłki, nie było w pół
roboty porzucone, lecz przy opatrzney WKMci dyspozy=
cyi y względzie senatu, ażeby taka właśnie za summa na
drugie sześć lat wciąż po sobie idących naznaczona była
do wypłacenia ze skarbu koronnego; z zaleceniem oraz
temuż skarbowi reszty pozostałey prędkie oddanie, y napotym
w wypłaceniu summy naznaczoney punktualności, która
punktualność w przeszłych czasach dla expens skarbu
koronnego, y podobno decessuw niemogła była zachowy
wana. Gdy opor[z]ądzone zostanie zupełnie Miasto
Warszawa a przynaymniey w pryncypalnieyszych Ulicach,
łatwe będzie tey Expensy y znaczne zmnieyszenie, do czego
y sam iuż w ciągu czasu życia podawać bym sposob.

Nie zostaiąc siebie y kollegę mego Jmc Pana Marszałka
nadwornego Koronnego z których maie affekt y Urzędo
niewolnym Dziełem czyni łasce WKMci ponizam; składaiące
oraz życzenie, z upragnienia serca pochodzące, aby WKMc
panuiąc iak naydłużey, pełen był wszelkich z Nayiaśnieysza
Familią Pokoiu, y Woyny, sukcessow.

List od Jegoż Jmu Pana Bielińskiego Marszałka W. Koron. do Województwa Podolskiego przy stany z Otwocka d. 13 Aug. 1760. Ao.

Jaśnie Oświeceni, Jaśnie Wielmożni, Wielmożni, Moi Wielce Mościwi Panowie y Bracia.

Zostaiącego Mnie jeszcze między żyiącemi na Swiecie iest to w szczegolności dowodem, iż się odzywam na przed Seymowe WWmmwwm Panow Obrady. Życie albowiem moie aż do złożenia całe iest poswięcone, po Bogu Dobru Publicznemu; y dokąd Oddech, iest we Mnie tchnę Miłością Oyczyzny. Odzywam się nietylko jako Obywatel Rzeczypospolitey, ale oraz z obowiązku Urzędu Mego; Zdanie moie wyrażając, które przezorności rozsądkow WWmmwwm Panow podaię. Nienależy mi już wyrażać zawistych od tak dawnego czasu iako wzięte z naywiększym Oyczyzny nieszczęściem za zwyczay Zrywanie, y rozchodzenie Seymow, Publicznych potrzeb y Interessow Rzeczypospolitey albowiem te nieraz y z Oycowskiey JKo Mci P. N. Mił. Opieki w dawnieyszych na przedseymowe Seymiki Uniwersałach, y Instrukcyach obszernie przekładane y od wielu Senatorow y Ministrow, Dobro Rzeczypospolitey przynależycie szacuiących, na Senatu, y Seymikowych obradach, Ustnie y Listownie dostatecznie traktowane. Juz y Ja Sam tak na Senatu, iako y przedseymowych WWmmwwm Panow Obradach co należało do poparcia zruynowaney Ekonomiy publiczney, do zmocnienia Sił Rzeczypospolitey Woyennych, do Utwierdzenia Spra

wiedliwości

wiedliwości, która iest wzaiem ugruntowaniem wszelkich Państw
y która razem ubezpieczeniem Wiary Swiętey, z którey
iest znowu błogosławieństwo Narodów, iuż y Ja ile nieudol-
ność moja wydoływała, wszystko nieraz wyraziłem. Niepo-
trzebne iuż mowię powtarzanie tych materyi, tak dostate-
cznie wszystkim wiadomych, samtylko skutek ich, iako iest
wiele do uszczęśliwienia, y ubezpieczenia Publicznego po-
trzebny, tak powinien bydź od każdego znaiącego Rzeczy,
y uczuwaiącego w sobie miłości Oyczyzny, pożądany.

Odzywam się teraz tylko do tych, które z czasem na-
staią Konjunktur, a które są tym do uwagi potrzebniey-
sze, tym usilniey zabieżenia nieszczęśliwym z nich
Konsekwenciom wyciągaiące, im są sobie gwałtowniey-
sze.

Takowa iest teraznieysza z niezmierną zawziętością
rozszerzona w całey Europie Woyna, która nietylko grani-
ce Rzpltey obszernie dotykła; ale y nieszczęśliwych iey
skutków wszyscy doznajemy, kiedy tak wiele krajów
Rzpltey. Przechodami Woysk roznych wyniszczonych,
a oraz całe Państwo wyniszczona z okazyi tey woy-
ny niemająca podług Wagi Sprawiedliwości Waloru mo-
neta tak iakoby aktualney w kraju naszym Woyny
Podatkami zubożony; oprocz których tak nieszczęśliwych
skutków, grozi niebezpieczeństwem Krajom Rzpltey, y
tym w szczególności ostatnim zniszczeniem, ażeby przy
zachodzących Traktatach skasowana wspomniona, Moneta
wszystka się w kraie Rzpltey nie przeniosła.

Dla odwrócenia tak nieszczęśliwych Konsekwencyi
y Otrzymania Proporcionalney tak wielu szkodowych
szkód nadgrody, konieczna potrzeba nalega, o utrzyma-
nie następuiącego Seymu, aby na tymże Seymie, zanim
Rzplta będzie mogła, obnażona teraz z wszelkich sił,

w Mocnieyszych

w mocnieyszych zostawać sposobach, obrani byli z dostateczną Instrukcyą Posłowie, do przyjętych między woiuiącemi potencyami Traktatów, które sama gwałtowność Woyny tym prędzey obiecuie. Posłowie ci od Całey Rzpltey postanowieni, maiąc większą y zupełnieyszą Charakteru swego Powagę, będą oraz zdolnieyszemi do traktowania Interessow Rzpltey, y traktowania ich będzie tym skutecznieysze tak względem ucalenia Państw, y Granic Jey iako względem upewnienia satysfakcyi nietylko tych krzywd, ktore się przez nie utrzymane Karnością Woienną Najazdy stały, ale y ktorych była okazyą w takiey Kraiu Woiuiących Potencyi bliskości nieuchronna Woyny potrzeba, a oraz obrada Seymowa Cursum tak podłey Monety, w Kray nasz, coraz więcey wchodzącey, zatrzyma, y odwroci.

Potrzeba iest mowię utrzymania Seymu konieczna, y radem zrozważania pomienionych Interessow tak oczywista, iż ią cokolwiek tylko oświecenia rozsądku maiący, uznawać powinien, dlaczego ieżeliby nawet iakowa z dawnieyszych Rzpltey potrzeb, Materya, chociaż tylko w niebezpieczeństwo zerwania ten Seym podawać miała, życzyłbym podług rozumienia moiego, dla większey pewności utrzymania Seymu, dać temu ieszcze czasowi, ktory przecież kiedy Fortuna Rzpltey zdarzy, zostawić wszelkie inne Materye, a przed się wziąć szczegulnie Ubezpieczenie Kraiu, y Interessow Rzpltey w teraznieyszych Konjunkturach.

Jeżeliby iednak mogło się ieszcze pomieścić na tymże Seymie, obmyslenie tak mocnego sposobu, przez ktoryby przez ktoryby się utrzymywały dalsze Seymowe obrady, lub z tak słabych, iako dotąd, nierozrywały przyczyn, tedy

iako Seymy

jako Seymy są samym, y prawie iedynym Dziełem Szczęścia Rzpltey, był by tenze Seym początkiem tego Szczęścia, y nastąpiłoby wwszelkich Czasach gruntowne wewnętrzne, y zewnętrzne, Ubespieczenie, przez ufundowanie broniącey kazdego Sprawiedliwości, y pomnozenia Zaszczycaiących Interessa, y Granice Rzpltey, sił woiennych, powstałby poniżony prawie az do upadku u innych narodow Honor Rzpltey, y konsyderacya iey alliansu, napełniłby się przez reparacyie Oekonomii Publiczney cały kray obfitością, a zatym kazdy by w szczegulności Został Uszczęśliwiony.

Toz samo zdanie wyraziłem w Responsie moim na List cirkularny JO. K. Mci Pana N. Mił. też same Materye przy innych do deliberacyi podanych, traktowałem partykularnie w Votum moim na Senatus Consilium ostatnim w Roku 1750 mianym, ktoreto Votum tu przyłączam dla dostateczniejszey, y innych z czasem terazniejszym nastaiących okolicznościach Wszystkim Wiadomości, y wraz Maiącego kolwiek y z tąd dowodu nie prożnego mego Oświadczenia, iż Życie moie pragnę mieć całe do Usług Oyczyzny. A gdy do tych usług Zawsze przewyzszaiące Chęci moie możność sił, teraz tym bardziey chęciom moim nie wyrownywaią też siły, licznemi w pracach przemiiaiącemi Latami zmnieyszone, starałem się oto, chcąc y po śmierci zostawać wdzięcznym Oyczyznie, azeby w pożądaniu służenia Dobru publicznemu y w nieustannym natchnieniu miłości Oyczyzny, rośli Synowcowie moi Rodzeni Franciszek, y Stanisław, Skarbiący sobie oraz y drogo szacuiący Braterskie afekta, Każdego z Synow Rzpltey, a przezto tychże, będący sam na wychodzeniu z Swiata, na mieyscu

moim

Moim zostawuiąc, oddaię oraz ovobliwszym WMWM-mći Panow Łaskom, y uniżoną zanoszę prośbę orekommendowanie Ich w Instanciach, Protekcyi, y Dobroczynney Pamięci Nayiaśn. Krola Imći Pana Naszego Młtgo, jako oraz maiących Zasług Dziada swoiego, a Oyca Moiego, dwoch Seymowych Recessow Anni 1699 et Anni 1709 Swiadectwo.

Zatym oświadczaiąc przed wszystkiemi WMWMMć Pany nieustanną a od każdego z Nas powinną JoKMći PN Młtiwi wdzięczności rekognicyią Za Dobroczynności Jego, uszczegulności zaś, iż nasz w tak burzliwym Czasie, ile podobieństwo dozwala, usilnością starania, y Wielkością Powagi swoiey Zabczyca, każdemu oraz WWMWMMć Panow, ktorych mi iest z Serca Miło Braterskie Imię, Zostawuiąc się Życzliwey pamiętce, do końca Życia przeciąg, chęci moie w Wszelkich rekwizycyach ofiaruię, y z proźbą wszytkiego każdego weneratią, do końca Życia zostaię

JoWWMWMM Panow
szczerze Życzliwym Bratem y
uniżonym Sługą

List drugi do tegoż Woiewodztwa pisany od JW Imć Pana Branickiego W.K.H.W.Kor. z Białegostoku Die 2 Augusti Anno 1760.

Jaśnie Oświeceni Jaśnie Wielmożni, Wielmożni
Moi Wielce Mościwi Panowie y Bracia

Naypierwszy wolnego Narodu naszego Zaszczyt Praw y Swobot Oyczystych Fundament, abyśmy używcy wrowności, y iedności

Iedności Braterskiey dokładali się Radą, y usiłowaniem wspólnym do Powszechnego Oyczyzny ratunku, ktorego pro Capite Libri tak wyraźniey uczy Instrukcya do WWmmWm Panow odezwy Circa Reverentiales Cultus, Dopraszając się naypierwiey dla samego siebie tey wszelkich WWmmWm Pa: przyiazni y poufałości, ktorą byśmy szczerze ziednoczeni stać się mogli użytecznieyszymi Publicznemu całey Oyczyzny Dobru. Trudno albowiem nie przyznać że naywiększey Umysłow y Confidencyi zawsze sukcessu Consiliorum doświadczyliśmy sami niezgodom Publicznym nastałych wielu przeszłych Seymach z nienadgrodzoną Rzpltey szkodą nadaremnie zeszłych, przeciwnych skutkow rożności y przeciwności sentymentow, a że w takowym nierządzie Rzpta, w owych ieszcze nie zginęła swobodach Boskiey tą iedynie Prowidencyi, y Namiestniczey po Bogu Opiece JKrMci P.N. Mił. winni iesteśmy.

Słodki iest bardzo y miły ten Pokoy, ktorego od początkow samych szczęśliwego nam Panowania JKrMci nieprzerwanie używamy, miłe fortun, y Dostatkow in privatum pomnożenie, ale musiałby ten bydź własnym tylko dobrym mieniem cale zaćmiony, ktory pod tak zgodnym spokoyności cieniem nieuwidział upadku Stanu Publicznego Oyczyzny naszey.

Sława narodu Polskiego krwią, y Orężem przodkow naszych rozszyrzona, upadła wcale ze słabionemi Rzpltey Woiennemi siłami, zginęła Konsyderacya u sąsiedzkich Potencyi, gdy ani przyiaznym komu ani nieprzyiaznym bydź znaprzeciwko dziś zdolni iesteśmy, szczupły teraznieyszego Woyska Komput.

y teniż sze

Item ieszcze, Łzy Braci naszych uciązliwym Podatku
Pogłownego Haraczem uciskaiący, przy Zaniedbaniu
wielu bardzo Innych y Łatwych na Liczniejsze Woy
ska sposobow niedostatku, Opatrzeniu nawet wew:
nętrznego bezpieczenstwa, tak obszernemu Kra:
iowi a w porownaniu Sił Woiennych Sąsiedzkich
wstydzić nas, y Oczy nam otworzyć na nieuchronną zgubę
Oyczyzny, powinien z zwyczaynego psucia y zrywania
Seymow, pochodzi wszystkich Praw dawnieyszych
Zaniedbanie, nie masz sposobu poprawy, bo ex orbita
Legum wypadnie, Pomnaża się śmiałość do Praw
gwałcenia w Jurysdykcyach Sprawiedliwości iak
wiele namnożyło się nieprawości samych nawet
Seymow Poważna owa Postać, do iakiey nikczemney
teraz przyszła formy, z ostatnią Rzpltey hanbą
y w Panstw Sąsiedzkich ohydą wszystkim wiadomo
Verso Caritatis Statu nihil quidquam prisci et integri
moris.

Ktoryż tą Kray? ktore Krolestwo bez Woyska
Rady y Sprawiedliwości stać kiedy mogło, Przyszedł
ten Czas, że y pozwolonego nam dotąd, Darem Nieba
Pokoiu giną y niszczeią razem Pożytki przez wyprowa
dzenie z całego Kraiu dawney, dobrey Monety, a zarzu:
cenie go taką, ktora y połowy sprawiedliwego nie ma
waloru, przez rozłożone iuż od Lat kilku, w znaczney
Części Kraiu Rzpltey Woyska obotyczne y Ustawiczne
Ich przechody z nieuchronney Woyny potrzeby Ostat:
nich chleba kawałek Obywatelom własnym od gęby

odeymuiący

odeymuiącey, proczych aktualnych uwiklowy uwiązaych nad Rzeczpltą zstali bliższey zgoręcey Woyny nieszczęsliwosci obawiać się niemniey należy, aby upodziwany uprzęce między woiuiącemi Potencyjami Traktat generalny y ieżeli Rzplta Postów swoich nanim dla dopilnowania Interessow swoich miec niebędzie niebyt naymszkodliwy.

Więc gdy Opatrzność Boska pozwalac nam iescze raczy czasu, do dzignienia się istotnych nieszczęśliwościach, y do odwrocenia dalszych Gdy JKMcy PN Mitt morem gerendo Oycowskiego starania swego o dobro Pospolite, składa Seym ordynaryjny wczas się Prawem uznac Dozwoli, od nas iedynie samych Zawista Salus Publica Rzpltey abyśmy wszelkiemi siłami in unione Animorum staralisię opomyślne Seymu tego utrzymanie.

Im wię większe dolegliwosci Publiczney grożące niebespieczenstwa tym więcey nad wszystkie przeszłe Czasy należy na dzieciu Seymu tego gwałtowna iest potrzeba aukcyi Woyska niezbywa na Sposobach bardzo do uczynienia Jey Sposobach, przy poprawieniu Domowey, wcale dotąd zaniedbaney Ekonomij Publiczney, Gdybyśmy obrachowali słusznie szkody całego Kraju przez Monetę terazniey szą, y przez okolicznosci rozne Woyny terazniey szey Tudziez przez co Rocznie od dawnych Czasow najazdy y Rabunki Woiewodztw Pogranicznych, y uczynki Granic Rzpltey znalezli byśmy podobno więcey szkody niżeli dobre rozporządzenie Aukcyi Woyska kosztowac by mogło.

Nim by iednak ta potrzebna y pożądana zliczniey szego Woyska Obrana, do aktualnego Służby przyprowadzona bydź mogła

dzona bydź mogła

bydz mogła, potrzebne nay gwałtowniey z Seymu nas-
tępuiącego uznaczenie Posłow Powagę Całey Rzeczy
Pospolitey Tarczy czy ch na Congres następuiący general-
nego Traktatu, ktoryby za dostateczną dane sobie Jn-
strukcyę dopilnowali, nequid detrimenti Respublica
patiat, ktorzy by się do pomnieli nadgrody szkod kra-
iowi Rzpltey z okazyi tey Woyny poczynionych, aby na
koniec Rzplta podtrzymała Zwane swiecthich Potencyi
Zamieszkanie, pokazała w Postach swoich należytą
Czułość y dbanie o konserwacyę Granic y Swobod
swoich bo ostatniby to był nikczemności Gospodarz
ktoryby z Domu swego patrzył złożonemi
Rękami na bliskie Sąsiadow po Bany, y o własnym
niemyslił bezpieczenstwie.

Obmyslić tenże Seym day Boże szczęsliwie sku-
teczny łatwo może sposoby do Zatrzymania y odwro-
cenia kursu podłey Monety aby iey więcey do Kraju
Rzpltey niewchodziło Ktory punkt wielkiey bardzo
wyciąga uwagi, gdy z przecz zubożenia całego Kraju
Monetą teraznieyszą Ktore juz y nay partykularniey-
szy Człowiek czuie musi rzecz każdą nierownie drozey
płacąc dla tey podłey monety przez zamieszania
złey przyczyny fortun wszystkich Długami
Jnnerowanych należy mi pro munere meo
remonstrować Wmm mm Wm Panom
y teraznieyszego szczupłego Kompotu Woyska
Krzywdę że przydesc oszczędny Ledwo na tanie czasy
wystarczaiącey Zołnierzowi Płacy, Teraznie-
yszą podłą monetę Zołd odbieraiące sowicie uszczupla

płacić

płacić musi zkąd obawiać się należy aby Rzplta na ostatnie juz nieprzyszła nieżeby wcie kiedy y ta garstka Woyska Sposobu subsistencyi mieć niebędzie, gdy tak Żywność jako też Sukna y wszystkie sortes mundurunku, do wyższey teraz nierownie przyszły ceny.

Niewspominam wielu Jnnych do Publicznego Dobra należących materyi, owszem rozumiał bym w Farraginem Ich uchylić się z własnego takowych ktore Seym teraznieyszy zatrudnić by mogły, dalszemu zostawić czasowi, obrocić zas wszytkie natenżoną myśl y staranie, do pierwszych namienionych Interessow Publicznych, dla salwowania Rzpltey w nayguałtownieyszych Teraznieyszych konjunkturach.

W tę pie tym bardziey powinny ustąpić pospolitemu Całey Oyczyzny Dobru wszelkie prywaty y Diffidencye, niech zakwitnie w sercach naszych Staropolska Miłość Oyczyzny, w ktorey ubezpieczeniu znaydziemy niewątpliwie wszyscy nay gruntownieyszą y nay zupełnieyszą szczęśliwość naszą. Życzenie moie łączę do niewątpliwych Wszytkich WWMMWMM Panow pro bono Publico sentymentow polecam się nieprzestannie Braterskiey Jch Przyiazni y zostawam z należytym uszanowaniem.

Jch WWMMWMM Panow
Uprzeymie Życliwym Bratem
y
Sługą uniżonym

List od Xięcia Prymasa do tego z Woiewodztwa
Pisany Skierniewice Dnia 3 Sierpnia Roku 1760

Jasnie Oświeceni Jasnie Wielmożni Wielmożni Moy Wielce Mościwi Panowie y Kochani Bracia.

Z dzieła samego Opatrzności Naywyższey rządzącey Sercem Krolewskim, na to zrownosci pierwszeństwo przeznaczony, y na ten stopien Prymacialny, na ktorym Wiary, Bogu, Krolowi, Prawom y Oyczyznie, sama istota miescie się powinna, wyniesiony, pierwszy raz mam honor nad głowie się JJOO JJWWWMMWWMMy Panom na teraznieysze Przedseymowe obrady Przewielebnego Woiewodztwa Podolskiego zgromadzonym z powinnym każdemu z osobna JJOO JJWWWWMMWWMMsim Panow prawdziwey y serdeczney uniżoności Oświadczeniem oraz zaleceniem mnie łaskawym poufałym y Braterskim do mnie Umysłom, zgełaniom y roblazom, biorąc Zas przed się Chwalebne Przodkow moich Zwyczaie, nietylko wznoszę Ręce do Oyca Swiatła, żeby na JJOO JJWWWWM MWWMy Panow Zesłał Ducha Prawdy, Rady, Męstwa y roztropności, ale też otwieram Jm poduflałe myśl moie natężoną do ucałenia Praw y Swobod naszych, w tym Kryty Bryo y Żelaznym

y Zelaznym wieku do ostatniego gwałtu y niewoli nady-
lonych. Mamy przykłady zero wiele, z dawnieyszych
y teraznieyszych wiekow iak Bog karał y prze-
mieniał Krolestwa wolne, w rządy apsolutne
dispotyczne y zupełnie zawoiowane albo na podział
rozebrane, nie z innych przyczyn tylko zaniedbane
w nich Rządy y Rady za sprawiedliwość zdeptaną
zakrzyw przywileiow y zaniepostuszenstwo
Prawom Boskim y Ludzkim przyznacie też sami
JJOO JJ WW WW MM WW MM Panowie
Ze nasze teraznieysze Rządy y Rady y nie tylko
ale nie stałe Staropolskiey utrzymuią wolności iuz
podobno mało kto iest między nami aby zapamię-
tał u nas Seym Walny z wolnością dosty więcey
kiedy Seymu wolnego niemamy, kto z będzie, ze
nam przyczyna, y zdrową Radę y Dobre rozrządze
nie u siebie mamy, iuz iezdesmy bez Seymu y bez
Rady, od Dwudziestu szesciu Lat Panowania
teraznieyszego, Love Dziwowac się nie trzeba
Ze Praw Boskich, y Ludzkich, Zapominamy,
Sprawiedliwość upada, krzywo przysięgi twa
mnozą się, y całe cień tylko wisza wic przed-
nami dawny y niegdys od Cudzieckich naro
dow zazdrosci złoteyn nas zy wolnosci, zważcie
sami JJOO JJ WW WW MM WW MM
Panowie, co iuz cierpiemy z przyczyny nie
rządu naszego, straz Prawu stała sprawied
liwosci uwzgledzal niemamy, nic Bog rządzi,

ale Ludzie

ale Ludzie Sumieniami Sędziow Korrupcyią
gurę wzięta, bezpieczenstwa w Oyczyznie całey
niemamy, Panstwa też naszy Rzpltey stały się
Domem wieznym Rowni nam Bracia ięczy
pod Jarzmem, pod niewolo, Fortuny naszę, niesą
naszę iesdesmy uszycy wolni, iak uniewolirow=
nych nam Młodz nawet Szlachecka zdaie się
brać lekce Benię, na zprzeciwienie się tylko Prawom,
a nie umiłości Oyczyzny, y w tym nay więcey postę
puie, że na wzor nauczycielow do przewrotnych
interessow, własnego uczucia za zardem Pospo=
litego Dobra przywiązywać się umiec Słuszeli
Zapewnie nie dobry Edukacyi Młodzi naszey
iest, że naymniey o Oyczyznie pamięta, y tylko
przewrotnosciąz wbrew Prawu Sprawami Zna=
komita, bądz z usiłucię, Zgota do niebu Krytycznego
Żelaznego nasza Złota wolność przyszła mamy
przecież czym się cieszyć y Zaco Dziękowac
Panu Bogu, Że nas dotąd wszech moczną utrzy
muie y wspiera Ręką, że nas pod tak Słodkim
Nay Jas. Krola Pana y Oyca Zostawił Panowaniem
Ze nam zdrowie Jego Pan Bog do tąd niezkarzytel
nie konserwuie, y Zniem Dwudziestą piątą letni
Pobiey Daie, a lubo Sam Nayiasnieyszy Pan włas
nych Dziedzicznych Panstwach iuż zą powturną
Zawziętoscią Sięciekiey Woyny szkodwie, przeciez
stara się ustawicznie cały naszą Rzpltą, y utrzymac

wspokoynosci

w spokoyności bezpieczney przebudza Stany z twar
dego snu, składa Seymy wolne, wyznacza rady,
wzbudza do iedności przez z tyle Lat Panowania
Nayiaśnieyszego Króla byliśmy w cichości, wol=
ney, mieliśmy czasy pomyślne do zmocnienia
sił, y do ubezpieczenia fortun całey Oyczyzny, Pora
była nayswobodnieysza, do opatrzenia granic
Państw Rpltey zewsząd, z tąd łatwo JJOO
JJWWWWWWMMWMM Panowie zważyć
u siebie możecie jaki niepowetowana szkoda utra=
conych w swobodzie czasów, a day Boże aby z tych
przyczyny Wolność nasza nie szwankowała zupeł
nie, w czynny teraźnieyszey szczęśliwiey Impet y po=
żar wznieśzye, y całe z nich życie powinien sera
nay zapamiętalsze, do iedności, do zgody, y do wyś=
lenia naymilszey Oyczyznie, a tym bardziey
Pokoy między mocami woiuiącemi nadustem
puiący, przymusza każdego wiernego Syna Oy=
czyzny do zwyciężenia Sere iednostaynego
około opatrzenia bezpieczeństwa, nierozer
wania całości Państwo naszych macie JJOO
JJWWWWWWMMWM Panowie tak w uniwer=
sałach jako y w instrukcyach od Tronu podane
sobie sposoby, do ocalenia krajów Oyczyzny,
ja z mieysca mego to zamysłu mojego wiernego
szczerego, y Prawdziwego przydaię, że na ten Seym
życzył bym abyście JJOOJJWWWWWWMMW
WMMG Panowie żadney inney do instrukcyi JMG
Panom Posłom nie kładli materyi, tak samę po=
trzebę wyciągaiącą od nas ubezpieczenia wolności

y i całości,

y Całości, nadüszystkie nayważnieysza potrzeba abyście WWMWWMMWWMM Panowie nad Wyborem Ludzi Zgodnych Godnych, niepodeyrzanych Żadnym Wiatrem nieunoszących się iednym słowem całych wmowie y poczciwości pomysle bieli, y Prywatnym ieden do drugiego przywiązaniem albo dalekim od Dobra Publicznego koncem nie nieczynili tę potrzebe na trzech Punktach zakładam pierwszy iest Ekonomija Wewnętrzna y Zewnetrzna aby do tey ugruntowania Seym Przyszły inistanti wyznaczył Kommissią y z Godnych y Tacnych Ludzi bo bez tey ułożenia Panstwa wszystkie gino Lub przemijaią się w tey dislionate ułożony, y Sprawiedliwość y ważnieńch Praw, y Bogactwa kraju, y bezpieczenstwo wszelkie y Całość wokruści Gruntuie się, drugi Punkt iest naysilnieysza potrzebą, wyznaczenie Seymu Plenipotentow Specyalnych, czyli to do Traktatow między potencyami woiuiącemi, czyli do przypilnowania całości Granic Rzpltey, czyli do do pomnienia się y doułożenia srodkow do zadosc uczynienia Szkody wszelkie poczynione, przez Woyska przechodzące, trzeci Punkt iest potrzeba naywalnieysza y nayważnieysza wyznaczenie Kommissyi do wyznania walom wszelkiey Monety, y do wynaleźienia Srodkow wytracenia Szwieckiego a Zafundowania własney w Panstwach naszych mennicy oraz do przymnożenia Skarbow Rzpltey wiele iest nader nalegaiących potrzeb Rzpltey wszystkie mogąc więcey liwości do dalszych Seymow zatrzymac, te zas wyrazone są nieprzestępne, bo niemoc

usągratowac

się ratowaċ iest słabość ale niesłcie iest wstydem Człowie=
czenstwa, y wzgardo narodu a dotego nie maiąc zczego
zrobic Sęta, nikt się nie odważy na tych Punktach
rwaċ y targaċ dobra Pospolitego chyba aby się kiat
wydaċ z sekretu z emulkaydany, milszę więcey Spo
sobow w tey Publiczney potrzebie do skutecznego
ratunku byeżyny do yzratey JJOOJJWWWWWm
WWmmy Panow rożgtli wynaleśc potrafio ja
podaie JOmy Panom te Pierwiastki pierwszenstwa
mego do rady y całym sercem wraz z JJOOJJW=
WmWWmmy Panami do Dobra Publicznego
y wszczegulności do JJOOJJWWWWmWmy
Panow Przyiazni na użytkie Zawołanie iezdem
z Zupełną Obserwancyią

JJOOJJWWWWmWmy Panow
Zyclivym Bratem y uniżonym
Sługo W. Lubinski Primas mpp

Historia Remonstratio Pretensionum Rpblicæ Polonæ ad Srmam Domum Electoralem Brandebrg habitarum, ex Tractatibus Pactis Constitutionibus Rni, ac Diplomatibus Collecta. Annô Dni 1739.

Bellum pœne in Vicinia Rni Poloniæ per Aulam Berlinen. Accensum repræsentat pro rationes status ut Resp. blica Polona minantia sibi Avertat Pericula.

Exempla practicata in tota Europa edocent cuncta Bella Determinant Tractatibus Pacis consideranda inita Fœdera Srmorum Monarcharum, contra Electorem Srmum Brandeburgicum Belli gerentium. Qui memores Reipblicæ Polonæ Consideratis Juribus Vicinitatis et status, in Fœdere mutuo inter se inito, obligaverunt sese Omnibus Viribus Regnum Poloniæ, ab Impetitione Electoris Brandeburgici tueri et defendere. Cum itaque hæ potentes manus curant integritatem Reipblicæ, tempus serenum exigitare et aiectricibus Armis expostulare Opem. Justas que ad Srmam Domum Brandeburgicam habitas in futuro DEO dante Tractatu ad quem Delegandi Commissarii seu Plenipotentiarii Vindicare Pretenciones Valeant. Etenim secula peribunt, donec tam serena Reipblicæ exorietur Occasio.

Consideret Universus motiva et Rationes Belli Srmorum Monarcharum, Contra Electorem Brandeburgicum, non alias reperiet, nisi rationem recuperandarum Provinciarum et Ducatuum, per Domum Brandeburgicam vi et violenter intercaptarum. Quæ aviulsa Armis recuperare licet, prout Armis intercepta reperiantur.

Dato ad pœne oppurtuno tempore Respublica Ducalem Prussiam Anno Cracoviensis post Serenissimæ Domui Brandeburgicæ in Feudum datam Certis Conditionibus et Pactis, tam per Magistros Theutonici, quam

Electores

Electores Brandeburgicos violatis, injuste possessam, et in vasal latum conversam Territorium Elbingen. Districtus Leoburgen. et Bithovien. Capitaneatum Drahimen. vindicare non debeat, et hæc avulsa ad Corpus Reipublicæ reincorporare atque avulsa per violationem Pactorum et Fœderum Serenissimus Elector Brandeburg. Jus amisisse videtur.

Manifestum est per Tractatum et Pacta inter Serenissimum Casimirum Jagellonidem Regem et Regnum Poloniæ, ac Reverendissimum Dnum Ludovicum de Erlichausen Magistrum Ord. Theutonici in Anno 1466 die 19 Mensis Octobris Torunii inita, Prussiam in duas Classes videlicet Reipublicæ et Cruciferorum divisas fuisse.

Item Anno 1233 Prussia Armis Cruciferorum devicta, stante eorum Dominio Privilegium Culmense a Supremis Cruciferorum Magistris Hermano Saltza et Hermano Balcone cum variis impositionibus suscipere coacta. Quod Privilegium in Anno 1251 die 1 Mensis Octobris Culmæ per Fratrem Eberhardum de Seine Preceptorem Domus Sanctæ MARIÆ Teutonicorum renovatum in Anno 1404 Feria 5ta ante Festum Sanctissimæ Trinitatis prima, inter Serenissimum Vladislaum Jagellonidem Regem Poloniæ et Conradum de Jungingen Magistrum Ord. Prussiæ ratione Finium regundorum intervenit. Tractatus denique in Anno 1436 Sabatho in Vigilia Circumcisionis Christi Dni in Brzescie inter Serenissimum Vladislaum Jagellonidem Regem et Regnum Poloniæ et Paulum de Rusdorff Magistrum Prussiæ, Tractatus Pacis et Concordiæ intercessit. Quo Stantum est ut omnia Bona tam Ecclesiastica, quam Sæcularia in suis Libertatibus permaneant, ne aliquibus novis Servitiis et oneribus aggravant. Limites in eodem Tractatu Pacis Conscripti, Libera Commertia absque

Omni

Omni Theloneo pusto dita aliaq Puncta Connotata et Juramento p Magistrum Cruciger orum Comprobata, Pro misi tractatus supius specificati per Magistros Ord. Theutonici, cum non fuerant Obervati, quinimo in Omnibus Punctis Violati, Status et ordines Prussiæ Variis Oneribus et impositionibus aggravati, et in vasallatum redacti. Hoc jugum servitutis exuendo in A° 1454 D 4 Mensis Febr. in Civitate Kwidzyn inita Confederatione contra Magistrum Crucigerorum conniq Violentum p dominium Literis ad Ludovicum Erlichawsen supmum Ord Theutonici Magistrum scriptis, Obedientiæ et subjectioni Crucigerorum renunciarunt. Delegatisq Cracoviam ex gremio suo Nuntiis Srmo Casimiro Jagiellonidi Regi Regnoq Poloniæ se se subiecerunt. Unde subsecutū 13 Annorū Bellum contra Crucieros. Serenissimus vero Casimirus Statibq et incolis Terrarū Prussiæ Cum excussio Crucierorū jugo in sua esset Potestate et spontaneam fecisse Deditionem de consensu omniū ordinū Regni in Anno 1454 Feria 4ta Cinerū Cracoviæ Contulit Privilegium in Corporationis finitumq Bellum in Serenissimum Casimirū Jagiellonidem Regem Regnique Poloniæ et Magnificum Dnū Ludovicum de Erlichawsen Generalem Magistrum Ord Theutonici in A° 1466 Die Obris Torunii Conscriptæ Conditiones Pacis perpetuæ. Quo tractatu Prussia divisa in duas partes, vcilicet in Prussiam regalem, et Prussiam Ord. Theutonici, Omnesq Civitates Territoria Paraphiæ et Districtus expressi, qui Regno Poloniæ, et qui Ord. Theutonico fuissent, eodemq tractatu p Assecuratum ut omnes Status Terrarū Prussiæ tam regalis, quam Ordinis Theutonici, in eorum juribq Libertatibq Privilegiis, Munimentis liminibq Conservent, Dueant, et Defendant. Item tractatus, edocet, ut Magistri Ord. Teneant ut sint adstricti Reges, et Regnum Poloniæ non deserere, sed contra Omnes hostes et Adversarios Assistere. Tractatū hunc Ludericus de Erlihawsen Magister Ord. Corporali Juramento comprobavit, et obligaverat

seso

se Romo Janiensem et Sabiensem Ecclesias episcopatus Cardem Ecclesiae. absq aliqua Contradictione, diminutione, depactatione, solutione, Aresto cum Omni Supellectili, et ornamentis pertinentiis Universis intra hinc et Fam natalis S Joannis Baptistae proxime venturum, reddere et restituere.

Remonstrabitur inferius quia hicce Tractatus pacis in Omnibus punctis et Conditionibus violatus. Longum esset iter Succedentes post Ludovicum Erlihausen Magistrum Ordinis Theutonici Supremos et Succedaneos enumerare. Crucierorum Magistros eorumq rebelles. Tractatum conscribere, contraventionis abbreviando negotium, ad Regimen ultimarij Magistri Ordinis Theutonici Alberti de Anzpacti Dacis Brandeburgiae, accedo.

Albertus Anzpach Marchio Brandeburgius Electus per Ordinem Crucierorum in Supremum Ordinis Theutonici Magistrum et Ducem Prussiae in Aº 1512 cum splendido Comitatu in Prussiam venit, Regimine Serenissimi Sigismundi Regis Poloniae juxta pacta cum Ordine Crucigerorum conclusa. Homagium Serenissimo Regi praestare recusavit in Aº 1518. ad reddendum homagium requisitus conclusa renuit, tanq in Aº 1519. per Edictum Sacrae R. Majestatis conventus ut Sub amissione vitae et bonorum praestet, coeq Aº Petricoviae celebrata Comitia Regni perque declarandum Bellum contra Contumacem Ducem Prussiae, Albertum Anszpach. Qui Intuitionem Sui 12000 exercitus in Germania Congregati in Prussia conduxerat. Quo Considerato Serenissimus Sigismundus Primus Rex, et Regnum Poloniae contra rebellem Ducem Castra movit, Qui Armis Polonos victus in Aº 1525. Cracoviae in Persona Sua sub tempus Comitiorum Regni apparuit, Homagium S. R. M. Reddidit fidelitatis et Subjectionis Juramentum (prout naali Domino) praestet. Prussiamq Ordini Theutonico non Jure Magistro Crucigerorum,

Sed Jure

sed Jure Feudi haereditarij a Rege et Republica collati possideat. 2do ut Marchus Georgius ex persona Sua, tum nomine Fratrum Suorum Casimiri et Joannis vexillum tangat, Marchiones vero Casimirus et Joannes in Spatio unius Anni per Literas suas Sigillis approbatas eundem Tractatum acceptent. 3tio Si et in quantum Successu temporis effati Marchiones decederet sine Prole masculari tunc Prussiae Ducatus Regno Poloniae incorporari debeat, si vero Filiae Superessent hae debent Ducatis Dono Pecuniae a Rege et Regno Poloniae conservari. 4to. Ut Dux Prussiae in Casu Belli Serenissimo Regi et Regno Poloniae cum 100 equitatibus in Persona Sua in Succursum veniat. 5to. Ut nulla nova Telonea, aliaque impositiones in Prussia Ducali contra antiquos usus et Privilegia imponant. 6to Ut Dux Prussiae omnia Privilegia Statibus Ducatus Prussiae Concessa, manu teneat. Si vero aliqui Casus qui in tractatu praesenti non sunt expressi, interveniant protunc Serenissima Magestas Prussiam Ducalem, novis Privilegiis Regia Sigilli munitis providebit.

Hunc tractatum Albertus Anszpach Dux Prussiae cum deputatis a Statibus Terrarum Prussiae Ducalis acceptarunt, Statibusque communicarunt. Albertus vero Anszpach Dux Prussiae invocato Nomine DEI, Serennissimo Sigismundo Primo ejusque Successoribus et Regno Poloniae corporale Juramentum Fidelitatis et Subiectionis praestitit. Post quod concessum Feudum Albertus Anszpach Habitum Crucierorum aliaque insignia Ord: Teutonici abiecit, et ex Magistro Ord: Teutonici Dux in Prussia Feudatarius Constitutus. Tractatui Facto, Dux Albertus de Anszpach,

Contravenit

Contravenit. Serenissimus vero Sigismundus Primus Rex Poloniæ Annô 1548 Fatis Cesit. Serenissimus Sigismundus Augustus Filius Ejus, adhuc Stante Vita Patris, in Regem Poloniæ Electus Annô 1548 in Prussiam venit Primumque Toruniam, post Gedanum, eandem Cum prœsente Homagiis receperunt. Interea Sub regimine Ducis Alberti de Anszpach, contra Pacta Cracovien: An: 1525 inita, Summain Prussiæ Ducatu intervenerunt gravamina Tributorum Inpositiones que per delegatos à Statibus Prussiæ Ducalis Serenissimo Sigismundo Augusto Fuerant delatæ, ad quæ Spienda Rex et Status Regni ex comitiis Lubinen Commissarios delegavit, per quam Commissionem In Colæ Prussiæ ducalis in Suis Conservati Juribus et Libertibus. Stante hac Revolutione Albertus Anszpach Dux Prussiæ Doctrinam Luther nismi Suscepit, cujus exemplum Prussia volens imitari Jorgius Poloniæ Episcopus eandem Doctrinam Lutheri Secutus, eandemque ipse met Prædicavit, et quid quid ex Auro et Argento prœciosiori in Ecclesiis Catholicis, inceptum fuerat, intercepit, uxoremque de Domo Cruciferorum duxit. Brevi post Gerardus Episcopus Pomarien cum advertisset Prussiam Ducalem Amplecti doctrinam Lutheri et Prœcipue Cives Regiomontanos, Omnes Sacerdotes, monachos et Catholicos de domibus eorum expulit Proventibus privavit. Tali de reque Modô et exemplô, Ambus Episcopatus Sampiensis et Pomezaniæ Secularizati ad Domum Ducis Alberti de Anszpach

devenerunt

devenerunt, cui Georgius Poloniæ Episcopus Sambien. ejusdem Episcopatus Regimen resignavit. Hac autem revolutione Albertus Anszpach primus Dux in Prussia et Feudatarius Rei Publicæ in A. 1568 d. 20 Martii Moritur relicto uno Filio Alberto Friderico Quindecem Annorum adolescente, qui in Ducatum Prussiæ successit A. 1569 in Comitiis Regni Lublinen. Investituram et Feudum a Serenissimo Sigismundo Augusto, solenni Ceremonia accepit. Petentibus simul Statibus Prussiæ Ad feudum per Legatos suos marchioni Georgio Friderico Anszpach, Alberto Friderici Patruele et Joachim secundo Electore Brandeburico quod: Feudum Rex Sigismundus Augustus Alberto Friderico de Anszpach tum Ejus Patruelis Georgio Friderico Concessit, Electoremque Brandeburicum Joachimum Secundum ad Feudum admisit, circa hujus Feudi receptionem, Albertus Fridericus Anszpach Dux Prussiæ Juramentum Subiectionis et fidelitatis Praestitit.

Joachimus vero secundus Elector Brandeburicus hæreditavit electoratum post Fata Patris sui Joachimi primi et secutus in Anno 1569 Doctrinam Lutheri Anno vero eodem 1569. a Serenissimo Sigismundo Augusto Jus eventualis successionis in Ducatum Prussiæ post Fata Alberti Friderici Ducis Prussiæ si casu quo Moriretur absque prole Mascula acquisivit in vim cujus confeudi, obligaverat vero Regno Poloniæ certo numero Exercitus toties quoties Respublica fuerit infestata ab hostibus suppetias dare.

Stantibus his Transactionibus Albertus Fridericus de Anszpach

in debilitatem

indebilitatem mentis et corporis incidit curatela vero Ducatus Prussiae Joachimo secundo a serenissimo Sigismundo Augusto concessa, qui Ao 1571 Fatis cessit. Intervenientibus Fatis Sigismundi Augusti in Ao 1772 Electus in Regem Poloniae Serenissimus Stephanus Batorius in Ao 1574. Interea Joachimus Curator Alberti Friderici Aegri Ducis fatis cessit. Post cujus Fata Serenissimus Stephanus Batorius Joanni Georgio Marchioni Brandeburico in Anno 1578 Curatelam Aegri Ducis Alberti Friderici contulit, et Feudum in Ducatum Prussiae ac in Vestituram variavid a Smo Rege Stephano accepit, Contra quod Feudum uti initis Ordinibus Reipublicae collatum rates se non habere ostendebat Status Reipublicae Publicae pro ut testatur Historicus Prussiae Leo Decanus Cutatadmio Folio 493 Joannes Georgius stante regimine suo et Curatela Alberti Friderici Aegri Ducis Prussiae Possessione Ducatus Prussiae non Diu Gavisus in Ao 1593 fatis obiit Smus Stephanus Batoreus in Ao 1596 desiit vivere post fata ejus Smus Sigismundus 3tius in Regem electus qui stante Regimine suo in Ao 1605 Joachimo Friderico Electori Brandeburgico curatelam Aegri Ducis Alberti Friderici Anspach largitus Dominiumque in Prusia Ducali ejdem Collatum.

Intervenientibus Fatis Joachimi Friderici in Ao 1608 D. 31. Mar. Smus Sigismundus 3tius Rex Poloniae deinde Joanni Sigismundo in Anno 1609 Feudum Prussiae Contulit eod Anno ab Ordinibus Prussiae Ducalis ad Smum Regem Senatum Ordinesque Regni Delegatis data est Responsio, ad apperinos eorum assignatisque

Comissariis

Comissarijs a Republica ad sopiendas lites inter Joannem Sigis
mundum Ducem in Prussia et Ordines Prussiæ ducalis circum
stas, præcipue ratione Sambiens. et Pomesaniæ Episcopatuum
quæ Commissio eodem Anno 1609. 13 July. Regiomonte ex:
pedita Ordinibus Prussiæ Ducatus publicata Puncto 20 ratione
Episcopatuum, Sambiens. et Pomesaniæ eorumq. redditibus san:
citum ut destituant proventibus Episcopis assignerent. Hic
Joannes Sigismundus Marchio Brandeburgicus in Aº 1594
Regio Montium Anna de Anszpach unica Filia Alberti
Friderici Regni Ducis a Sigismundo Augusto 2tio Rege
Poloniæ in Prussiam Ducalem Infeudatus. Quod
Feudum, Cessante Linea Mascula Ducum de Anszpach
Regno Poloniæ incorporari debeat contra primitiva
Puncta Aº 1525 in Comicijs Regni Cracovien. cum Alber
to de Anszpach Primo Duce Infeuda varia in Prussia
inita Clare patet esse collatum. Quod videlicet Prus
sia Ducalis extincta Linea Mascula Ducum de Ansz
pach Regno Poloniæ incorporari debeat. Primus vero
Joannes Sigismundus Marchio Brandeburgicus
Dux Feudatarius in Prussia Violator Praemissorum
Pactorum Cracovien. initorum. Hunc errorem contra
pacta Commissum per constitutionem Regni Aº
1611 Corrigere suumq. jus firmare Coltatus verum
in eadem Commissione Condicio de temporetali, et quando
cursistis juxta Conditiones stabilitatis quibus tam in
parte quam in toto, semper satisfacturus est Juramentum

juxta

juxta Ligamenta Regi et Rei Publicae praestabit, atque peragenda tempus ipsi dies solis Varsaviae est assignatum, Privilegium ejusdem ex Cancellaria Regni quod omnia lacius extradet, continebit et Diplomma in Volumen Legum impressum inveret, prout in Privilegiis Terrarum Prussiae elapsum Documentum Praemissa edocet fol. 1022. Circa quam investituram et Collatum Feudum Ssmo Joanni Sigismundo Electori et Marchioni Brandeburgico ejusque tribus Fratribus, Joanni, Georgio, Ernesto, Vilhelmo, Varsaviae datum Confusam ubi, post investituram et fidelitatis Juramentum Diplomma Feudi Ssmo Joanni Sigismundo Collatum in quo Civitates, oppida et Territoria Ducatus Prussiae tam regalis quam ducalis sunt expressa.

Circa hunc actum Publicum investiturae Episcopus Fultinen, Simoneta ut Montilio Apostolicus denuntiavit interpellationem Summi Pontificis de Episcopatibus Sambiensis et Pomaraniae per Duces Prussiae suppressis aliosque conditiones suppressae, videlicet ut Ssmus Joannes Sigismundus Marchio Brandeburgius et Dux Feudalis in Prussia in Persona propria Ssmo Regi et Regno Poloniae Contra quosvis Hostes Centum equitibus assistat una Cum Omnibus Subditis ejus, praesumis Viribus

aderit

abuit propriis Stipendiis intra Limmites Terrarum Prussiæ ser=
vire. Sivero maiori Comitatu Militum serviret Stipendiis
Reipublicæ sustentari debent. Item in Ærarium Publicum
quot Annis inferre tenebitur 30000 flor: Prussenor 30
Gros: unum quemque computando. Quoties vero Publica
necessitas postulaverit in Regno, tributumque Decretum
fuerit alia 30000 ejusdem valoris ita ut 60000 omni=
a ab eodem dependant, de qua summa Thesaurarius
Regni quietare tenebitur. Item quatuor naves Illustris=
simus Dux quam et Successores ejus in Prussia Duces
ad tuendam oram maritimam Prussiæ suo sumptu
habebunt, Alias etiam Conditiones de quibus inter nos
convenit et, quæ peculiari scripto commemorati Illus=
trissimi Principis sub ipsius Hyrographo et sigillo con=
tinentur, debebit ipse elector et eiusque successores adimplere, hoc Hyro=
graphum in actis metrices Regni et Archivo quaratis, et quæ cunque alia
quæ Vasallus et Feudalis Princeps erga suum Maiestatem hæredi=
tarium et hæreditarium et supiorem Dnum præstare ac observare
tenetur. Quæ spontanea voluntate se præstiturum respondit et recepit.
Debebit ipse Illmus Elector et Dux in Prussia ac ejusque Feudi
Heredes legitimi successores firmiter adimplere. Iuribus nostris
Regalibus directi supremique Dominij et Regni nostri et incolarum ducatus
salvis per Omnia manentibus Datum Varsaviæ ex Progatione adhunc
actum conventus generalis Die 16 Mensis Novembris Ao 1611
hoc Diploma in Privilegiis Terrarum Prussiæ impressum Folio
122 post hoc diplomma et Conventum Generalem Reipubli=
ce Sermus Sigismundus Rex Poloniæ Ptius in Ao 1612 Die 6
Januarij Varsaviæ Commissarios ex Regno Poloniæ

Regio

Regio montū delegavit ad exequanda Puncta Commis-
sionis infraudata Anno ad tradendam Possessionem
Ducatus Pruciæ Illustrissimo Principi Sigismundo
Joanni 2do ad recipiendum Juramentum Fidelitatis
ab incolis ducatus ejusdem secundum conditionem
Transactionis pro nobis Regnoq nostro exigendi 3tio
secundum Pacta vetera postremamq trasmutationem
tam jura et privilegia Ducatus ejusdem exequendi adminis-
trandiq quibus Commissaries tam Illustrissimus Elector
Dux in Prucia, tum Magestratus Ordines, Nobilitas et
Civitates eandem Fidem, Honorem, Studium, obedien-
ciaq præstent quæ nobis prævenientibus præstanda esent
hortamur, mandamusq. Eodem Aº 1612 d 2 Mar
Varsaviæ assecuratio Sigismundi 3tij Regis Poloniæ
in Causis Ruthenicis Conensus et declarans. Ut Illus-
trissimo Joanni Sigismundo Duci in Prussia Feudum
Collatum Juribus Privilegiis prærogativis Ordinum cujus-
cunq Status et Condicionis Prejudicare non Debeat. Quo-
niam eodem Diplommate Cautū ut Jura, Privilegia,
Libertates, Robur, et Firmamentū perpetuis tempo-
ribus obtineant. Annō eodem d 29 Mar. recessus
Commissionis Regio monti expedite appellatio in Omni-
bus Causis ad juditia sacr. R. M. reservata. Qui recessus
et expedita Commissio Regio Monti per Ssmum Sigis-
mundū 3tium Varsaviæ Aº eodem d 16 Julij appel-
lata. Post hunc actum Commissionis Aº 1614 post
Festū S. Martini Eppi: Varsaviæ Ssmus Sigismundus
3tius Decretum contra Consiliarios Aulici Juditij Regio
Monti Prussiæ Ducalis Protulit: ubi jam Locorum
Natione Feri Convenire debeant, Annō eodem Joannes
Sigismundus

Sigismundus elector Brandeburgicus Dux in Prussia gover et tutor Illmi Ducis alteri Friderici secutus doctrinam Calvini obquam rationem sancita ab Episcopatibus Sambiensis et Pomesaniae atsuum non pervenerunt effectum Anno 1616 die 10 Julij Varsaviae Srmus Sigismundus IIItius per responsum suum Generosis et nobilibus Nuntiis tam Illustrissimi Electoris et in Prussia Ducis, quam et Consiliariorum ejusdem Ducatus Datum. In quo responso acta Commissionis in Anno 1609 expedire vult, ut in eodem statu permaneant, cum admodum hoc etiam fuerunt instituta, tum in recessu Anni 1612. Declaratum ut Commissio ejusdem Anni Regio montana in toto observetur, heresis Calviniana in eodem responso juxta Privilegium Lublinense et recessu Anno 1612 ad exercenda prohibita. Anno 1616 die 19 9bris Varsaviae. Decretum Srmi Sigismundi IIItii quo Generosus Dencha a Capitaneatu Brandeburgiensi ejusdem jurisdictione uti contra legem Publicam promotus ex ratione secutae Doctrinae Dissidentum ammoveatur. Anno 1617 die 4 Mense: Augus: Regio monti Commissio per commissarios Sacrae Regiae Maiestatis expedita in quo actu Commissionis praecautum legibus Omnia jura Privilegia Commissiones rescripta S. R. Mi aprobata Omnia ut manuteneant in punctum. Eodem actu Commissionis stabilitum ut Capitanei aliiq Officiales Ducatus Prussiae Srmo Regi Romano Poloniae, tamquam supremo Dno Omnia Privilegia Decreta et sancita manuteneant inviolabiliter Observant Srmumq Regem et Rempublicam pro supremo Dno recognoscant, eundemq actum Commissionis Srmus Rex de eodem 1617 die 27 Xbris Varsaviae Confirmavit.

Intervenientibus Fatis Joannis Sigismundi Electoris

Brandeburici

Brandeburgici et Ducis in Prussia Georgius Vilhelmus Filius ejus in Electoratum Aº 1609 successit in ducatum vero Prussiæ in Persona sua var in Anº 1621 a Ser[enissi]mo Sigismundo III Investituram accepit, quo tempore Ser[enissi]mus Gustavus Adolphus Rex Sveciæ contra Sigismundum III et Regnum Poloniæ Bellum movit et Anno Occupavit Fortalitiu[m] Pilavien[se] quod Bellum Elector Brandeburgicus Contra fœdus et inicia cum Rep: Pacta non præpedivit quinimo in Viscera Rni transitum hosti præbuit occupato Fortalicio Rex Sveciæ in Prussiam Regalem profectus quo stante Bello in Aº 1629 intervenit armistitium, omnes Partes Belligerantes in quo Armistitio Elector Brandeburgicus et Dux in Prussia fuerat comprehensus brevi interstitio temporis Armistitium ad 6 Annos constitutum ad Anº 26 fuerat prolongatum idq ex ratione Belli religionis in Dominijs Romani Imperij Intervenientis In quo Bello Gustavus Adolphus Rex Sveciæ in Saxonia prope Lutheri in Mutuo conflictu per exercitum Imperij fuerat interemptus. Anº vero 1640 d. 30 Xbris Ser[enissi]mus Georgius Vilhelmus Dux in Prussia fatis cessit cuiq Fata Anticipando Ser[enissi]mus Sigismundus 3tiq Rex Poloniæ in Aº 1632 desiit vivere, Post cuiq Fata ced: an in Regem Poloniæ electus Vladislaus IV stante Ejus Regimine in Aº 1641 Ser[enissi]mus Fridericus Vilhelmus magnus nuncupatus Filius Georgii Vilhelmi in Electoratum Brandeburgicum successit et eod[em] aº p[er] Ser[enissi]mum Vladislaum 4 Regem Poloniæ Var in ducatum Prussiæ fuerat infeudatus et investituram accepit circa quod Feudum Collatum obligaverat sese in vim Annui Tributi

Regno Poloniæ

Polonię 120000 Pruthen in Erarium Publicum Solvere. Prout Serenissimus Regnans Berolinensis In eruditione Sui libri Gallici, folio 158 edocet, neq Ullum Fedus, cum Statibus Regni Poloniæ inire. Ab Anno itaq 1641 Idest ab actu accepti Feudi Fridericus Vilhelmus Magnus Nuncupatus Elector Brandeburicus et Dux Feudalis in Prusia ad Annum 1657 idest ad actum Pactorum Vielunen Sumam Præfatam Centum viginti Milia Regno Poloniæ non persolverant per spatium Annorum 16 Quę summa Computata efficit florenos Pruthen 1920000 quinimo Contra Pacta Feudi Cum Serenissimo Carolo Gustavo Rege Sveciæ in Anno 1656 Die 7 Januarij Regio Monti Fedus inivit contra Rempublicam Polonam Anno 1648 Serenissimus Vladislaus IIII Fatis cessit post cujus Fata Anno 1649 Joannes Casimirus in Regem Poloniæ Electus stante Cujus Regimine Serenissima Cristina Regno Sveciæ abdicavit Suum Serenissimum Carolum Gustavum Principem bibonti Tronum Regem Sveciæ ascendere curavit. Qui Serenissimus Carolus Gustavus quam Primum in Tronum Sveciæ Electus Contra Serenissimum Joannem Casimirum Regem et Regnum Poloniæ Bellum movit ex ratione habitarum Prætensionum ad Coronam Sveciæ per Serenissimum Joannem Casimirum Regni Poloniæ emanaturam Solicitavit Serenissimus Carolus Gustavus Rex Sveciæ Serenissimum Electorem Brandeburgicum Fridericum Vilhelmum ut Exercitui Svetico per Dominia Sua Transitum permittat et mox occupavit fortalitium Pilavien et Momlen ex exgitata ratione per arma sua paraverat Contra potentiam Moshoviticam quam propositionem Elector Brandeburicus Acceptavit et 8000 Sui exercitus Brandeburgici Armis Sveticis jungere declaraverat contra Moshoviticos ex ratione Metus ne exercitus Moshoviticus in Regnum Poloniæ irrumpens Prussiam quoq Ducalem Suo Dominio Subiectam invadant. Interea Carolus Gustavus

Rex Sveciæ

Rex Sveciæ per Novam Marchiam in A° 1654. Exercitum suum in Palatinatu Majori Poloniæ Posnaniæ et Calis. intra vecuravit, quem Transitum per diciones suas Elector Brandeburgicus benevole permisit, stru Pactus Cumme Rebli ca n° A° 1641. gnitum.

Pro illo tempore Regnum Poloniæ, non tantum, ab Exercitu Svetico fuerat Impetitus verum et Potencia Moschovitica Cosacor. et Tattaror. Turme tum princeps Hungariæ Rakocy stra Poloniam. Moverat Qua aperturæ Rex Sveciæ Nactus occasione videns Regnum Poloniæ Vndiq Armis aggravatum Cum Exercitum suo A° 1654 Prusiam ingressus. Hanc Infelicitatem Regni Poloniæ Considerans Fridericus Vilhelmus Elector Brandeburgicus in Anno 1656 ü 7ma et 17 Januar. Regio monti cum Rege Sveciæ Contra Regnum Poloniæ Fedus iniwit, et per tractatum conclu vit submitendo se esse Vasellum Regis Sveciæ et respectu Prussiæ Ducalis eidem homagium Prestari, ejusq Supremo Dominio subesse declaraverat, ea Conditione ut Episcopatus Varmiensis a Regno Poloniæ avellat. et Actulani vatus in possesionem Electoris Brandeburgici tradat, post quem tractatum Elector Brandeburgicus Cu. Rege Sveciæ oretenus ulteriorem rationem Bellandi contra Polones firmaverat qua Concluso inter se fædere Elector Brandeburgicus cum exercitum Prusiam Regalem et Masoviam iter dixerit Varsaviam, aggresi eandem q in suam Possesionem acceperant. In quo fide frago Bello Fridericus Vilhelmus Elector Brandeburgicus Arma parata contra Svecos loco subpeciarum vertit contra Polonos.

Videns Elector Brandeburgicus quod subpecie ejus Carolo Gustavo Sveciæ Regi fuerant necessarie per suo alternum tractatum ü 10 et 20 9bris Labiatri Anno eodem 1656

eodem 1656 initum Supremum et absolutū Dominium Ducatûs Prussiæ Juratur à Rege Sveciæ quo tractatu Rex Sveciæ tantum Succes sionem Conventualem Ducalis Prussiæ sibi reservaverat.
Stante hoc Bello Rex Daniæ considerans exercitum Sveticum in Polonia Belli Gerantem Regnum Sveciæ Armis impetere cepit, Armis quoq Ferdinandus III Imperator Romanus ad expostulationem Srmi Joannis Casimiri Regis Poloniæ et Statūm Regni 16000 sui exercitus in succursum Poloniæ sub regimine Campiductoris Hazfeld miserat quib9 armis Lubomirscius et Czarnetcius Congregatis copiis Reipubli iuncti Srmū Joannem Casimirum extra Regnum in Dominiis Imperij Lusitantem in Regnum Poloniæ conduxerunt et favorabiliori progressu contra Svecos arma moverunt eorumq vires debilitarunt. Quo favorabiliori progressu Reipubli: permotus Elector Brandeburgicus tum ad persvasionem Srmi Romani Imperatoris consilium mutavit in meliq videns Regnum Poloniæ armis undiq ab hostib9 impetitum opportuna suo pro interessu nulla occasione Pacta velaviensia in Annô 1657 d 19 7bris Vilavie inita a Re publi: bellis armisq prorsa extorsit, ac p eod Pacta exsubiectione et vassallatu Reipubli: sese exuerat, plurima et iniusta Juratq. Quæ Pacta Vilaviæ n fuerat finita, et Bidgostia ad Continuandum traslata eod: d 6 9bris continuata et conclusa in his punctis Srmo districtus Leoburgensis et Bithoviensis in Feudum quousq stirpe masculâ duraverit Electori Brandeburgico una cum Capinealib9 aliis nihilominus libertatibus eorundem districtuum tradidi. Quæ libertates prout infrig probatitur in huncusq tempus violant.
2do Fortalitium Elbingense cum suo Territorio nomine Hypothecæ in Possessionem dimissum in summa 40000 Milium Taleror.
3tio Capitaneatus Drahimensis a palatinatu Posnaniensi avulsus in summa 120000 Taleror inpignus et Possesionem traditus.
Post hæc Pacta Velaviencia et Bidgostiamia licet in Annô 1658 Rex Sveciæ Carolus Gustavus Concluso tractatu cum Friderico III Rege Daniæ cum exercitu suo Pomeraniam intraverat, Elector vero Brandeburgicus Fridericus Vilhelmus Pomeraniam

suo Dominio

Suo Dominio subiectam defenderat et Svecos armis Suis Victos expuleret tandem hic Belli motus non in favorē nec in commodū Reipubl: Polonæ Subsecutus verum Elector Brandeburgicus Sua Dominia defenderat. Nec Reipubl: ulteriori Tempore Contra Svecos Suppecias subministraverat, etenim Czarnetcius ex Regno Poloniæ pulsis Svecis eosdem usq ad mare Balticum ad Fortalicium Stetinense Suis Victricibq Procentus armis Subsidio Electoris justo Juditio per pacta Velaviensia, et Bigerstien Srmū Fridericum Vilhelmum Electorem Brandeburgicum a Republi: multum Lucrasse. Nihilominus Contra Potentiam Sveticam iam armis Fessatam nullas Suppecias dedisse. Etenim in Annō 1659 Srmus Carolus Gustavus Rex Sveciæ fatis Cessit Bellumq Cessabit. In tronum vere post fata ejus Carolus XImus minorennis Annorū 5 Infans Suscepit, Stante cujus minorennitate inter Regna Poloniæ et Sveciæ pacta Olivensia in Annō 1660 d. 2 Mensis Maj Pacis perpetuæ Conclusa in quibus et Elector Brandeburgicus seve Comprehendi et includi curaverat.

Postqua Pacta Olivensia cum Srmus Fridericus Vilhelmus vigore Feudi per pacta Velaviensia a Republi: Concessi Nobilitate Ducalis Prussiæ aggravare violatisq Conditionibq Feudi quod vatis Libertatibus Statuum Prussiæ concessum Fuerat, Tributis et Variis exactionibus in Onere receperat Status Prussiæ ducalis querelas Suas Reipubli: Polonæ detulerant unde in Aō 1670 Commissio per Rempublicam constitutionemq Regni ejusdem Aō Declarata qui Commissio ex

occasione

ex occasionum Commissariorum Brandeburgiensium qui multas injustas Controversias excitarunt effectum suum non sortita.

Item in A. 1603 subalterna Commissio assignata quæ similiter evanuit. Ad denique 690 respectu differentiarum inter venientium per constitutionem Regni Commissio decreta. Quæ Commissiones tum et alteriores prout Anno 1670 et 1677 ratione Limitum inter Ducatum Masoviæ et Palatinatum Podlakiæ occasione fundorum limitum silvarum, subditorum profugorum in hoc usque tempus ad suum effectum non sunt deducti.

Insuper Elector Brandeburgicus et Dux Prussiæ in A. 1643 obtinuit ut Jusjurandum Fidelitatis ex persona sua Serenissimis Regibus Poloniæ præstandum respectu collati Feudi Ducatus Prussiæ non personaliter expediat sed Plenipotentem suum et in Comitiis Regni et ex hac eudentium Comitiorum præstes. Quæ puncta licet ei concessa fuerant, nihilominus contra Communem Consensum senatorii et equestris Ord. verum tantum Sermo Regi Vladislao III et non nullis senatoribus annuentibus. Ex ea potissimum ratione bene sentientes senatores et ordo Equestris eam præhabuerat rationem quod Sermus Elector Brandeburgicus in Bello Svetico non satis probassent fidelitatem suam erga Rempubl: Ex promissis itaque constitutionibus et Commissionibus evidenter patet precipue ex constitutione Anni 1690 Prætensiones Rei publ: ad Electores Brandeburgicos habitas ad diem hodiernam non esse sopias, Pactaque et Feuda violata.

Ex ratione violatorum pactorum et Feudorum status Prussiæ ducalis renovaverat se submittere tractatui velavien obiiciendo et statuendo Rem Publicam Polonam nullum habuisse Jus Prussiam Ducalem in Absolutum et Vasallicum Electorem Brandeburgiensium tradere Dominium Nobilis nominatus Rhode obutabat huic subiectum. Per

Electorem

Electorem Brandeburgensem Captivari et carcerari demandatus et tam violenti modo Elector Brandeburgicus in Percena Pdem Regio Monti p vim a statib9 Prussia Ducalis recepit Homagium absolutumq et vassallicum Imposuit Dominium. Quod in hujusq tempus contra tractatus et Feuda de Anno in Ao Cum magoni oppressione auget et Durat.

Anno vero 1687 Fridericus Vilhelmus Elector Brandeburgicus Dux Prussia morit. Hic considerandum violatum Feudum et Pacta p eundem Fridericum Vilhelmu. Etenim in Natum Bellum Sveticum in Ano 1654 Mense julio contra Regnum Poloniae quod bellum Elector Brandeburgicus dissimulantibus intuebant oculis stipulatasq suppecias Reipubl: denegavit, tam in exercitu quam in assecurata Summa Pecuniaria 120000, item Cum hoste Regni Poloniae conspiravit et Cum eodem Fedus in Anno 1656 ejusdem et 17 Janu: Cum Ermo Gustavo Caroleo Rege Sveciae Contra Rempubl: Regiomonti inivit post quod Fedus junctus Viribus et Armis Sveticis 28 Jully Decem pro pe Varsaviam exercitum Polonum hostiliter aggressus. Post quos rebelles actus in Anno 1657 et ejusdem Mensis 9bris pacta Vilavienssia a Republ: undiq per hostes opressa extorsit, post q pacta non extant exempla neq ennarrant historia exercitum Brandeburgicum in tuitionem Regni Poloniae Cum Sveciis pugna commisisse usq in Ao 1659 Cum Sveci per Livoniam et Curlandiam Prussiam Ducalem invaserant, idque ex ratione Violati Federis et Cum Republ: renovatae amicitiae et Conspirationis Contra Svecos Tuendo

Suum

Suum Dominium hostiliter Sveis sese opposuerat Elector Brandeburicus.
Probat itaq ab anno 1656 et die 20 Mensis 9bris pactisq Labaniae cum Carolo Gustavo Rege Sveciae initis, a per Pacta Velaviensia in Aº 1657 die 19 Mensis 7bris cum Republica subsecuta per spatium 10 Mensium tam natalium Lu... cum, aeri prodendis suppeciis Regni Poloniae quae non fuerant date Electorem Brandeburgicum recepisse. Quae nimia libertas delegatis a statibus Regni Poloniae Plenipotentiaris Venceslao Deligeno Episcopo Vand. Vincenzio Gonsievski Thesaurario et Campi Ducto Lithaniae imputanda sub alternus Tractatus Bidgo... 26 Mensis 9bris Aº eodem confectus, quo tractatu Conventu ut S.mus Rex et Regnum Poloniae adeo Subsidio subveniat copiis militantibus tua vero Electoralis Serenitas ejusq descendentes tenebunt 1500 Pedites et 1500 Equites S.mo Regi et Regno Poloniae subministrare. Quo vero ad summam deconjunctione armorum in Pactis Vilavienibus regestam plenipotenciali Reipubl: quator Milia Talerorum S.mo Regi super fortalitio Elbigensi et Territorio ejus item 120000 super Capitaneatu Drhaniensi in vim hypothecae assecurarunt. Tum 2os districtus Leoburgicensem et Bythoviensem infeudarunt, quousq Stirps mascula duraverit. Quae assecurationes in ratificatione Pactorum Vilgestiensium ea regestione incidentium contra Conversum Reipubl: per plenipotenciarios in favorem Electoris Brandeburgici concessum.

Etenim

Etenim Serenissimus Elector Brandeburgicus abactu Pactor Velavien abactu Pactor Bydgostiensium per spatium 6 et semi septimanar nullas suppetias Reipubli Contra Suecus dederat, et cum satisfactionem receperat, Post pacta vero Velavien et Bidgostien in Prussiam Regalem sed suam Ducalem ab impetitione hostili Suecor tuebat.

Tandem in Ao 1687 Serenissimus Fridericus Vilhelmus Elector Brandeburgicus et Dux in Prussia fatis cessit. In Electoratum et in Feudum Ducatus Prussiae Fridericus III Filius ejus successit. Qui Confisus in Pactis Velavien nullum homagium Regi et Regno Poloniae petitit, status in Prussia Ducali vesallius Imperio oppressit et Contra anteriora pacta et Feuda processit.

Etenim in Ao 1701 cum notabili exercitu Berolino in Prussium Ducalem Regio montum profectus ubi in praejudicium Reipubl: Coronam capiti suo imposuit Titulumq Regis Prussiae Friderici usurpavit sibiq ipsi attribuit pro illo tempore quo Serenissimus Carolus Duodecimus Rex Sueciae Serenissimo Augusto II Regi Regnoq Poloniae Bellum inferre meditabat, Contra pacta cum Republ: inita exercitui Suetiis ex Pomerania per ditiones suas liberum transitum in Poloniam transmisit assecuratq per Regem Sueciae de securitati Prussiae suae Ducalis in turbido Rei Publ: Fortalitium Elbingense suo judicio praesidio occupavit in eum summa per Rempubl: assecurata Propter deoccupationem Fortalitij Elbingensis ex Thesauro Rni Gemmae et Corona per Delegatos a Republ: Commissaries eid obligata fuerat. Quo accepto pignore deoccupavit quidem Fortalitium Elbingen reservata sibi possessione Territorij

Una cum

Una cum percipiendis proventis, quos in hucusq tempus Annuatim percipit. Notum toti Europae Ermis Monarchis in Pactis Velavien et Bidgostiensibus tum anterioribus Feudis a Republ. Electoribus Brandeburgicis Concessit Antecedaneos Electores Brandeburgicos Titulum Regis Prussiae seu Borussiae sibi non reservasse nec pros custodisse neque Rempubl. supra hoc Consensisse unde evidenter Patet nullum Fundamentu hunc titulum habere; in quo ipsemet Variat Ermus Elector Brandeburicus. Etenim in Instrumentis in Publicum editis et Libris in typum porrectis Titulum Regis Prussiae Modernus Regnans Berolinensis sibi atribuit. In nova Vero falsa moneta qua totam Poloniam et Prussiam inundavit Legitur Borussorum Rex; Quae variatio Tituli non caret dubietate. Etenim in omnibus Pactis inter Rempubl. Polonam et Domu Brandeburgicam initis Concessisq Feudis non requiritur Titulus Borussoru Regis qui nimo Ermo Domus Electoralis Brandeburgicae Ermis Regibus Poloniae. Et licet per Tractatum Titulum Ducis Prussiae Tribuerat et agnoverat. Qui Reges Poloniae et Duces Prussiae emulum Titulum Regis Prussiae quonia in pactis Velaviensibus Anni 1657 Praecautu per rationem Status Pati et Sufferre multo magis agnoscere Respubl. non valet ex his rationibus, quaelicet Praemissa Coronatio in Anno 1701 peracta Regiomonti Contra Jura Gentium intercessisse videtur, etenim ordinaria praxi totius Europae monarcharum Reges in Liberis Regnis per Libera Vota Eligunt, In absolutis vero Dominiis in Regna succedunt et observatis solenitatibus in Locis praefixis coronantur. Ermus Vero Fridericus III Elector Brandeburgicus

et Primus Rex

et Amus Rex Prussiæ neq iure electivo neq successivo hunc novum Titulū Regis Prussiæ usurpasse videt quoniam p nulla libera Vota in Regem Prussiæ electus, neq pt Antecessores suos successivo jure hac dignitate gaudere potest. Arma vero Respubli: Polona obviando derivā consequentia Titulum Regis Borussiæ seu Prussiæ agnoscere et tribuere ejdem non potest, ne sub ptextu usurpati agniti Tituli Elector Brandeburgicus sub Dominium suum etiā Regalem Prussiam successu Temporis ptendat.

Edocent enim tot exempla p Armos Electores Brandeburgicos practicata cum Sigismundus Imperator Romanus in Aº 1417 Friderico Amo Contulit dignitatem Electoralem una cum archimerariatu S: R: Imperij a quo Fridericus Amus Monarchio Brandeburgicus in Comitiis gnalibq Constantinenibus accepit investituram cuius ptiti beneficii Modernus Elector Brandeburgicus Contra Successores Romani Imperij beneficiarios suos bellū movit, quo p mota Respubl: derivo exemplo Armo Electori Brandeburgico Titulum Regis Prussiæ seu Borussiæ tribuere non valet. In Aº 1713 Fridericus Amus Rex Prussiæ fatis cessit pt. cujus Fata in Regimen successit Fridericus 2dus Filius ejus cum ptenso Titulo Regis Prussiæ Friderici secundi qui Pacificum et quietum Regimen duxit Statusq Dominij sui in alta pace et optimo Statu reliquit pt cujus fata Regimen Electoratus Brandeburgici tum et Ducatus Prussiæ Fridericus III Modernus Regnas Berolinā in Dominiū suum accepit.

Taliter ut præmissum e ex auctoribq tum historicis Tractatibq et Feudis depromtis documentis evidenter Lectori patebit, Omnia Feuda per Reges et Regnū Poloniæ

a primo

a primi in statu Magistris Crucierorum et postea Ducibus Brandeburgicis datu et concessu a nullo Feudatorio in Conditionibus libere accep-tatis juramentoque comprobatis observasse.

Quinimo ab Anno 1525 primo Feudo Alberto Anspach Marchioni Brandeburgico Ultimo Ordinis Crucierorum Magistro per Serenissimum Sigismun-dum primum Regem Poloniae Cracoviae collato Tractatus omnes et Feuda violasse prout evidenter per Rempublicam assignatae et Regio muneri expeditae super illatis gravamina Statibus Ducatus Prussiae docet Commissiones superius exaratae in omnibus enim Feudis et Tractatibus procautum fuerat liberum Exercitium Religionis Catho-licae item immunitates et libertates Statuum Prussiae Ducalis juxta antiqua Privilegia ut permaneant procavisse quae puncta et alia omnia Statum tangentia eversa. Etenim Exercitium Religionis Catholicae in continuis existit persecutionibus Catholici ad nulla munia et honores admittuntur. Dissidentes vero Luterani et Calvini omnes Magistratus exercent. Episcopatus tam Sambi-ensis et Pomesaniae Adulantitati per Electores Brandeburgicos una cum proventibus intercepti non restituti. Extat et recentia exempla persecutionis Fidei Catholicae Ecclesia [illegible] in Ducali Prussia Parocho Catholico expulso intercepta. Et Luthe-ranae doctrinae praedicatori cum usufructu data.

Similiter in Anno 1649 sub Regimine Serenissimi Joannis Casimiri Regis Poloniae privilegio certo 22 Mensis Junij Varsaviae datu ato illa Bisropithuni in confinijs Pomeraniae Brandeburgensi situata pro mensa Canonicorum Collegiatae Camenae collata ad praesentem vero ad territorium Rumeburiliense repente recepta et in corrup-to cum usufructu Serenissimis Electoribus Brandeburiensibus applica-ta quo vero ad Politicum Regimen Statumque omnes Dignitarij nobiles Civitates ex libera gente in subditos et Vasallos transversi quibus intollerabilia imponun-tur et quotidie augentur tributa per hos abusus omnia Feuda et Pacta violata quos omnes abusus Elector Brande-buricus obumbrando pactis Velavien Anno 1652 initis

tamquam

tamquam Velamine justitiae obscurat Verum etiam hisce pactis Velaviensibus tam per antecedentes quam et praesentem Electorem Brandeburicum et Ducem Prussiae prout Contra Ventum ad probandum accedo.
Pacta Velaviensia in Aº 1657 inita edocent Regnum Poloniae pro illo tempore Moschovitico Cosacicum et Racoeij Bellum impetitum fuisse ratio itaq Belli dictaverat cum Feodatario Reipubl: a quo sperandum erat auxilium oriebatur prodi tas tum injusta et caterviva inivisse Pacta Vigore quorum Armus Fridericus Vilhelmus Magnus nuncupatus ex Feodo Reipubl: sese Exuerat apsolutum in Prussia Ducali Lucratus Dominium. Insuper Districtus Leoburgiensis et Bithoviensis accepit. Fortalitium Elbinen Cum territorio tum praefectura Drahinen Suo subjecit Dominio et Possessioni.
Articulo 4to praecautum est Ducatum Prussiae Armus Elector Brandeburgicus is finibus circumscriptum quibus olim jure feudali ante hoc Bellum possidebat deinceps possidebit.
Huic articulo contraventum nam in multis locis praesertim in Palatinatu Pomeraniae Prussiae regalis nobilibus in Contiguitate et inconsulta Republ: recepti sunt fundi, agri, silvae per commissarios Aulae Berolinensis. Prout Generoso Dno Golte a bonis ejus haereditariis Pietrzykowij nuncupatis notabilis pars fundi intercepta, tum in aliis locis nam juxta eadem pacta Velaviensia
Praecautum est

pcautum est ut in casu aliquar controversiar inter Vicina bona ex parte utraq in pari numero assignentur comissarij ad sopiendas ejus modi lites et constituendos limites. Quas Comissiones ptensus Titulus Prussici p Srmum Electorem Brand praepedit et sfraq Comissarij ab aula Berolin delegati proprio libitu limites constituunt.
Articulo 5to in sertum ne hoc feudi alienatio sapiat perpetuitatem sed deficientibus masculis ex linea Electorali deuenit Srmo Regi et Reipubl: Polonae Jus Integrum in pfactum Ducatum reservatum, amisso itaq Jure p abusum et p violationem pactorum Ducatus Prussiae ad status Nm Poloniae redire debet.
Articulo Duo Expressum Baronis Nobiles Magistratus et Civitates ac subditi omnes Prussiae cujus cunq gradus et Conditionis sint in avitis receptisq statutis Juribus et Libertatibus observabuntur nec quidem in Contrarium attentabitur aut innovabitur huic articulo contra ventum. Etenim omnes status Prussiae Ducalis in Vasallos subditos convenit Tributis accisis Impositionibus aggravant.
Eodem puncto pcautum si quis in inferioribus instantijs gravatum se ptenderit ad supremum Tribunal appellationis Srmo Electore assignandum in Prussia erigendum provocare poterit, ibi ptensum prosequi, Praesides autem et Assessores situs appellationis Judicii constituent ex Prussiae Ducalis Indigenis, et Terrigenis contra hunc articulum Indigenae Prussiae Ducalis aggravati. Etenim ex Pomerania Brandeburg Judices, pdices, et Assessores constituunt.
Eodem articulo 8 mutuae assecurationis suppetiae casu quo Srmus Elector in suis electoratibus Terris p hostes impetitus fuerit In fundamento ejusdem Puncti Srmus Elector Brandeburg a Republ: Polona defensionem Ditionum suar ab Impetitione Exercitus Moscovitici expostulat. Respubl: vero Regni Poloniae piste se excusat quia Srmus Elector non Impetitur

in terris

in Terris Electoratibus verum in Silesia et Pomerania Svetica. Quod Pomerania et Ducatus ad Electorem Brandebur spectare n requirunt. Quinimo vicinis Monachis injuste intercepti sub Dominium Electoris Brandebur indebite ptenvi, ac proinde juxta pacta Velavien n ten et Respubl: ad defensionem har Provinciar et Ducatuu. Literae quoq Srmi Electoris moderni Brandebur ad Illustrem Branicki supremum exercitium Regni Poloniae Ducem exarata Rno Poloniae hostilitatem cominantq nullum habent violationis Pactor Velavien fundamentum cominandae hostilitatis. Etenim Respubl: Polona p Pacta Velavien n in Silesia neq Pomeraniam Sveticam transitum alienis Copiis militaribus denegare se obligaverat, tantum modo in Dominiis Electoratus Brandebur Proinde Respubl: Srmor Monarchar inita foedera contra Electorem Branebur belligerantium impedire non est Obligata. Quoniam Ser Srmi Monarchae non Dominia Electoratus Brandeburgici hostiliter impetunt verum sua injuste avulsa recuperare cogant. Summu de incepsratio Quia iidem Srmi Monarchae p Srmum Electorem Brandebur ad bella dum provocati in huccusq tempus suas Ditiones et Dominia defendunt et quod p Invasionem exercitus Brandebur interceptum Armis recipere Conventaneum e Prussiam vero Ducalem tueri n e congruum statibus Rni ob spem recuperandae ejusd Prussiae facilioribus modis et mediis e manibus alienis quod ex injusta possessione Electoris Brandeburgici.

Articulo eod assecuratum Pars in alterius Partis Terris militem Conducere poterit illum tamen nomine prius amice Compellabit, atq desuper in utramq partem de modo conveniet. Prout foederis et Amicitiae et Temp. or ratio expostulabit. et hoc semper observabit, ne ullum in partibus incommodum aut subditis damnum inferat.

Hoc punctum

Hoc punctum in toto delatum. Aenim in longa Annorum Serie
nocturnæ invasiones livitatum oppidorum villar, magnatum
ac Nobilium Dobricilior plurimis practicatum exemplis, per
Officiales exercitus Brandebur, qui volentis modis et Varijs medijs
Mahinationibus Multa millia hominum congregarunt, prout
evidenter patet ex comulato Exer Brand qui ex Magori parte Regni
Poloniæ incolis Congregatus, Congruū ita foret ut omnes incolæ ex
Regno Poloniæ intercepti examinent utrū benevolè in Servitium
Militiæ Brandebur tranvierunt an evactivo modo et surreptitie
Intercepti. Quo peracto examine Incumberet ut coacti a Servitio in
Libertatem dimittant et ad suos redeant Dominos et Hæredes.
Quo vero ad punctum ratione Theonolor quam ut nulla nova
Imponant contraventum edocet praxis hodierna. Quia circa for
talitium Silaviensa naibus p præsidium Brandebur Thelonea
extorquent.
Eodem articulo de Prætio valore ac Æstimationem monetæ liberoq
ejus cursu per utriusq partis ditiones quoties Opus fuerit amice
compellabit violato hoc Puncto Serenissimus Elector Brandebur
contra institutionem et morem vul Magor falsatam Aurea
quam Argentea moneta suâ Brand Æneâ Pecuniâ noviter
fabricatam totum Regnū Poloniæ et præsertim Prussiam Regalē
obruit, et inundavit exquisitis modis et Medijs et primo per suos
Factores Cambiatores prædos omnē aureā et Argenteam
Monetam ex Regno Poloniæ Dominijsq ejus annexis educe
rat solvens et commutans pro vera et Argentea Moneta suam
Brandebur Æneā pecuniam noviter Fabricatam in commuta
tione falsæ Monetæ dano sex et plus ultra p Centum sud
monetæ falsificulæ quæ neq internum neque externum valo=
rem contineat Taliq in tota Europa impracticato exemplo
Contra piragentium Tractatus et Fœdera totū Regnum Poloniæ
spoliatum dictante necessitate commertior etiā falsā monetam
Brandebur suscipere coactam.
Quinam modus et quæ sunt arripienda ad recompensam et resartien
dum hoc ingens Damnum Rno Poloniæ p cursum falsæ monet=
hæ Brand causatū resolvat universus Judicent vos totius Europæ
Armi Monarchæ

Srmi Monarchae, qui in Dominiis suis currentiam falsae Brand monetae constituerunt et prohibitam solum Regnum Poloniae sub velamine libertatis in hoc infelici casu existens consulere sibi non valet repletum talia moneta veritatem abdicere debeat, ignorat. Etenim falsae et fabricatae ejusmodi monetae cursum impedire et eadem causa reseguerent simul et spatiis commertiori sine quibus nulla Dominia subsistere possunt. E diverso Medium nam aliud non video ut Srmus Elector Brandeburg. ad comitia gnalia Ratisbonae celebrantia conveniat et per statutum ejusd. supremae instantiae et Jurisdictionis ex ga[..] suam falsam monetam rehibere et injuriatis ac expostulatibus recepta moneta sua falsa veri et justi ponderis interni et externi valoris Monetam cursui et valoritati q. Europae equivalentem reddere.

Orta in Ao 1751 die 13 Augus. Berolini Quaestio de jurisdictione districtuum Leoburgien. et Bithovien. per Pacta Vilavienvia in Feudum Srmo Friderico Vilhelmo Electori Brand. concess. etc. In qua materia in Publicum emanavit proiectum Tipis impressum Vratislaviae sub titulo instructio Collegio Leubz data.

Paragafo 6to exprimit author hujusce instructionis Srmum Fridericum Vilhelmum Electorem Brand sibi reservasse subsequens Tribunal eorum districtu Berolin. transportandum quid conditio in Pactis Vilaviae non reperit.

Sub alternum hujusce transportationis dat rationem quia Tribunal Leobur. abusus legis et justitiae com miserat quae ratio caret fundamento etenim si aliqui abusus extorti fuerant Leobrgii corrigi poterant. Ibidem non cassata Jurisdictione Tribunalicia Leobur. seu transportata suprema Jurisdictione

eorundem

Eorundem Districtuum, per appellationem Berolini. Si vero, allegata ra͠o abusus Comissi, in administranda Justitia Districtuum Leoburg et Bithovig dat potestatem Srmo Electori Brandeburg. adimendi Ejusq Districtibq transportandum Justitiam, contra pacta Velaviensia, similis Itra Ejusq militat ra͠o Commissi Abusq Pactor, Velavie, per quem abusum simili et justa ra͠one amittit Jus ad Prussiam Ducalem, et ad Eglq Districtq, quos violatis Pactis et Federibus omnibus privat Libertatibus, Juribq et Privilegijs, continuisq aggravat Tributis, et Impositionibq, quæ summum remonstrant abusum.

List od JWJmu Pana Potockiego Wojewody Kijowskiego pisany do Woiewodztwa Podolskiego z Krystynopola d 13 Aug 1760 Ao

Jaśnie Oświeceni Jaśnie Wielmozni Wielmozni Moi WMMći Panowie Braćia y Dobrodzieie

Znaydowawszy wprzedłu godnych Przeswietnego Woiewodztwa Podolskiego JOO JWWWMMćiw Panow Braći y Dobrodzieiow Obywatelow y Ziemian iakoby było z

honorem

honorem y szczęściem moim, liczącemu się w Społbyć Kraju tego Patriotą tak gdy na przytomnym Służeniu JOO[W]WW WWW[MM] Panom ubliżam mi się chcę same oświadczam głosząc tak szczególności iako y uniwersalności należyte Każdemu Uszanowanie.

Zeraz teraznieysze Obrady Ich wydożyie maią na uszczęśliwienie Dobra Oyczyzny Naszey wątpić mi nienależy azebyście JOO[W]WW WWW[MM] Panowie mieć nie mieli względu co kolwiek będzie należało do utrzymania na przyszłym da BOG Seymie na wsparcie wielu potrzebnych y całe wyciągaiących po nas materyi.

Pro primo wyradzenie e medio WW Posłów o których z tego Województwa iako ex Tribu Virorum nie będzie przytrudno tak Ich tosamych Własna Sława będzie et condere et Statuere Leges.

Przyznacie JOO WW WWW[MM] y wi Panowie iako przez wzmagaiące się w Ukainie co raz bardziey swywole Hultayskie niemniey Przeswietne Województwo Podolskie exponowane iest periculis et ictibus potrzebuie przeto zmocznienia szczupłych siły ubezpieczenia Swoiego więc że to incumbit proponować Stanom Rzpltey należyte będzie do podania WW Posłom Jnstrukcyi rowna potrzeba postanowienia się in robore umocznienia Uniwersalnego, azebyśmy z tąd Vicinis być mogli considerabiles et opportuni że zas to zmocznienie sine Fundo obeyść się niemoże potrzebne iest Domowey Ekonomiiadhunc Finem postanowienie. Głośne y iawne całey Europie Teraznieyszey Woyny przez czas niemały przeciągi a o Granice naszę żyliaiące się y przez przechody Woisk Zagranicznych Każdemu znać powinny być w konsyderacyi aże należy się spodziewać, iż kiedy kolwiek lub prędzey lub pozniey przychodzi będzie między Stronami

Woiuiącemi

Woiuiącemi do Polski providendo zatym wszelkim dla nas niebezpiecznym Konsekwencyiom, zdawało by mi się żeby żeby Przeswietne Woiewodztwo w Instrukcyi swoiey dołożyło żeby przy Traktatach znaydowały się od Stanow Rptey Poset dla dopilnowania y doyzrzenia się żeby w nim nie szwankowali przez własne o sobie zaniedbanie tudzież dla do pomnienia się nagrody poczynionych Obywatelom Kraiu naszego szkod przez Woyska przechodzące.

Monety w Kray nasz wprowadzenie iako iest cum Summo detrimento przez Walor Tey aniż Zły tak wyraźnego szukać należy Sposobu lub do odwrocenia Tey lub do postanowienia iako by z niey miała by bydź quantitas.

Zezas przez Sprawiedliwość wszystkie utrzymuiąc się Państwa powinny być Publiczne żądania aby wszelkie Subsellia iako prawa Oyczyste Mięchaią w Obrębie swoim zostawały y żeby przez Zatamowanie Sprawiedliwości ukrzywdzony ktoś nie był to wszakże

Interes Kurlandzki że przez Opatrzność JK Mći Pana Nszego Miłościwego ubezpieczony, y że Nayiasnieyszy Krolewicz Jmć Karol inwestiowany tymże Xiestwem tak tedy że tym sposobem Patrimonium Rptey assekurowane iże to Feudum Nayiasn: Synowi swemu ze krwi Jagiellonskiey pochodzącemu JEo K Mć Pan Nasz Miłościwy oddał raczył należy powszechną y iak nayżywszą Jego Maiestatowi Podziękować zato Rekognicyą Powszystkie podaiąc Sublimitati et dexteritati Przeswietnego Woiewodztwa Reliqua na tych że Obradach takowo pomiarkuie co nam iest potrzebnego y co na uniwersalney ma wychodzić pożytek y korzyść mnie kończąc przychodzi

Sługa Inaniem

Zwyznaniem Przeświętnemu Woiewodztwu Oyczęzym[?]
z mieysca mego Łączeniu się ad Publica Utilia Upew-
niaiąc iako iestem Sociatus vinculo Affectu et Cultu

JOO Jurw wwmw[?] Panow
Zyczliwy Uprzeymie Brat. y Sługa
nayniższy F. Potocki
WCZK

List od JWJmć Pana Potockiego Woiewody Bełskiego
do Woiewodztwa Podolskiego pisany z Wirz-
chraty Dnia 16 Lipca Roku 1760.

Jasnie Oswieceni Jasnie Wielmozni Wielmozni
Moi Wielce Miłi Panowie y kochani Bracia

Kiedy mie Wola Boska dotąd zachować raczyła za
miłą powinnosc y przyiemny obowiązek mam sobie
znaleźć głosić się JOO Jurwwwmw[?] Panom
nateraznieyszy zgromadzony Seymik Uniżonos-
cią y stateczneg przywiązania mego oswiadczeniem.
Tak gwałtowne iak liczne iakwzględu y nieodwłoczney
Rady wyciągaiące są potrzeby Rzpltey znaie to doskonale
JOO Jurwwwmw Panowie.
Sprawiedliwość rzadka y trudna do statecznego wy-
konania przez uśiłuiące sposoby zmnieyszenia lub
niedopuszczenia Sędziow obierania.
Przywłaszczanie sobie od niektorych nad Prawa opisa-
nie Władzy y mocy.
Szczuplość Sitnicy[?] z tarczaiąca[?] swawolnemu y

wywodanemu

wyuzdanemu Hultaystwu coraz iednak szczęśliwey sze-
mu y hardziey że mu się dać od ponury Rus cała podobnemu
iak za ŚW.M. Jana Kazimierza poddaiąca niebezpieczeń-
stwu. Wprowadzenie rożnego gatunku arcy złey mone-
ty zagraniczney w kray Rpltey a wygubienie tak
dawney srebrney iako y złota prawie zupełne.
Woysk zagranicznych przechody, y przebywanie w kraiu
naszym Obowiętnym, y to okoliczności godne mocnych
uwag godne zdrowych Rad godne zagrzewaiących do zgo-
dy y Jedności zdań bez ktorey nieomylnie zginąc nam przyidzie
Ziednoczenie myśli y serc zupełne mogłyby temu wszyst-
kiemu skutecznie poradzić ale ktoż to zdziełać y zrządzić
potrafi sam BOG ktorego wszechmocności niemasz
końca ani zamiaru.
Nayprzyzwoiciey by podobno było żebyśmy wszyscy iako(s
Ledwo by się między nami znalazł ktoryby mogł bezpie-
cznie na drugiego kamieniem rzucić) zapomniawszy prze-
szłych niechęci nienawiści zazdrości rozterek, wziowszy się za
ręce szczerze y skutecznie o Ratunku Oyczyzny myśleli ra-
dzili y czynili, wypadłe z kluby Prawa w swoy Obremb wpro-
wadzaiąc nad ubezpieczeniem wnętrznym y zewnętrznym
skutecznie myśląc Ekonomikę Domową do lepszego porządku
przyprowadzaiąc sprawiedliwości S. Bieg iak naygrunto-
wniey ustanawiaiąc siły arcy słabe Rpltey przyzwoicie zna-
czniaiąc, do czego przy arcy zbawiennych y prawdziwie Oycow-
skich J.K.M. P.N.M. myślach y usiłowaniach szczegulnie
iednochcenia naszego potrzeba ktorego iako szczyrym sercem
całey Oyczyznie w powszechności tak JOO JWW WMM
Panow w szczegulności serdecznie życzę, y od tego uszczęśliwie-
nia niezawodnego Oyczyzny pochodzi sądzę nad ziemiech
że tedy moc Boska skutkiem w sercach JO JWW WMM Panow
ziści.
a takiż Bog

Azaliż BOG zastępow na ktorym Serca Woyuiących Monarchow do wstrzymania się od dalszego Krwie Chrześciańskiey rozlania y do uspokoienia powszechnego myśli ich ziednoczy, w takowym przypadku podobno by rzecz była zbawienna żeby Rzplta Posła swego przy traktatach miała aże te mogą nastąpić po skończonym lub minionym Seymie dobrze by na następuiącym wczesniego ~~ma~~ znaydę y Instrukcyami przyzwoitemi opatrzyć. Co wszystkiemu JOJWWMMciow Panow podaię zdaniu statecznej mię zatym Ich oddaiąc Łasce z sercem z nieskończonym uszanowaniem

JOJWWMMWWMciow Panow

Szczerze obowiązanym y nayniższym Sługą

A. M. Potocki
W.B.G.L.W.B.

List od JWJmć Xiędza Krasińskiego Biskupa Kamienieckiego do Woiewodztwa Podolskiego Pisany z Czarnokozieniec D. 24 Augusti Anno 1760.

Jaśnie Oświeceni Jaśnie Wielmożni Wielmożni Moy wielce Mći Panowie Bracia y Dobrodzieie

Z naysłodszych wyrokow Boskich nadwoiaku, aż pierwsze dostąpić w przezacnym Woiewodztwie JOOJJWWMMWWMciow Panow Oycowsko nay Jaśnieyszego Monarchy Pana Miłościwego wyświadczonym będąc rząd. kiedy mi samemu

dla różnych

Na różnych Zabaw moich Godnym y Poważnym Obradom
niniejszym wdystyngwowanym Kole obecznie stawić się
nie przychodzi naymilszą urzędu mego powinność
mam honor przy wszelkiey Submissyi wterażniey=
szym wyłożyć Oświadczeniu do którego pochodzą
ce z uprzeymego Serca aby nayWyższy Zastępów Pan
wszelakim onych obradom błogosławić raczył, w ymie
niu Jego z łaską y zlewam Błogosławieństwo.
Zas do ułożenia Instrukcyi na bliżko przypadaiący
podług Prawa Seym ordynaryiny JWW Posłowa nale
ży do Oycowskiey y Krolewskiey N. Pana Miłościwe
go woli składam y Ja zdanie moie będąc pewien
iż JOO JWW Wielmożni WWMM Panowie, że zeli kiedy
teraz w tych nieszczęśliwych Koniunkturach, gdzie
zewsząd woienny pobliskich narodow dotyka nas
pożar y iusz w Oyczyzny zaiął się Granicach, Jedno
myślnym Sercem y nierozerwanym umysłem
ziednoczeni dla powszechnego Kościoła y Oy=
czyzny Dobra Oyczystych prawo wiernego Króle=
stwa Praw, wolności swobod własną Przodkow krwią
zaprawowanych, utwierdzenia, przykładem wiel=
kich antenatow swoich y zwykłą ku naymilszey
Oyczyznie idące Gorliwością wszelką myśl y niewod
dzielne starania na ten zbawienny koniec łożyć
raczycie oco wznoszę do Oyca Swiatła Ręce moie
siebie oraz samego JOO JWW Wielmożnych
WMWMM Panow powszechney y prawdziwey oddaie
przyiaźni y powszechności wszystkich wsze=
gulności każdego z nieskończoną Rekognicyą
wyznawam się

wyznawam się bydź

[illegible] Panow
Uprzeymie Życzliwym y nayniższym
Sługą Ad. Krasiński
B. Kam.

Kopia Responsu Jmści X. Pa Kanclerza Kor. Jmci Xu Podkanclerzemu z Końskich danego ę 4ta Febru. A. 1767.

Odebrałem od Wmci Mego Pa Dobr. List tą Pocztą, w ktorym inkludowany Universał na przyszły Seym Extraordynaryyny znalazłem. Odebrałem prawdziwie z wielkim podziwieniem, nie z tey racyi, że J.K.M. P.N.M. składa ten Seym Extraordynaryyny, ale że go składa non praecedente Senatus Consilio, iako chce mieć Konstyt. A. 1573. Vol. 2. Fol. 899. tudzież druga A. 1637. Vol. 3 Fol. 9ta. Te Konstytucye że stanęły, zrobiły to rationes Status. Za Zygmunta III. bardzo siła Seymow odprawowało się, taliże Stany Rzeptey, zamiast czucia Beneficium Rady publiczney, czuły się bydź enervatos przez częste składanie Seymow, y dla tego postanowiono, aby praecedente Senatus Consilio, Seymy Extraordynaryyne składane były. Żeby Senatorowie z Nayiaśn. Pem zważali necessitatem praegnantem złożenia Seymow Extraordynaryy. Żeby nadaremnie zamiast pomocy, non enervent Status expensami Seymowemi. Kiedy znowu za Jana III. Seymow prolongacie zamiast sześciu niedziel nych, agitowały się y po trzy miesiące, znowu Rzeczptta widząc enervationem fortun ziezdżaiących się

na Sey

na Seymiki, y Seymy napisała, aby Seym Sześciuniedzielny łączył się ten Dzień Tygodnia, którym się zaczyna po zwyczay-nym terminie Seymowania. Że znowu Limity Seymow wy-myslone były, y nato likla stanęło Konstytucyi, abrogando zgłuie in futurum Limity Seymowe. Takto Rzeczpta ex casibus pisała prawa, zabiegaiąc enervationi fortun Szlacheckich. Boż teraz powiedzą że non praecedente Senatus Consilio, Seym Extraordynaryiny złożony contra Mentem 2. Konstytucyi. Powiedzą że Nayiaśnieyszy Pan, iako Ociec Wszystkich Poddanych, niemoże peccare erga filios, y chociaż przez dru-gich łamią Prawa, to na Umyme Spa będzie Hałas, że Ja-ko Custos Legum nieprzestrzegłeś Pana, poniewasz każdy Krol y Monarcha, na to mał Consiliarios, aby mu radzili wiernie. Obaczą na Uniwersałach Pieczęć Podkanclerską cel nienawiści, in Publico Podkanclerzy, bo choć Drudzy radzili przeciwko Prawu, to ci zostaną in Cognito, a Jme Pan ex ratione daney Pieczęci, publiczniey się prezentować musisz, kiedy miał bydź Seym Extraordynaryiny, czemuś go nie sprawił prawnie, tylko bez prawnie; Krol Jme żadney z tym niema korzyści, a Prawa się łamią etc.

Regulament Monety Pruskiech uczyniony od Moskalow, 4. Febr. A° 1761.

1mo Saxonii bite Tynfy, albo Orty według przyłączo-nego stępla, pod liczbą z Herbem Krolestwa Polskiego Laurem uwięzionym, we śrzodku; Herb Elektorski Saski pod Rokiem A° 1754. na dole, z bokow Lauru, przy rozcho-dzących się gałązkach, litery E. C. we śrzodku zaś, na dole liczby A° 8. maiące, potym poznane bydź maią, iż Stępel ich, iadaiako wyrażony, Śrzedni Herb, y na nim Saskie Miecze, całe nie są znaczne; Korona zaś na głowie Krolewskiey, iako, y nad Polskim Herbem, nadol idącemi Krzyżami znaczona, nawet na bokach liczby, A° 8. litery E. C.

E. C. niewyraźnie wybite, tak; że osobliwie pierwsza litera E. cale iest nieznaczna; tego gatunku Tynfy, niemogą bydź więcey warte, iak groszy Pruskich - - - - - - - . №. 2.

2do. Drugi gatunek; prawie tegoż stępla, y tegoż R. №. 1754. według wyobrażenia pod liczbą 2°. tym tylko, od pierwszego rożnią się, iż, na dole znayduiące się litery; E. C. lepiey są wybite, osobliwie pierwsza litera E. cale znaczna, stępel zaś, sam iest podły, y gruby, Korony Krzyżkami małemi na doł idącemi, znaczne, Orzeł w Polskim herbie, lepiey y bardziey wyrażony, iak w pierwszych; tych Tynfow walor niemoże bydź wyższy, iak gr. Pru. - - - . №. 5.

3tio. Miasta Gdańska; nowe Tynfy z wyobrażeniem ukoronowanego Portretu, z Krzyżykiem Stroiu z napisem Koło, D. G. Augustus, III. Rex Poloniarum, M. D. L. P. R. L. D. S. et. El. na drugiey stronie Herb Gdański, z dwiema trzymaiącemi go Lwami, nad Herbem dwie Palmowe gałązki, na Krzyż, a między niemi Liczba №. 8. znayduie się; Roku 1759. bite, są bez obrączki, Roku zaś №. 1760. z drobną obrączką. Te Tynfy warte gr. Pr. - - - - - - - - . №. 7.

4. et 5. Wrocławskie Tynfy z literą B. y Magdeburskie z literą F. obydwa bez obrączki, według wyobrażenia przytoczonego, Roku, №. 1757. 58. 59. warte gr. Pr. - - - №. 4.

6to Saskie y Polskie Tynfy według wyobrażenia pod liczbą 6. na ktorych pod Herbem Krolestwa Polskiego litera T. wyrażona, №. 1753. y. 54. 55. y. 56. są cale dobre, są także Tynfy Saskie, R. 1754. 55, 56. ktore cale ten sam Stempel z obu stron maią, iako, te; o ktorych nro 6. wspomniało się, z tą tylko roznicą, iż pod Herbem Krolestwa Polskiego litera T. nieznayduie się, lecz na iey miescu liczba №. 8. a pobokach tey liczby, litery E. C. czysto, y delikatnie wybite, Te zaś, iako y te, ktore literę T. na sobie maią, są dobre, y zpełna brane bydź maią za gr. Pr. - - - - - - - - - - . №. 8.

7mo Tynfy naśladowane Saskie, ktore stęplem bardzo mało rozniaą się od Tynff. Nro 1. y 2. opisanych, przecież Ich bicie, bardzo podłe, y niewyraźne iest. w Srzodku Herb. Elektorski Saski całe nieznaczny, y w nim znayduiące się Saskie Miecze nie do rozeznania; Litery E. C. ktore pod Herbem na bokach Liczby 18. znayduią się, daley, Jak zwyczaynie, od teyże liczby osadzone, większe, y grubo wybite, obrączki Ich grube, mało ważące. R. 1755. Jch walor niemoże bydź, Jak Gr. Pr. – 9

8vo Berlinskie Tynfy według wyobrażenia, z Literą A. na dole, R. 1757. 58. y 59. bite, warte są Gr. Pr. – – – – – – 14.

Mowa JWJmci Pana Andrzeja Zamoyskiego Wojewody Jnowracławskiego na Senatus Consilium w Warszawie. Roku 1761. Dnia 13. Maja

Jednostaynym Głosem oświadczona wdzięczność od Całego Państwa a wolnego Narodu WKMci tym większym ukontentowaniem bydź powinna, że żadney podlegać niemoże suspicyi bo gdyby od niektorych tylko to przez odebrane fawory a nadzieię przyszłych bydź by mogła wymuszona. Przystępuiąc obowiązany Senat Oyczyznie y Panu publiczną czyni rekognicyą za podięte prace y fatygi w utrzymaniu nas w Spokoyu przez zachowanie ściśle Neutralitatis z postronnemi. Zmieysca zaś mego ubolewać mi przychodzi nad nieszczęśliwą Oyczyzny Naszey sytuacyą że pod tak Łaskawie Panuiącym Panem do lepszego przyyść niemoże Obrad swoich porządku. Izba Poselska dała Dowod wierności ku Panu, nieprzyznawszy prywatney Referencyi za Radą poprzedzaiącey Seymu, widząc że takowy przykład bydź by mogł kiedyżkolwiek z ubliżeniem Maiestatu. Cały Narod daie znaki przywiązania swego do WKMci Pana Naszego M. kiedy uciemiężoney postronnym Woyskiem wszystko iednak ochetnie znosi. Za iedność Sentymentow naszych co do Osoby WKMci czyni mi nadzieie pomyślnieyszych

w przyszłym

w przyszłym czasie sukcessow gdy oraz wzięte będą w trakto-
waniu przyzwoite sposoby. Co do Monety, ta iest dwoista, je-
dna Konstytucyami approbowana o tey na Seymach tylko ra-
dzić wolno, Druga Zagraniczna tą oddana JWW. Panom
Podskarbim. Jako zakazaney według Prawa wywołać niemo-
żna bo już napełnione Państwo, y natych miast inszey nie
mamy względem Redukcyi czytam Konstytucyą Roku 1598.
o Czerwone złote także y Talery podeyrzane y Monnice
drobnieysze cudzoziemskie których wiele do Państw naszych
nanoszą, niemaią bydź brane iedno wedle tey Ustawy któ-
raby przez Urzędniki nasze do tego należące, y Probierze przy-
sięgłe uznana y doswiadczona była. Ta Redukcya przez
JWW. PP. Podskarbich iako nayprędzey nastąpić powinna tak
dla płacy Woyska, iako y powszechney całego Kraju szkody.
Kiedy dla podłości tey monety my płacić musiemy we-
dwoie drożey wszystkie do nas przychodzące towary, ze-
muż za wychodzące od nas rownie brać niemamy. Ta
Redukcya co raz większa bydź powinna dla odięcia czyli
biiącym, czyli przywożącym wszelkiego zysku, Ta Reduk-
cya sama przez się żadney nam nieczyni krzywdy bo
tą już w samey rzeczy ponosim, iest dalszey zapobieżą
stracie. Sukcess tey redukcyi widziemy w Żupach WKsMci
płacąc sol we dwoie drożey, iako była, widziemy mowię że już
y wywołana w Kraju przez Uniwersał JW. Podskar-
biego kiedy po komorach tey monety branie, iest zaka-
zane na fundamencie, że nieiest approbowana od Prześ.
Stanow Rzeczypltey, dozor po Probierniach bez żadnego na
Ozoby względu dostateczny bydź niemoże bez Assysty Woy-
ska, Uprzedzając Seymiki Relacyine, życzyłbym między
Stronami ustanowić przyiaźń y Konfidencyą, chcący zapo-
biec, żeby przeciwne sobie Relacye, z nieszczęśliwościami
których doznaiemy w Kraju, takowego nieprzyniosły za-
mieszania. Na Pogranicznych Szpadz. kwiem dobrze że
z naszey strony iest wszelka dla postronnych Sprawie-
dliwość, żeby rownie y dla nas była. trzeba, Assysty Woy-
ska.

ska na usługach publicznych będącym sprawiedliwie z Skarbu
Rzeczypospolitey należy się rekompensa. Potrzeba Seymu iest dla Au-
kcyi woyska. Widziemy że tak wielkie prace y starania
WKMci Pana N.M. w dziedzicznych Państwach Jego tak
pomyślnego dla siebie, iako u nas nieodebrały skutku.
Widziemy że wszystkie Traktaty y przymierza między
Państwy, tyle tylko władzy y mocy maią, ile iest sił
do poparcia, y utrzymania tychże do obwarowania Spra-
wiedliwości, bo cóż nam po bespieczeństwie to od Maje-
statu, to od postronnych, kiedy Sami od Siebie w Do-
mach naszych mieć niebędziem; do ustanowienia Do-
mowey Oekonomiki, y otwarcia Mennic dla zapobieże-
nia dalszey tego Państwa ruinie. Sposob utrzymania
Seymow zawsze iest w Ręku WKMci P.N.M. Prawem
naznaczona do Koła Pańskiego Ruda, nietylko tak cię-
szka obowiązana przysięgą Panu, y Oyczyźnie, ale y na
przypadaiących Seymach z Siebie Justyfikacyą dawać po-
winna. Tey oddalenie iakowoś wzbudzać musi diffiden-
cyą, a na przystęp maiących do Tronu ściągać inwidyą;
w Wolnym Narodzie, wolne Głosy y Zdania, a kiedy
wolne, to y przeciwne, Sobie częstokroć bydź muszą
Nakłonienie się Majestatu Pańskiego do ktoreykol-
wiek Strony bydź mogło pożyteczne, gdyby pluralitas
konkludować miała, że zaś iednego opozycya obra-
dy nasze tamować może, więc to iest dzieło WKMci
utrzymać nas w równości, niedopuszczaiąc żadney między
nami Prepotencyi, a tak odięte będą, to boiaźni, to diffi-
dencyi sprawiedliwe przyczyny. Z mieysca mego wyra-
ziłbym żeby wszystkie materye in ordine do przyszłego
Seymu bydź mogły traktowane w obecności Majestatu
Jego mam nadzieię że z nas każdy to przez Respekt
Pana, to przez miłość Oyczyzny podawać będzie środki
do ułatwienia y oddalenia wszelkich trudności ustano-
wiona tym sposobem przyiaźń y Konfidencya między
przytomnemi tutay, a maiącymi po Woiewodztwach
Kredyt co raz daley w Kraiu szerzyć by się mogła, iuż
byśmy słyszeli nie o zerwanych Seymikach, ale o obra-
nych

nych między tysiącem Godnych Ludzi Posłach, ci za przybyciem swoim zostaliby ułatwione, y ukartowane sztaktyki, sam czas tak krotki byłby wystarczaiący wszystkiemi od postronnych nierowniże większy dla Państwa naszego wzgląd będzie, kiedy obaczą y w obradach tę iedność, tę zgodę powszechną, ktora znayduie się w życzeniu naszym WKMci Pana NM. abyś nam panował iako nay dłużey.

Wotum JO. Xięcia Jmci Czartoryiskiego Kanclerza WXL[...] na Senatus Consilium miane w Warszawskim Roku 1763. d. 13. Maja.

Nayiaśnieyszy Krolu Panie moy Miłościwy.

Było to patrzącym y iest nam żyiącym wpodziwieniu użalonym y żałosnym, dopiero następcom naszym y dzieie wieku teraźnieyszego rozważaiącym Czytelnikom będzie w zadumieniu niepoięrtym że Oyczyzna nasza maiąc wpanuiącey Osobie WKMci Pana NM. zbiorem nayipożądańszych Cnot, przymiotow dobroci y łaskawych łaskici w sobie napełnionym, zamiast tych skutkow ktore są, przez to uszczęśliwiać mogły, y powinny były, tylko ranie ponosiła y ponosi szkodliwości, destrukcye, y perylitacye.

Po Seymie pacyfikacyi od lat 25 znaydujemy się y zostawamy bez urządzenia całe władności seymuiących trzech Stanow Rzpltey co iest do upadłego nachylonym podźwignąć co iest w zepsowaniu naprawiać, co do pożytkow, co do ulepszenia, co do ubezpieczenia wewnętrznego y zewnętrznego się ściąga narada y ustanawia Seymami tylko mogą, czy atoli że iuż Seymow niedochodzenia w tak długim lat przeciągu smutna dla nas a urąganiu innych narodow podpadaiąca o Rzpltey sprawuią definicyią że iuż niemal tylko Rzeczy

niebędący

Niebędącey ziemen Klaturą w takowym Gatunku poniekąd Anarchij Coraz bardziey, co raz więcey umnażaią się nie Obserwowania praw Essentialnych Ustaw Rządowych y porządkowych wzgardy przez tę pnące.

Z Przyczyn na On Czas zrujnowanego Kraju Woiennemi rewolucyiami y przez złączoną Fatalność depopulacyi morowym powietrzem Traktatową Pacyficatyą w Roku 1717 tak mały Kompot woysko swoich Rzplita determinowała w ktorey dla szczupłości u innych narodow w konsyderacyi y w poważaniu być niemożemy ani w przypadkowych nagłe zagini eniach do naturalney Kraiow swoich Obrony do otarcza sącemi być niemoglibyśmy.

Cokolwiek Bogactwem Czyni Państwa Sposobnemi do zdarzoney podatkowania potrzeby silnemu wszystko to iest u nas w Deterioracyi. Spustoszały y zubożały miasta y Miasteczka upadły całkowicie w handlach y Manufakturach y Rzemiosłach źrodła narodowey Zamożności obfitości. [...] y winnego

Ta Cywilnego urządzenia Część wolna ktora zawisła w władzach Sądowych koniecznie potrzebnych dla ubezpieczenia Obywatelom Życia maiątkow y Spokoyności dla Skromiącego Rozpustników ukarania dla Ferowania Judykatorów Prawem y ustanowioney Sprawiedliwości konformuiących się do tablic przez przystęp abuzum stopniów y Coraz bardziey przychodzi do zepsucia postępuiącego że o Korrekturę Trybunałów iuż dawno y coraz bardziey anhelant tes obywatele Rzpltey narodów pragnienia y żądania ieką y oczekiwania konwentionów Sądowych w corocznych reassumptiach nowych Trybunałów zbroyną mocą Stanowionych y na ten czas z niedopuszczeniem do przysięgi należycie obranych Deputatów, a stworzycielstwem arbitralnym Sędziów o których albo na Seymikach, ani wzmianki niebyło albo głośne onym były kontradykcye y solenne na nich Manifestacie od dawności tego czasu iuż wieków kilka w którym Predecessorowi W. K. M. Pana N. M. na Tronie Polskim zdali zupełnie na Kanclerzów tę

Część Sądów

Część Sądow Swoich ktora ma naturę, y nazywanie Sądow Zadwor nych dlatego, że Zadworem obecznosci Krolewskiey w panstwie Rzplitey przenaszaią się powinny do pieru od lat kilku uroczoną Kwestyią niesłychaną tyle bez prawności y nayszkodliwszych Konse: kwentii w sobie maiącą de pluralita na tych Sądach de apellatione od onych progrediendo do Jmći Pana Kanclerza W. Koronnego do Trybunału ofiarowane Judicatur zapisowana wyrobiona Dekret Trybunalski tamiąc tże Konstitucyi wyraznie zakazuiących, żeby asesorskie Sądy Trybunalskich Dekretow Jako też Trybunały asesorskich Przesądzać niewa żyli się sub nullitate Dektorow, a zatym z tey że okazyi, przy konczą cym się Trybunale Lubelski w Kołku przeszłym bez pożwu bez wpi sow.. mimo przeciwne stawiania Pleni potentum na tychże Jmći P. Kanclerzeni W. Kor. y Mnie arbitrane zapisywana Seymowa Sus pensa

Jezeli Sąd władza y namiestnictwem Krolowania zpoważ niony podlegałby Litagentow obiekcyiom wolne przeci wiaiącym się iezeli osobliwie Ministrow zadziałania swoie urzędowe do Cywilnych Sądow miały bydź pociągnionemi Coż by iuż w instrumentach regiminis było Jaśni, cużby per robora Legum było securum?

Nader przeciągłe musiałaby bydź mowienia moie gdybym kiat wyobrażać wdemonstrowiących to wszystkiego co sprawiło y sprawuie tak wielce smutną postać Oyczyzny naszey Zranioney bez żadney y zubożoney nie sfornościach bez zgodney żadnego nie maiącey abextra ubezpieczenia.

Tak znakomitym Rzplitey do tey liwościom ostatniey strzeż Boże! do ginienia od grożącym nay bardziey nayskutecznieyszy przynaszać może porady y ratun ki, istotna mądrość, doświadczała rostropność naturalna dobroć, Oycowska pieczołowitość WKMci Pana Mego gdy niedoswoli aby i ktorym dawać też poufania swoie Inemi abutantur gdy każdy urząd wszech Powiatow pomniec że cześć Iusertę swoiey zostaią cych to odbywaiącym co Inemu in Constitucyią iest attry buowanym bez uzurpacyi gerendorum przez inne urzędy

gdy sam

Gdy sam przez się zapewne naydoskonaley y przeto nayskuteczniey
władać będziesz Berłem od wolnego narodu w sobie da
nym y dla uszczęśliwienia swego powierzonym.
Przeczo także na nas w Urzędowych funkcyach wlewać będziesz
dona Charismatum y wrażać nam będziesz aemulaminum iednoście
w należytym Panu y Oyczyznie zastępowaniu się, z tym gruntow
nieysze ufania nasze Osobistey pieczy WKMci P.N.M. być po
winny, że prawdziwa y w Monarchach tak przykładnie rzadka
pobożność Czyni nas pewnemi a tey Nayjaśnieyszy Panie Całe
Uwadze Żywię, o którey y każdego z nas Wierzącego iż będąc
panuiącym nad nami masz ieszcze wyższych nad ~~nami~~ sobą
Dwóch Panów to iest Boga y Prawa.
Gdy zas w tych materyach które spectant et afficiunt dilituentur
Gentis integrum przez Seymy tylko ustanowione być mogą, tak
ratunki naprawy y prospicyencye w tak wielu niedoszłych
Seymach które enerwuie tylko sprawiły Milionów iedno
ciami daremnie od Seymikuiących y Seymuiących wyexpen
sowanemi dopraszam się y Ja nayuniżeniey aby WKMć
P.N.M. złożyć raczył Seym extraordynaryiny ieżeli o bliskie
ex resultato teraźnieyszey rady, ieżeli w czasie nie co dalszym
to podług przepisów Prawami wyraźnemi za poprzedza
iącą znowu Senatu radą deliberuiącą Consulenter, o tym co
uniwersały w instrukcye na Seymiki w sobie zawierać
maią z potrzeb iuż aktualnych y z tych które by evidenter przy
padać mogły tak dla swoiskości iako y z przyczyn postronności iuż od
dawno y w tym Łaskawości WKMci P.N.M. żebrać dobrot
liwie aby wszystkie Woiewodztwa Ziemie y Powiaty Seymiku
iące równie contribuowały przez obranych Posłów swoich
do powszechnych w powszechności ustaw Seymowych uczy=
nić raczyłeś. Uniwersały na Seymiki powszechne Poselskie
w tych mieyscach wielu gdzie pierwsze Seymikowania
były bezskuteczne ale gdy się skarżenia się gdy w ow
nych Seymikach powtórzonych opuszczane było essentialne
requisitum publikacyi uniwersałów dwiema tygodniami przed
Seymikiem, y często paucorum scitu et libitu wielu Obywate
lów ignorante obierali się Posłowie quasi omnium zdania
do Seymu ex comisso od braci sobie w instrukcyach arbitrarie
Zapisawszy

Zapisawszy, jest powinnoscią Urzędu mego reprezentowac maxime z Sejmikow taliter Stanych praejudicia maxima dla R.Ptey pericula, gdyby się takowe abusus, Zaczęcie y mnożyc miały, ...ę Suplikowac ...e należy takze aby WKMc PNM Uniwersaty na takowe Sejmiki Zawsze wyrażac explicite rozkazał Koniecznie publikacyi Prawami nakazaney pod nieważnoscią aliter Sejmikowania. Suplikuię Oraz gdy expost będzie, wolę dobrotliwą WKMc PNM dawac Uniwersaty na Powrotne Sejmiki Poselskie aby prowincya WXLitt rownie partycypowała w tey łaskawosci.

Lubo Sejmiki Relacyine podług nazwiska swego w tey tylko są naturze, ztakowey tylko potrzebie, aby obrani y Zesłani na tym Postowie referant Elektorom swoim et Comittentibus sobie co RPlitta nadostym Sejmie Sanciuit & Constituit iednakze dozdan w tym przedemną wyrazonym tączeymnie aby WKMcPNM Sejmiki Relacyine y teraz intimowac raczył tym Koncem, tym Skutkiem aby Nobilitas Całego narodu była dostatecznie przez referuiących Posłow swoich uwiadomiona y Oprzyczynach niedoyscia Sejmu Ostatniego iako y innych Artenius, iuz tak wielu odolegliwosciach narodowych o potrzebach Publicznych y sposobach ratunkowych wczym wszystkim rozwazniey Wdztwa Ziemie y Powiaty gotowac będą mogły aranda et injungenda Posłom swoim do Pierwszego Sejmu ktory będzie nastepuiący.

Powszechna jest dotkliwosc y akklamacya słuszna owyprowadzenie zkraiow naszych Drobney monety a wczęte y przeraszaiące natury podley y coraz podleyszey monety. Ta Calamitas Universalis wielkszey ieszcze juz in esse et in Subsecuturis sprawiła szkody y ninyradykalne niżeliby uczynic mogła była krajom naszym iakanayuciazliwsza zNieprzyjacielstwem woyna. Niewchodze wkwestio extra Sphaeram rady terazniejszey qua et unde tanti causa morbi, ale słyszawszy y słysząc niektore Zdania że tez juz in extrema krzywdzie y Zgubie powszechney iedynie bydz moze Sejmem poradzenie, y wyratowanie się ztakowego niezczesycia y mniemania takowey powiesci skutkowac mogące zrozumiewac y pojmowac nieumiem, poki wszystkich naszych trwac będzie dzieiąca się woyna, wtasnąbic monetę Dobro RPlta była była wykupiona y Zagranicznie na spadłone Monety Przetapiane wpodobrych daleko mniey Woyczyznie naszey szkodliwosciach nanoszonych złych monet

Postronnych

Postronnych przy warunku opatrznym aby kurrencyia narodowey
Monety Seymowo tylko władza była dysponowana ustano
w wyraznych słowach Ripta cytowane minatey radzie sło
sach podrych Konstitucyiami Annorum 1590. 1601.
Aby Jchmc Panowie Podskarbiowie utriusq gentis tako
wey Monety postronne adjunctum valorem reducowa
li. Więc ja z miejsca y zdania mego upraszam Jch
mc PP. Podskarbich wielkich aby in temperamenty
Oyczyzny necessitate iussa legum wypełnili. Certując
niektorzy że w tych prawach nie znayduią się słowa
perpetuitatem sancity wyrażaiące, ale nie znayduią się
też w onych żadne słowa doczesne tylko moc okry
łaiące. Podskarbim WW czytować zas prawa
Latraciionalnych y swieżo za Annorum 1710. 1717.
iedynie się zciągaią do kurrencyi Monet nacionalnych
Oraz Czerwonych Złotych y Talerow pod Tarczą tych
Praw Dwoch pierwey wspomnionych etiam inacze
go Panstwa publica salus powinna bydz do tego Jchmc
PP. Podskarbiom WW żeby iedynym sposobem uży
tecznym reducyi Tynfow z postronnych Mennic u
stych y wychodzących ingenter iuż ciężyli Calamitatem
Publicam dalszey ad Extremum zabiegali ne vit Bogu
WKMci PWM Oyczyznie, viventibus et Posteris res
ponsury Oswoie Urzędowe w tym Zaniedbanie. Dates
WKMc PWM przykład sprawiedliwy y pochod iuż
Redukcyi złey monety wydanemi do Żup Solnych pro
re Skarbu swego Krolewskiego uniwersalnemi na
Nadworni Liewo tegoż iuż był T. W. Jmc Pan Podskarbi W. Koronny
Universałami swemi nakazawszy aby celne importancie dobrą tylko
monetą wybierane były. Wielce dystyngwowany Senator w Oyczyznie
Jmc Pan Woyewoda Podolski do skornatą uczynił remonstracyą że

Woysku Rzeczy

Woysku Rpltey naznaczona płaca regularna w Roku 1717
przez uwiększone już dawno pretia rerum była niedostate
czna, iakoż teraz może bydź dostarczaiąca na wyżywienie
y inne potrzeby Zołnierstwa, taż sama in numero iżto
tych Podskich płaca gdy rzecz każda w sowitości opła
cać potrzeba z przyczyny złey monety, w tym zaś pło
cy defekcie albo już nikt do głodney służby Woyskô
wey zaciągać się zechce, albo zamiast wielu potrze
bney Aukcyi Woyska, ten tak mały onychże Komput
trzeba będzie ieszcze umnieyszyć przez suplement
Porcyi y racyi ostepych dostarczaiąc służącym Zoł
nierzy subsystencyi, albo już strzesz Boże! disciplina
Militaris necessitowane działy by się naruszenia
cum pericula tych dezolacyi fatalnych, iakie w cza
sach fatalnych ponosiła Oyczyzna od niepłatnego
Woyska własnego; byłby abominandus ten Skarb
który by nieżyczył pożyteczne Oyczyzny Swiey
tandem Seymu dojścia, ale w trwożeniu za
doświadczenia pochodzącym ieżeli z Konstytu
owanych defektów znowu by spełzł Seym na
stępować maiący co za inna rada będzie mo
gła bydź ratuiąca w okoliczności złych monet
postronnych, iako żeby mianym na to Prawem
Jchmość Panowie Podskarbi WW one do
kurrency i znośney redukowali, czemu lepiey
puszczać to teraz w odkład ruinę powiększaiącey
posledni będzie necessitatum daremne by były
straże Jchm PP Podskarbich chocby y z przydanym
Zołnierstwem do niewypuszczenia z Kraju dobrey monety
a niewpuszczanie złey, bo Kiedy przemysłów to Panskich
y Szlacheckich woźow, takze Żydy protegowanych trudno
będą rewidowania handluiącym za granicą dobrą tylko
monetą

Monetą się y będą Solucyie bo Liczne w krajach naszych Worebach
Exotyczne takową expensuią monetą.
Może bydź niepłonna, ta Boiazń Że ci Którzy wprowadzeniem
do Krajow naszych Złey monety milionowe mieli y maią
Zyski mięc będą w uwitowaniu Zeprowanie Seymu tey Zgu
bie Powszechney, poradzac Chęcego; a gdyby ex nunc Zba
wienna redukcyia uczyniona Ichmć P.P. Podskarbi. Wo
Zostaiąca, przez to tak ich Osob Zyskiem więcy, będzie
ten Skryty powod do annichilacyi Seymowych Obrat.
Wu Regulowaniu iuz Koronne Sądow Pogranicznych, aby
Skarb Koronny destinowanym, do tego Sędziom Zy-
Kte na Expensa Onych Czynnio Solucyę ja doprawdzam
się, a Prowincyi W.X.Litt Sanuita na Kazuią aby Woje
wodztwa y powiaty na Seymikach Gospodarskich uchwa
lili Salaryia dla Obranych Swoich Sędziow Pogranicz
nych.
Zostawienia w Oyczyznie Wiekopomnych Przodkow
y Krwi Swoich Uwięcaiącey wszelakością wielkich Zasług
Pana y Panstwa Woiewoda Krakowski Hetman
W. Kor. aby Załozona Summe na Oryentalne Wydat
Ki Ze Skarbu Koronne odebrał Consulit Equitas ipsa
z potrzeby Tłumacza Orientalnych ieżykow dzynika
potrzeba naznaczenia pensyi onemuż.
Na Opatrzenie Artelleryi utriusq Gentis na restau-
racyią y ulepszenie fortecy Kamienieckiey z nie
Bogatych Skarbow Rzptey naznaczać modicum
było by mało co powinne iak daremne ale gdy cher
utrumq propiciendum wiele interest, Rzptey upra
szam Ichmć P.P. Hetmanow Oboyga Narodow, aby ex
munere władz swoich Destinowali Officierow w Spo
sobnościach do tego wybranych, y onym rozkazawszy
Ziechania do Klauzow, a w Koronie do Kamieńca
dla informowania Repertow, iakiey artelleryi y wspo
mnione fortecy w potrzeby za kalkulowaniem, także
iakie Summy na to potrzebne te zas informacyie aby

z Kancelaryi

z Kancelaryi utriusq Gentis do Expedycyi, nayprzod Sey=
mow w Seymiki były przyłoczone dla remonstracyi,
iak wielkiey iest Konsekwencyi, aby Woiewodztwa,
Ziemie, y powiaty instruant Posłow Swoich na Seym
y umocowali, do ustanowienia Seimom Suplemen
tow Dostarczaiących na restauracyą Artelleryi y
fortecy Kamienieckiey adrobora Oyczyzny utey tęgo
Opatrznego iey ubezpieczenia.

Przy wielkich w Oyczyznie Zasługach gdy JmX Pan
Marszałek W. Kor. Pożytecznym Staraniem Bruki
Warszawskie Znaczną iuz Częscią wyrestaurował, aby
na dalsze Brukowania, Kontynuowane były ze Skarbu
Kor. Suplementowania, y ja WKMci P.M.M. Supli=
kuię.

Hoc Loco Rekomendacyja JeGomc Pana Kuchmistrza
W.X.Litt. Legacyi Swoiey do Zureło Relacyią Czyniącego.

Tylo Plagami dotknionej y nizczeiące Słoneczne
Całey Prowincyi Miasta Wilno, aby Klemencyią y Kompas
syią Szczodrobliwą WKMci doznało nayuniżeniey do
praszam sie. JmX Pan Binkowski Pisarz Ziemski War
szawski Plurimi Obsequij publice y Secretarij dwoch
Seymow Załegłe maiący, aby iuz Dawno naznaczoną
Sobie mercedem Ze Skarbu Koronnego Odebrał do prosb
wtyro Kollegow Pokornie y moie przyłączam.

Jeszcze ze Nayjaśnieyszy Panie wyrażam powinne
Admiracyie y Wielbienia gdy wielość y wielkość Cnot
Swoich w Mądrosci y dobrotliwosci Wolnemu panuiąc
narodowi dą ze Siebie W.K.Mcy wzor Przykładny naiuboy
Ze Sentiendi et Dicendi Libertas na Obradach Publicznych
jako zestwobod Narodowych Cardo głasham tylko Łagodnie
bydz powinna Dopiero z nikomu wrozności Będocemu gdzie
się może aby ią konserwowała y ganił.

Od lat trzydziestu Dziewięciu będąc umnieyszonym
juz teraz Dziekanstwem przeswietnego Stanu, dawnoć
y ustawiczności niezhańbitelne wiernych usług moich, porzucza
nie Zawodnie Zewreście Dni moich będą iednostayne wierności
y przywiązania

y przywiązania moie usługuiące Panu y Oyczyznie, w tych Umysłu y Serca Sentymentach istotnych od nikogo przewyższonym bydź niemoże intimum Życzenia mego aby WKmć P. M. M. Przynayobfitsze Życie Nayjaśnieyszey Familij Swoiey Konsolacyiney dla Szczęśliwości Oyczyzney naszey Żył długoletnie Panował nam Łaskawie.

Mowa JWJmści Xiędza Dembowskiego Biskupa Kujawskiego w Warszawie Anno 1761 d. 16 Maja Miana

Boleśne Staranie że przy Oycowskim Staraniu WKmści rady Sobie dać niemożemy, toniemy, a niewiemy jak się ratować.

Seymow które in Statu nostro Constitutivo iedynie powinny być rada in prospenis, ratunkiem in advenis, tak się obliterata Idea, że ledwo nomenklaturę Seymow znamy, y tey podobno Zapomieli byśmy, gdyby nam iey uniwersały y Expedycyie WKMści nieprzypominały.

Senatus Consilia które między Seymem a Seymem nagłe y nie odbyte potrzeby, Rzpltey opatrywać powinny, y Zniżrationes na Seymie dać prawa każą, jakiey nie podlegaią Czwiercze gdy resultata in se Seniorem, Senorum, tłumaczą.

Zachodzą Sentimenta penimeritis seevele, a takie które do niepewnego Seymu odkładane bydź niemogą, gdy do Liberacyi Senatus Consultorum przychodzą, Senat arguit że się wdaie in Materias Status do Seymu należących, a gdy Seymy propter intestina Bella upadaią jakże się ratować.

Ale nie uwodząc się super hac Publica crisi, którą wszyscy czuiemy, która wszystkich w Domu nieszczęśliwemi czyni, u postronnych Contemptibiles przystępuię do punktow na teraźnieyszą deliberatio Senatu podanych.

Pytać nawraca czy z WKmci P. M. M. iezeliby przed nastęnuiącym terminem Seymu Extraordynaryinego niebył potrzebny iezeli Seym Extra-Ordynaryiny, gdy rzeczy nas Domowe y postronne wizyki coraz bardziey ściskaią y nie tylko Ład armorum może ale też expianitione Sanguinis politici przez emunkcyią y wyprowadzenie dobrey monety a tę narzucenie gdy traktaty inter Belligerantes zachodzą

nietrzeba

nietrzeba y nam zasypiać ale się mocno pilnować, nequid Rplca detrimenti, a trzez Boże avulsionis patiatur, gdy obcego ecivicentibus Regni Żołnierza pozbydzie się trzeba, gdy te y tym podobne materyię Status zachodzą, uznaie M. Panie wielką potrzebę abyśmy mogli mieć zawsze Consilia ad manum, nie śmiem iednak uprawiać WKMci o nowe Seymu Extraordynaryinego złożenie, ieżeli za wziętości extra status inter Status et ministeria, umorzone niebędą, uważże iednak w kelu to iest WKMci złożyć Seym Extraordynaryiny gdy tego potrzeba uznawać będziesz.

Seym Extraordynaryiny novissime speszły, który WKMć za zdaniem przytomnego przy boku swym Senatu złożyć raczył, ad solam materiam Redukcyi monety, poszedł in sinistras interpretationes, y miasto obmyślenia sposobów do zabieżenia zguby publiczney, uprawiał nas wielkie pomieszania, abrupto wpoczątkach Consiliorum filo, czegoż się y nadrugim spodziewać mamy, z tak wszego rozróżnionych serc y myśli postępku.

Redukcyią monety gdy uznano, że iest materia status potrzebująca maturas deliberationes potrzebuiąca Kommunikacyi inter Status, jak respektem redukcyi, jako y sposobów do otwarcia własney Mennicy, że że iesteśmy narzuceni niegodziwą monetą: że Tynfy zostały niewarty, z drugiey strony, iak iesteśmy emuniti, że drobney monety na potoczne Expensa niemamy, należałoby uprawdzie na Seymie in juris defectui Publico providere, ale gdy niedochodzące Seymy remedia nato nam nieprzynoszą.

Więc ośmielam się zmieyca mego supplikować WKMci P. M. M. aby za zdaniem przytomnego Senatu dane być mogło pozwolenie Sz. Podskarbiemu WKor do wybicia kilku millionów monety miedzianey, bo gdyby miało bić teraz póki trwa Woyna, pewnieby nam ią wyprowadzoną za Granice.

A mamy iuż tego przykłady w postronnych Potencyi w Państwach Cesarzowey Jeymci Rossyiańskiey, biią aktu

monete

Monetę Miedzianą, biją się y w państwach Nayjaśnieyszey Monarchi
ni Rossyiskiey, a uważ się Saxonija, także moneta currit we=
Szwecyi, widziemy ią similiter pod Meklemburskiemi y Ka=
sselskiemi Stęplami nie odbita. Zatym iest potrzeba abyśmy
się y my takowąż monetą ratować mogli, póki lepsza nie na=
stąpi.

Przystaie y na to Nayjaśnieyszy Królu aby Jmć Pan Pod
skarbi cum adminiculo Woyskowey pomocy dał baczność
na Granicach /: ile skrytym ścieżkom będzie zabieżyć można :/
aby ad ulteriorem Monetam do Królestwa nie wprowadzano
ale oraz upraszam WKMci, aby y tu w Warszawie in Centro
Regni dał mocno baczność jako mu zalecaią prawa, aby rewido=
wał y konfiskował Szelągi które by tanie Lestemontu zwozili.

Dla utrzymania Pokoju y sąsiedzkiey harmonij na Gra
nicach Sądy pograniczne są wielce potrzebne, a jako są
przez Konstytucyą postanowione, tak aby Delegaty sive
delegandi na nich Sędziowie Funkcyi swey pilnowali,
rozkaz WKMci niech ich zagrzewa, a skoro Rzpltey suppedi
tet supplement do subsistencyi, aby postronni ex adverso
Kommissarze nie mieli pretextu zwalać na naszych przyczyny
niedopilnowania powinności swoich, o co pamiętam były
rekwizycye od Ministrów Dworu Rossyiskiego.

Co się tycze Seymików Postkomitialnych życzeniem Nay
jaśnieyszy Królu jakby im teraz dać nomenclaturę, po
nieważ nie było Seymu a ieżeli tylko dla informowania
co się na kilkudniowych Sessyach in passivitate działo, nie tuszę aby
Posłowie powracaiący należytą uczynić mogli relacyą, tym bardziey
Braci gdy samychże Posłów różnione były Sentymenta. Aza
tym nie widzę, Nasz Panie ani potrzeby ani skutku dobrego
tych Seymików.

Na ostatek gdy Urodzony Poseł do Stambułu wyprawio
ny odprawił iuż pro honore et emolumento Rzeczypltey
Poselstwo

Poselstwo swoie y teraz przed Tronem WK.Mu. zdaia sta:
wa, Supplikuię N. Panie, abyś go Łaskawie wysłuchał, a u:
sługę y azardy szczodrobliwą Łaską de pane benemerentium
uszczęśliwił,

Tu także Supplikować mi należy WK.Mu. P.N.Miłł.
aby znaczne expensa J.W. Hetmana W.Kor. erogowane
na Gońców, Posłanników y inne Zagraniczne Oryentalne ex:
pedycye z Skarbu Kor. rekompensowane były.

Potrzeby przytym publiczne Zalecam Łasce WKMci y pa
mięci Skarbu Kor. iako to pensyią na Znaczoną 12k
na utrzymanie Fortecy Kamienieckiey y tyleż na
artyleryią Kor. tudzież na reperatią Arsenału Lwow-
skiego nim wiekszey ruinie podlegać będzie.

Kończę Nayiaśnieyszy Panie w nieskończonym
zostaiąc Obowiązku błagać Majestat Boski aby nam
WKMci w obfitości Błogosławieństw Swoich iak nayd łu
żey Konserwować raczył, spolnie z Nayiaśnieyszą Fa
milią, iż wa Krolewską a dolegliwsci ktoremi cierpliwosć
Jego Pańską wyprobował convertat in gaudium.

MOWA

Iaśnie Oświeconego Xiącia Imci Czartoryiskiego Woiewody Ruskiego na Senatus Consilium w Warszawie Dnia 13. Maia Roku 1761 zaczętym miana.

Twoim tylko Nayiaśnieyszy Krolu Panie moy Miłościwy ożywiasz życiem, wzmagasz siłami Oyczyznę naszę, y teraz kiedy zawoławszy nas wierną radę, nayszacownieysze zdrowie swoie, dla powzięcia sposobow do ratunku chętnie ofiarować raczysz. Ktoż niewidzi? ktoż nie czuie? Oyczyznę naszę dla szczupłości sił zwiernych zewnątrz stałą, dla skażonych w Iurisdykcyach sprawiedliwości wewnętrznych defektow pełną przez utratę wszelakich dobrych monet zubożałą. Dotkliwości y żal Oycowskiego Serca Waszey Krolewskiey Mości z okazyi tyle niedoszłych Seymow uznawać y dzielić wszyscy powinniśmy. Iako zaś od wszystkich przykrych y okropnych dolegliwości, nie innym sposobem tylko przez Seym ratowana być może Rzeczpta, tak o złożenie tego z mieysca mego supplikuię WKMci Sukcessu Seymu tego nieomylna byłaby otucha, ieżli WKMć Pan moy Miłościwy nieporownaną Mądrością swoią zważać zechcesz że w wolnym Narodzie pierwszy fundament szczęśliwości publiczney, iest założony na iednomyślności, do ktorey powodem gruntownie być może w głębokiey przezorności wrodzona sercu WKMci łaskawości y sprawiedliwości okazania Osobom w istocie, a nie w kolorach tylko wiernie służącym, y szczerze życzącym WKMci y Oyczyznie. Nie moim tylko umysłem mowię, lecz żywo ufam że w domach pozostali młodsi Bracia nasi, gdy WKMć Prawem ustanowione Seymiki Relacyine pozwolić raczysz, zupełnie uwiadomieni, ogłaszać będą rządze swoie, do uleczenia ran Publicznych przez zatłumienie gorszącego rozrożnienia, a utwierdzenie zbawienney zawsze Konfidencyi między Maiestatem y wolnością. Nie opuszczą rozumiem Ciż Bracia Nasi głębokiego podziękowania WKMci gdy wyciągaiącey każdego w szczegulności zagraniczney Protekcie, a niemnieyszey Pawem.

wem walonu, zatamowana będzie w Państwa Rzeczy Pospolitey
influencya, co według dawnieyszych praktyki, tym bardziey do
teraźnieyszych zamkinienia Skarbu wszytki szczupłości, że
stać się niemoże, tak przez Redukcyi oney, do zmnieyszo-
ceny, dla tego o przyspieszenie tey Redukcyi JJWW Panów
Podskarbich Obojga narodów na fundamencie Praw Urzę-
dowi ich służących z mieysca mego upraszam. Zawie-
ram mowę moię w krótkim oświadczeniu, lecz peł-
nym głębokiego Respektu, y nieoderwanego przywią-
zania sercem, że w niepokalanowaney wierności oy-
czyzny, WKMci y Oyczyznie gorliwo-
ści trwać nieprzestanę.

MOWA

JW. JmćPana Jerzego Mniszcha Marszałka nadwornego Kor: na Senatus Consilium Złożony D 13 Maja 1761 Roku miana.

Nayjaśnieszy K. P. Z. N. M. Gdyby przyczyn spraw Ludzkich y mądzlich żadnego nie zasięgali objaśnienia ale samemu tylko od natury danemu światłu byli zostawieni, stąd by y przezorny Rządzcy nayjaśnieyszy M. Króla nauczył by nas y Boże y spraw znajomości; co tak w sprawiedliwym panowaniu twoim wyobrażasz iż królewskie cnoty wypływaią. Że naymniey oświeconych narodów przykładem, które cnotliwym y w panowaniu szczęśliwych królów, szczególnym niebios darem być zwyczayna niepodobna nie, niebiesi nayuższa y w przeznaczeniu opatrzności, jako spraw twoich źródło przyznać że z Boba WKMci Pana Naszego przy mierzyła całość y szczęśliwość nasza, y przeciąg ciem lat nie odmienna powtórzonym Europy zamieszaniem nieustraszona y okoliczną woien pożarem niezagarniona, y w nas tylko samych, y bez nasz uszczęśliwić doskonale niemożesz; y bez siły y bezpieczeństwa
y obrony

7/ Owszem w niektórych albo nieuznana albo przeciwko Sta-
nego Sercu Sukcesorów nieuznane. Nie możemy albowiem
nie przyznawać naszym siłom, które nie są w porównaniu z potęgą
Sąsiadów, ani też zabiegom y czynnościom naszym, ponieważ
jawnie bez Rady zostaliśmy, ale Cnoty, Świątobliwości Sprawied-
liwości y nieporównanej w przeciwnościach Spaniałości Twojej
Nayjaśnieyszy Miłościwy Panie, nadgroda Dzieło uszczęśli-
wienia Królestwa Rządom twoim powierzonego, czego pa-
miętnym w naydalszą przytomność będzie Dowodem, Dwudzie-
sto Osmioletnie spokojne twoje Panowanie. Świeżym zaś
Skutkiem iest Seym Extra Ordynaryjny, którego złożeniem pokazałeś
nayjaśnieyszy Królu że Oycowskie dołożyłeś starania do wy-
prowadzenia nas równiających się nayusilniej przy klęsce zarazy
Ostatniey Zguby Pieniędzy. Dogodziłeś powszechnemu wzdy-
chaniu utyskującego Ludu, na Zgubę fortun, Zubożeniey wyni-
szczenie swoie. Raczyłeś łaskawie wysłuchać prośby y Zdania Sena-
tu, raz przez godne usta Xiążęcia Jmci Prymasa, powszechne Zdania do-
ważney KMci zanoszącego, po spełzłym zaraz bez Skuteczności osta-
tnim Seymie Ordynaryjnym powtórnie gdy bliskie przedłożeniem teraz
nieyszego przytomney zawsze przy Królu twoim radzie, Świątobli-
we twoie zamysły otworzyć raczyłeś, która niemogła tylko stawić
o patrzną głosem nas Dobroci y prośie oświeconey myśli Pańskiey,
które że zawiedzone stało się zwyczajną naszą nieszczęśliwością
walczącym zawsze y w radach Publicznych umysłom.
Zgniona Dystynkcyja Senatus Consylii od rady Senatorów,
lub Konferencyi nie przywraca Straty zerwanego Seymu, gdyż
Skryte przyczyny upadku onegoż w składnym pokrywa pozorem
niezało przecież chcę korzystania z dobroci Pańskiey która żeby
się istotą wotfartyny y przeciwianiem się nie wydawała, oświadczone
zaś zdanie Xiążęcia Jmci Biskupa Krakowskiego jako y wielu z owe
zdania Senatu, wywiodły dostatecznie, że prawnie y że potrzeb-
nie Seym ostatni złożony. Nie chcę ja wywodzić wielkieych
wady Pierwszeyszy w zerwanym Seymie, gdyż te przez się jaw-
na, nie umaiam się w przeciwne tłumaczenie, nie żebym z po-
soby gruntowney odpowiedzi dostarczać nie miał, lecz jako powinne
uszanowanie obecznego Majestatu równie wyciąga po nas, umiar-
kowaną Skromność tak znam też dobrze że się znaydzie uświątnie-
radź

Rady, a nie na płacu kontrowersyi, które że pospolicie widoczną Dobru powszechnemu przynoszą szkodę, smutnym doznajemy od tak wielu Lat, y świeżym doświadczeniem Wzbudzasz iednak Wasza KMć używaiąc swoiey Dobroci upadłe nadzieie, gdy nas wzywać raczysz na miejsce rady, abyśmy widzieli stateczne chęci Swoie, iako nieraz Panie ratowania nas, żądze y z własnoście w Zdaniach nam szczęście Explikowali otwartością. Wszystko pełniąc rozkaz WKMci nam łaskawie podane propozycyje wyznać, sczyrze przed Tobą prawo władzy Panuiącego nam Krolom zostawiło składanie Seymow Extra Ordynaryinych tak zostaie upodobaniu Waszey Krolewskiey Mci. Stosuje on że wzawie Który opatrznością Swoią nayprzyzwoiszy Ordynarny, a pałaszy na Ostatni immedyate złożony Seym, iedyna była insinuacya Panstwa, we wszystkich univerzałach wyrażone, wybierzenie przy Pieniędzy tak y na poprzedni Seym Extraordynaryiny, gdy będzie złożony, aby też gwałtowna potrzeba była szczególnie pro objecto zalecona supplikuie. Inne zaś uniesione materyje mianowicie przyczynienie Woyska, nie przeczące że są potrzebne, sądziłbym do Ordynaryinego Seymu odłożyć. Żeby iednak więcey nie przybywało tey zarazy do Panstwo Rzeczy Pltey, raczysz WKMć LLWMć zalecić Jchmć LLP. Hetmanom Obojga narodow, ażeby dostarczaiąc co ich możności assystencyą woyskową dopomagali Jchmć LLP. Podskarbim wielkim, zachowaić przy granicach ścisłą ostrożność traktatow publicznych, a tych nayba[r]dziey, od których naywięcey tey zarazy obawiać się potrzeba, żeby od szukaiących zguby nasza zysku, dobra, która jeszcze znayduie się może, że w kraju niewywodzona, ani zła w krai niebyła wprowadzona moneta pod sprawiedliwą bez żadnego nadzoru kołowiel bądź względu, konfiskacyą. Gdyby zaś miało być podeyrzenie, że we wnętrznościach kraju miały by yzyniłacze złe Pieniądze, należy każdemu, o dobro powszechne żarliwemu, nieczuły cie y obojętnie, ale żrawnie y istotnie dochodzić, tak zdradzieckiey y nayszkodliwszey całey Oyczyźnie krzywdy, a niegodziwych wydać autorow.

Pokoy wewnętrzny, y zachowana z sąsiadami naszemi przyjaźń, dziełem są Oycowskiey WKMci nad nami Opieki. Bezpieczenstwo zaś pogranicznych woiewództw, częścią iest urzędu y władzy, distinguowanych wodzow, których staleczney straży, całość granic, y ich gruntowne utrzymanie, oddaie. Do punktualności Sędziow Skarbowych, zachęco przezorne Kancelaryie WKMci authoryzowanych Sędziow, ktorym usługa publiczna, aby nie była uciążliwa. Raczysz Nayiaśnieyszy Panie, zalecić Jch Mościom PP. Podskarbim obojga narodow

Narodow, aby zwyczayne pensye były im zupełnie wypłacone.

Seymiki Relacyine, z Prawa są wyznaczone, dla wiadomości Woiewodztw,
Ziem, y Powiatow, o sukcessie obrad Publicznych; ktore z iakich teraz przy:
czyn y względow upadaią, należy dopraszać się aby Bracia nasi obwiesz:
czeni byli przez też Seymiki, a co z naznaczeniem onych, do woli y deter
minacyi Pańskiey odwołuię się. Seymiki zaś z powrotnych, łaskawie
od Waszey Krolewskiey Mci P. N. M. nadanych Uniwersałow, że przykła:
dnie według Prawa, y bez nagany Expedyowani były, [illegible] mi wspomnieć
Seymik [illegible] Warszawski; rownie jak y inne wszystkie należycie,
Legitime, y pomyślnie doszły.

Domagania się powtornego Złożenia Senatus Consilij, iako nie
iest Celem teraznieyszey Rady, ale iedyney mocy Maiestatu, tak
w tey mierze, że dzielić, y referować się do Wyrokow Pańskich, szcze
gulnie należy, nikt przeczyć nie może.

Składam przytym głębokie WKMci P. N. M. Dzięki, żeś własne
mi, y Znakomitych Przodkow Zasługami, Dystyngwowanych w Oy
czyznie Ludzi; Xcia Jmci Prymasa dawnieyszą łaskę, przy boku swoim,
Pierwszeństwem do [illegible] Xcia Jmci Biskupa Krakowskiego
doskonałość, rządem iedney znaykazałszych Dyecezyi Jmci
Xiędza Biskupa Przemyskiego Podkanclerzego Kor. przymioty y
Przytomne usługi; Xiędza Biskupa Kijowskiego długie w urzę
dzie Referendarstwa Koronney Oczekiwanie Jmci Xiędza Biskupa Ka
mienieckiego okazane talenta y wyroki Sprawiedliwości Jmci Pana
Podskarbiego W. Kor. przywiązanie y wierność Sprawiedliwą
Zaszczycił promocyą.

Łożone dla Honoru narodu na Expedycye y Postanowienia Orientalnych
wydatki Jmci Pana Woiewody Krakowskiego Hetmana W. Kor.
aby należytą miały Satysfakcyą upraszam.

Ichmciow PP. Marszałkow Trybunalskich mianowicie Jmci
Pana Pisarzewskiego Jmci Pana Zboińskiego Kasztelana Płoc
kiego y teraznieyszego Jmci Pana Woiewodę Poznańskiego z Fa
milii y Osoby swoiey Zasłużaiącego się jako y Trybunału Głow
nego W. X. Litt. Marszałka Jmci Pana Paca Podstolego W. X. Litt.
wspaniałym Łaskom WKMci polecam Jmci Pana Kraiczego
Koron. Dobroczynności Pańskiey rekommenduię Jmci Pana
Kuchmistrza W. X. Litt. Posła do Porty Ottomańskiey, z Sekreta
rzem Legacyi swoiey aby był Chlebem Zasłużonych rekompen
sowany suplikuię.

Woiewodztwo Wielko-polskie dolegliwości powszechne
cierpiące względem Maiestatu y ukrzywdzonych tychże

Woiewodztw

Województw, Braci naszych, Szafunkowi Skoynych Łask WKMci zalicam. Zawyiednana Kommissyia Toruńska Dziękuie, y do Otrzymania istotney Satisfakcyi oddaiąc się Protekcyi Pańskiey, iak nayposłuszniey upraszam, żeby zaś starymi Czynszami, teraz kiedy iuż nie raz stałemu Woysku, Żydami się niepodobna, ale zawsze niech by żydowskie pogłówne, w Złocie przypłacone było, Co zaś Województwa WielkoPolskie podatkami publicznemi obciążone ostrzegam, z przeproszeniem Jmci Pana Podskarbiego WKgo, że Uniwersałów, y intymacyi Jego wykonywać niebędę, a Żadne też Jurysdykcyi, ile Prawa po sobie niemaiące: do tego ich niepoważnie, iako chwalebnie w Głosie swoim oświadczył JW Jmć Pan Wojewoda Poznański Marszałek Trybunału Korgo. Urząd y Jurysdykcyą Marszałkowską równie iako y Hetmańską wyraźnemi Prawami zaszczycone, iak zawsze tak y teraz iednostaynie, Protekcyi WKMci oddaię.

Należy mi także dopomnieć się z Prawa, iako y z Kośli bliżney potrzeby, żeby z prerogatywy y Jurysdykcyi Jmciów PP. Kanclerzów Lednych Kolegów moich bez uzurpowania sobie Dostoieństwa y Supremacyi urzędach swoich Assessorskich, podnayuyższą powagą Pańską y powinną, iako od stworzenia stworzey swemu Dependencyą, w przyzwoitym prawa Obrębie, utrzymane y zachowane były, y aby dłużey sprawiedliwość z ukrzywdzeniem oczekuiących oney niewakowała.

Względem zaś mniemanego uwłaszczenia Supremo pieczęci Ministeryio, niech mi się godzi przymowić, że iak z Senatu Rezydentów Prawo do Czasu wyznacza, tak y ministrów Status, toż prawo, do ustawicznego przybok Pańskim Zostawania wiąże.

Trybunały Kor. y WXLitt. nayuyższe w Oyczyźnie naszey Sądy, y namiestnicząc Maiestatu powagę reprezentuiące, że się za z zysłaniem Ramienia Pańskiego delegowanych

Osob

Osob przykładnie y społecznie funduią y nieźrywaią powszechne Waszey K. Mci y P. M. M. należą dziękczynienia. Na Opatrzenie upadaiących arszenałów, w Kamieńcu we Lwowie y tutay w Warszawie, jako y na potrzeby Artylleryi Koronney, które JW. Pan Generał Artylleryi własnym kosztem oporządził, aby rachować się y sprawować z Urzędu swego, to jak prawo y zwyczay mieć każe zawsze powinien w zupełnych stanach przed Delegowanemi z Senatu, y z Izby Poselskiey, aby naymniey nie według namienionego tutay wniesienia.

Na reparatio tutay niszczącego się Zamku tuteyszego, y wypłacenie naznaczoney kwoty na Fabryki Rządem y Staraniem JW. Pana Marszałka W. Kor. kontynuowane na wspomożenie Miast Stołecznych, Poznania Krakowa y osobliwie Wilna zniszczonego po Pożarem ogniem, tudzież na Satisfakcyą JW. Pana Bieńkowskiego Pisarza Ziemskiego Grodz. Warszawskiego y JW. Pana Wolskiego, aby JW. Pan Podskarbi W. Kor. z intrat publicznych Expensa te wszyst wzywam w tym powagi y insynuacyi Pańskiey.

Nie zachowanie dawnych Konkordatów Rzymskich, ubliżaiące powadze Majestatu y Honorowi narodu naszego, pociąga y mnie wspólnie, z starszemi kollegami memi do praszać się aby Nayjaśnieyszy Król, naznaczyć raczył Ablegata do Rzymu, któryby dostatecznie do pomniał się powinney Satisfakcyi y do tey Publiczney usługi tak z własney Sposobności, jako y z Pamięci Dystyngwowanych Oyca zasług, rekommenduię JW. Pana Ponińskiego Starostę Ostrzkiego.

Zostaie mi ieszcze przy nayszczegulnieyszym Szlacheckiey równości Zaszczycie, odwołać się do Konstytucyi Roku 1699 Karty 77 tytułu Zniesienie słowa Contra Aequalitatem. Słowa Prawa te właśnie że in Aequalitate ani większego ani mnieyszego niemasz.

Nakoniec Nayjaśnieyszy Panie, gdyby się podobało Nay Wyższym wyrokom przez którą panuią monarchowie wykonać na osobie W. K. Mci życzenia, który ja przez wierność jako panu, przez sprawiedliwość, jako naylepszemu z Królów, przez wdzięczność jako łaskawemu Powszechnemu Oycu, pełen zostam Panowałby W. K. Mć tak długo, jak żaden dotąd z Królów widziałby się W. K. Mość Nayjaśnieysze Familia swoia Oyczyzne naszą, y Państwa swoie Dziedziczne, w tym stopniu szczęśliwości któraby do swego dopełnienia, nieprzydawnie Potrzebowała.

Mowa JW Jmć Pana Dąbskiego Kasztellana Kowalskiego

Kiedy mi przychodzi pierwszy raz rozwiązać usta moie z miejsca tego, na którym mię łaskawa WKMć P MM. osadziła ręka, nayprzód zaczynam od głębokiego podziękowania WKMci P. N. M. na trybut wdzięczności napełnione szczerą ochotą do usług Serce moie unaszkładam WKMć P. MM nieurhodzę ustawnie należące pochwały WKMć bo by mi się zdało dość jasnemu Słońcu małe przydawać Swiatełka które Swiat cały swemi jasnemi Oświeca promieniami aniby szczupłość rozumu mojego niezdołała ani wielu dość słowami okrywiliby niepotrafiły dość mi powiedzieć że na Tronie WKMć P MM dobrze się zgadzaią Spaniałość Pańska y miłość Oycowska, Znai Pana wspaniałością y dobrem czynieniem narodowi sobie od Boga powierzonemu wsypuiesz WKMć pełne dobrodzieystwa garści zbierasz ze Snopek wdzięczności Serc wiernych Poddanych twoich, Znai Oyca miłością kiedy tak przezornym Swym Staraniem około Dobra naszego Publicznego Czynisz Zabiegi, że pod ten czas kiedy wszystkie Potencyie sąsiedzkie w ogniu smażą się woiennym, my pod łaskawym WKMć Panowaniem Słodkiego Zażywamy Pokoju Zaco Oyczyzna Nasza, nigdy dość dostoynie podziękować niezdoła, ale chyba ten Sam Pan który Monarchów takie gesta rekompensować potrafi niechże udziela WKMć P MM. wszelkich pomyślności wieku iak nayd[ł]uższego zdrowia iak nayczerstwieyszego aby żył w Synach twoich w Sercach wiernych poddanych twoich A teraz upraszam o pocałowanie Ręki WKró: Mości Pa Mego Miłościwego

Czas do podanych od Tronu WKMć P N Mi Propozycyi na teraznieysze Senatus Consilium mam wierny radzie za Oczywistym rozkazem WKMć P M M.

Ex munere meo

..Eamunere meo mowic mam to niewyborze Słow ale pełnemi wier-
nosci y Zyczliwosci Ku MTtowi y Oyczyznie moiey Opowiedziec
Zebym, Ze Lubo widze Oczywiscie y in hac Crisi Rei Publicae
jak nay predzey Seym iest potrzebny, nie tylko z racyi
z tey Zageszczoney monety ktora iest pestis y jaka Zaraza
wszystkie membra R.P. A. y więcey szkodzi Oyczyznie
naszey niżeli Oczywista Woyna szkodzie by mogła Lecz
gdy wykorzenienia tey Złey monety według Prawa tyle prze-
demną Cytowanego nastąpic niemoże, chyba na Seymie
przez umyslone Sposoby ne ruant privati Concives nos-
tri na Substancyiach Swoich y była było w tym Zawie
bez obmyslonych Sposobow Medicina pejor morbo
teraz tylko upraszam WKMci P.M.M. Opilne Zalecenie
Jmci P.P. Podskarbim utriusq gentis etiam cum adminiculo
Jmciów P.P. Hetmanom, y Starostom pogranicznym aby
daley Sciste w Granicach Panstw naszych Straze, aby
więcey ta Zła Moneta niewchodziła w Kraje nasze
choćby sub confiscatione oneyze non parcendo nikomu,
jako tez gdy się obija o uszy nasze, Ze potencye ktore teraz
inter se Bellum Gerunt, Componunt Plurius y do trak
tatow między niemi ma przychodzic, a zdało by mi się
na ten Kongres wysłac Posłow nayjasnieyszy Panie z karak
teryzowanych nie quit quam in prejuditia nostri sine no-
bis agatur, z tych tedy racyi upraszam WKMci P.M.M.
O Seym Extraordynaryiny jak nay predzey. Lecz by szczesliwy
o tym da Bog przy tym Seymie były Ominy Gdyby nastą
piła inter concives unio animorum. Smiem tedy Supplikowac
do Oycowskiego WKMci Serca qui Patrem nosti genis aby
powage Panską Czułością Oycowską Synow tey Oyczyzny roz
roznione Serca do Scisley y Stateczney przyprowadził raczył
Konfidencyi, bo bez tey choćby nastąpił Seym było by to tylko
odnowic Zal w Oycowskim WKMci P.M.M. Sercu, a nie
zbolałe Oyczyzny Leczyc rany, na ten Czas do pieczy Aniele

aSekurowac

Assecurowac będę mogł Dobro Publiczne Oyczyzny moiey, zechciey już upadaiącey wszelkie doskonałe do Salwowania Oneyże wynaydąy obmyśloncie Sposoby.

Sądy pograniczne aby się Swoim Kursem odprawiały Zalecisz WKMość P. N. M. Jchmościom PP. Sędziom Pogranicznym aby w swoich Kadencyach była administrowana Sprawiedliwość y Łyskze Jchmościów PP. Sędziow Pogranicznych Zalecić będziesz raczył WK. Mość P. N. M. Skarbowi aby im wczasie ich Pensyie wypłacone były bo inanis labor quem praemia nulla sequuntur.

Seimiki Relacyine lubo procede R. P. C. ustanowiła Zdamisię że dla particularney tylko denuncyacyi o Seymie czyli doszedł czyli nie? Bo każdy conciue y partikularnych łatwo dowiedział by się, ale bym bardziey rozumiał że dlatego aby ci Jchmość którzy są de millibus electi dali rationem woie według swoim vitificationis Suae Braciom swoim czyli się sprawili według Prawa y instrukcyi Sobie daney y czyli a confratibus suis godnie są pochwały lub nagany więc orenowacyą upraszam onychże WK. Mość P. N. M.

Wielkie Zasługi Jmość Pana Hetmana W. Kor. jako Całemu Swiatu są wiadome tak merentur własce WK. Mości P. N. M. Konsyderacyi y Summy de proprio erogowaney na utrzymanie Korrespondencyi Orientalnych to iest na Posłanikow y Gońcow aby były powrócone z Skarbu Kor. upraszam WK. Mość jako y pensyia na Tłumacza hoc loco sequuntur rekomendacyie roznych Jchmościów.

Konczę Wotum moie nieoskonczonym Serca Zyczeniem Zyi Panie wiaknaydłuższe wieki Panuy nam Szczęśliwie Miey nas wszystkich w łaskawey Oycowskiey protekcyi.

Mowa na Senatus Consilium w Warszawie 1761 Dńa 13 Maij Jw. Jmość Pana Wojewody Jnowrocławskiego.

Jednostayny m

Jednostaynym głosem oswiadczona wdzięczność od Całego
Państwa a Wolnego narodu WKMci PNM tym więcey szczero
ukontentowaniem bydź powinna, że żadney podlegać niema
suspicyi, bo gdyby od niektórych tylko, to przez odebrane
fawory, a nadzieje przyszłych bydź by mogła wymuszona.
Przysięgą obowiązany Senat Oyczyźnie, y Panu publiczną
czyni rekognicyą zapodięte prace y fatygi, utrzymywa-
nia naywiększego pokoju przez zachowanie ściśle neutralitatis
z postronnemi. Zmieyszca Zaśmego ubolewać mi przycho-
dzi nad nieszczęśliwą Oyczyzny swoiey Sytuacyą że pod
tak Łaskawie Panuiącym Panem, do lepszego przyść
niemoże obrazu swoich porządków. Izba Poselska dała
dowód króla Panu, nieprzyznawszy Prywatney konferencyi
za Radę poprzedzaiącą Seymy, widząc że takowy przy-
kład bydź by mógł kiedy kolwiek z ubliżeniem Maiestatu.
Cały naród daie znaki przywiązania swego do WKMci
PNM. kiedy uciemiężony postronnym Woyskiem, wszystko
iednak chętnie znosi. Taiedność sentimentów naszych co do osoby
WKMci czynimi nadzieje pomyślnieyszych y przyszłych w przy-
szłym czasie sukcessorów, gdy raz wzięte będą utrzymowania przyzwoi-
te sposoby. Co do monety ta iest dwoista, iedna konstytucyami
approbowana, o tey na Seymach tylko radzić wolno, druga
zagraniczna ta oddana JWW Imć Panom Podskarbim iako zaka-
zany według praw używać niemożna, bo iuż napełnione
Państwo, y na tych miast inney niemamy, według redukcyi czytam
Konstytucyą Roku 1700 a Czerwone Złote talary y talery po-
deyrzane niemaią bydź brane iedno według tey ustawy która
by przez urzędników naszych do tego należące y złotnicze przysięgłe
uznana y doświadczona była. Ta Redukcya przez JWW Imć PP.
Podskarbich iako nayprędzey nastąpić powinna tak dla płacy Woy-
ska iako oczywistey całego Kraju szkody. Kiedy dla podłości
tey monety wypłacie musiemy, według drożey wszystkie

do nas

do nas przychodzą Towary. Czemyż Zawychodzące od nas rownie braniemamy. Ta redukcya coraz wieksza bydz powinna dla od ięcia czyli biorącym, czyli wywożącym wszelkiego Zysku. Ta Redukcya Zancy nam Sama przez się nieczyni Krzywdy, bo ie juz w samey rzeczy, ponowiemy, że ona dalszey Zapobiega Stracie. Sukcessu tey Redukcyi widziemy w Zupach WKMcj Płacąc Sol we dwoie drożey jak była. Widziemy mowie że juz y wywołana w kraiu przez Uniwersał JW Podskarbiego Kiedy po komorach teymonety branie iest Zakazane na fundamencie że nie iest approbowana od Trzech Stanow Rptey. Dozor po Granicach bez Zadnego na Osoby względu dostateczny bydz niemoze bez Aukcyi Woiska. Uprzedzaiąc Seymiki Relacyine Zyczyłbym między Stronami ustanowić przyjazną Konfidencyą chcącey zapobiezyc Zeby przeciwne sobie Relacyie z nieszczęśliwosciami ktorych doznaiemy w kraju jako wego nieprzyniesli Zamięszania. Na Pogranicznych Sądach wim dobrze ze z naszey strony iest wszelka dla postronnych Sprawiedliwość, Zeby rownie y dla nas była trzeba aukcyi Woiska, na usługach publicznych będącym sprawiedliwie z Skarbu Rzptey należy się rekompensa. Potrzeba Seymu iest dla aukcyi Woyska widziemy Zetak wielkie pracy y Starania WKMcj P.M.M w dziedzicznych Panstwach Jego tak pomyślnego dla siebie jako u nas nie odebrali skutku Widziemy Ze wszystkie Traktaty y przymierza między tyle tylko władzy y mocy maią ile iest sił, do poparcia y utrzymania Zychze do Obwarowania sprawiedliwosci bo cozna nam po bezpieczenstwie to od Majestatu to od postronnych, kiedy sami od siebie w Domach swoich mieć nie będziemy. Do ustanowienia Domowey Ekonomiki y otwarcia Mennic dla Zabronienia dalszey tego Panstwa ruinie. Sposob utrzymania Seymow Zawsze jest w ręku WKMcj P.M.M: Prawem naznaczona do Boku Panskiego rada nietylko tak ciezką obowiozana Przysięgą Panu y Oyczyznie, ale y na przychodzących Seymach z siebie justifikacyią

Dawać

dawac powinna. Jey oddalenie jakowa wzbudzac musi Diffidencyią a namaiących przystęp do Tronu sciągac inwidyą. Wolnym narodzie wolnęg tesz y zdania a kiedy wolne to y przeciwne częstokroc byc muszą. Nakłonienie się maiestatu Panskiego do ktorey kolwiek strony byc by mogło pozyteczne, gdyby Pluralitas konkludowac miała, Lecz gdy iednego opozycya obrady nasze tamowac moze, więc to iest trudną WKMcz utrzymac nas wrownosci niedopuszczaiąc zadney między nami prepotencyi a tak odięte będą to Bojazni to diffidencyi sprawiedliwe przyczyny Zmieysca mego uprasałbym zeby wszelkie materye in ordine do przyszłego Seymu bydz mogły traktowane wobecnosci WKMci tego mam nadzieię, ze z nas kazdy to przez respekt Pana to przez miłosc Oyczyzny podawac będzie srodki do ułatwienia y oddalenia wszelkiey trudnosci. Ustanowiona tym sposobem przyiazn y konfidencyja między przytomnemi tutay a maiącemi po Woiewodztwach Kredyt, coraz daley wkraju szerzyc by się mogła. Juz byśmy styneli nie ozerwanych Seymikach ale o obranych między Zyiącemi godnych Ludzi Posłach. Cia przybyciem swoim zastaliby ułatwione, y ukartowane Materye, sam czas tak krotki byłby wystarczaiący wszystkiemu.

Od Postronnych nierownie więcszy dla Panstwa naszego wzgląd będzie kiedy obaczą y wobradach tę jednosc y zgode powszechną ktora znayduie się wszczeseniu naszym WKMci Pa Ni M: Zebys nam panował iako naydłuzey.

Votum

Jasnie Wielmoznego Jmsci Pana Bielinskiego Marszałka WKoron na Senatus Consilium D 13 Maij Anno 1763. w Warszawie Miane.

Nayiasnieyszy Miłosciwy Krolu Panie moy Miłosciwy

Rządząca wewszystkich czasach swiatem wszegulnosci litosciwie się Objawiaioca nad Oyczyzną naszą wszechmocna Prowidencyia, iako zawsze zyłatem, tak y teraz moy naypierwszy iest głos, niechay będzie

niechay będzie uwielbione wiecznie Zgdy nas tak przeciwnie dyspo
nuie Szczęscie iż niejako sami zdaiemy się obracać usiłowania
nasze na zRuinowanie własne. Taż Prowidencyia nieustanie
aż dotąd lubo po tak wielu daremnych Zawodach, w szczegul-
nosci wzbudza y utrzymuie WKMci P. M. M. o nas Staranie
że y Seym Extra ordynaryiny, aby czas ratunku nieubiegał
po niedawnym niedoszłym ordynaryinym naznaczyć raczył, teo,
y znowu po tym że Extra ordynaryinym z wielkim nieszcze=
sciem Publicznym upadłym Seymie teraznieysze Senatus=
Consilium naznaczyłes oddaiąc ia za tez dobroczynnosci dla
dobra Publicznego licznieysze coraz dowody, tak że podług nale
żytosci y zwyczaiu Mego powinne od wszystkich y od siebie
Zosobna Wszelkie przy nayniższey WKMci Weneracyi dzięki,
przystępuię do prepozycyi na tоż Senatusconsilium podanych
ktore podług Taskowego iuż dawniey przez wzgląd na starość uwol
nienia przez inne usta wyrażam.

Ad Primum

Poniewaz bez Seymu Rzptta niemoze bydz do sposobu ratunku
swego zdolna, y owszem wcale do tego niesposobna, a gdy tego
Ratunku po tak wielu niedoszłych Seymach, a coraz nowych y co
raz gwałtownieyszych przypadaiących potrzebach, iest ko-
niecznie potrzebna, gdy w szczegulnosci następuie między woiuiącemi
Potencyiami Traktaty, a między temi iak wszystkiemi Woyna czyli
Pokoy zachodzi są prawie zawsze dla nas a osobliwie w teraznie y=
szym stanie naszym niebezpieczenstwem gdy znowu spodzi-
wać się koniecznie należy, iż będzie tych że Traktatow partyku
larne obiectum, wygubienie monety złey w całey Europie przez nie
porządek ktory Woyna wprowadza, zagęszczoney nie ochybi się, zatym
zachodzi niebezpieczenstwo ażeby taż odrzucona Moneta w otwarty
ze wszystkich stron Kray, nas wniesiona nie była, ktorą iuż dosyc
napełnione Panstwo z niepowetowanym zubozeniem wszelkiego
Stanu y Kondycyi ludzi gdy konsistencye y przechody

Woysko

Woysk Rosyiskich w Państwach Rzpltey tyle niezmiarkowanych
Osobistych Krzywd y Kraju szkod są przyczyną a iszcze się
tych, a moze wielszych przez powracaiące też Woiska ob
awiac należy, z drugiey strony gdy Seymu ordynaryinego
termin iest iescze tak daleki a każda godzina przyczynia nam
nieszczęscia y niebezpieczenstwa a przeto Seym znowu Extraordy
naryiny z tak oczywistych przyczyn rozumiem być z zdaniem
powszechnym koniecznie potrzebny czas tego zdawać by się mogł
nayskuteczniey szy gdyby razem przy dokończeniu się traktatow
y tenze Seym agitowal się ale iz iest umiarkowanie Czasu tego
y naybardziey przenikaiącym umysłem trudne, y lepiey iest
zawsze w potrzebie każdego interessu uprzedzić anizeli być uprze
dzonym, tedy tenze Seym im by mogł być prędzey złozony, tym
więcey umnieyszał by Publicznego nieszczęscia y szkody, że iednak
y to iest tak wielu Partykularnych Osob, kosztowną bardzo stratą
czyste na Seymy zgromadzenia iz z tey przyczyny az Rzplta Prawo
ustanowiła aby co dwie lecie tylko ordynaryinie Seym bywał, Sey
my zaś Extraordynaryine azeby tylko w koniecznej były składane
potrzebie azeby mowię mieli y więcey sposobnosci, ile w czasach nay
pilnieyszego Gospodarstwa do rozporządzenia się w Domach
swoich Braica Szlachta oraz aby zmnieyszeniem Drozyzny była
większa sposobnosć do wozenia podczas Seymu zywnosci przez co
by się zmnieyszał koszt obligowanych do ziechania na ten Seym.
Czas do naznaczenia tego iezeli się zgadza z wolą W.K.Mci ktorego
umysł obszerniey przenika potrzeby nasze, y koniunktury rozumiał
bym być w początkach albo w srodku Dni miesiąca Octobra nay sposob
nieyszy, iezeli mowię zgadza się to z wolą, y umiarkowaniem
potrzeby od W.K. Mci

Przeciąg znowu Czasu Seymowego im prędszego potrzebuiemy
ratunku tym by powinien być z bardziey skrocony, że
iednak sama Materya ubezpieczenia od dalszego zubozenia
przez Monetę wyciągać może długiego opisu subtelnych

Konsyderacyi

Konsyderacyi azatym y długiego do traktowania Czasu przeto ieżeli
by tenze Seym naznaczony był od WKMci Dwuniedzielny
to zumiałbym podług niedołnosci Zdania mego dołożyć
uniwersałach na Przedseymowe Seymiki iż by bydzie nale
żało do umiarkowania Zgromadzonych Stanow Rzpltey
przedłużyć tenze Seym czyli do Czterech czyli do Trzech
Tygodni.
Natym Seymie jakowe by były do traktowania materye Sama
to oczywistość Skazuie awrzeczywistosci Redukowanie Monety
zdostateczniey uzym się Zatronieniem wszelkiego więcey
wkrajach Rzpltey przybywania araczey wyzubienia tey
Ze monety Złey apnrey Sprawiedliwie wewnętrzny
walor maiącey postanowienie. Ktora to materyia o Złey
monecie iż ta moneta iest wyniszczaiąca cały Kray y każdego
bez Excepcyi partykularnego Obywatela była iednym Celem
terazniejszego Extraordynaryinego a Przyszłego Seymu
powinna oraz bydź nay pierwszym Celem Seymu przyszłego,
aże takowa poprawa Monety bydź innym Sposobem nie
może bez otwarcia Mennicy a Mennica niemoże bydź
bez Znakomitego funduszu Fundusz Zas bez Znaczney
na Expensa uchwały, Zaczym to wszystkie pokazuie się bydź
materyami do traktowania ktore ziednego Punktu wyni-
kaią y że podzielone, Tenze punkt iednoczy, ze ieżeli by (
co sam gwałt potrzeby wymuszał powinien) otrzymały
Swoy Skutek, tey Otwarcia Mennicy, dla bicia nowey monety,
nie życzyłbym prędzey aż Kurrencya y nowa moneta
bydzie wtraktatach woiujących, teraz Potencyi decidowana,
a żeby y naszey monety wewnętrzny walor, ad Legam Imperij
mogł bydź redukowany, aprzeto też Moneta miała swoie
bez ktorych bysmy chandlowie utrzymywac niemogli, y Zaz
Granicą Kurrencyią wczesnieysze albowiem przed Zagraz
niczną o monecie decyzyią Mennicy naszey Otwarcie,

byłoby

byłoby znowu nową szkodą Rzpltey przez wykupowanie Ziemi Pieniędzmi y wyprowadzenie za Granice dobrey naszey monety. To iednak zatrzymanie otwarcia mennicy nie powinno naymniey tamowac wszelkiego do otwarcia iey przygotowania.

Druga nasejmie osobna do traktowania Materya zdaie mi się także bydz konieczna przy kończącey się tak gwałtowney Woynie y zachodzących Traktatach, dla zupełnego ubezpieczenia całosci naszey, tudziez wewnętrznego bezpieczenstwa, reasumpcya nieodzwłoczna konferencyi z Posłami y Ministrami Cudzoziemskiemi, ktorzy się tu wszyscy do tego potrzebni znayduią, a zas konieczny rozumiem Pełnomocnego Posła Legacyią do niżey Imperatorowey Rossyiskiey dla dostateczniejszey satisfakcyi, lubo nigdy dosyc niezmiarkowanych, namienionych iuz odemnie krzywd osobistych, y krzywd w Dobrach poczynionych, przez gwałtowne exorbitancye, na konsystencyach y przechodach Woysk Rossyiskich dla odwarowania oddalszego niebezpieczenstwa, od tychże Woysk, osobliwie przy ich powrocie, dla pospieszenia tychże Woysk z Krajow Rzpltey wyyscia dla utrzymania gwałtownych najazdow Haydamakow y Serbow, y dla umiarkowania wszczegulnosci krzywd Obywatelow Województwa Mscisławskiego, od Pogranicza Rossyiskiego, y dla windykowania zabranych przeciwko Obowiązkom Traktatow, y Sąsiedzkiey przyiazni, tegoż Województwa Szlachty. Jezeli by oraz zachodziło rozeznanie Granic, między nad Granicznemi Obywatelami Rossyiskiemi, tedy uprzedzaiąc nieszczęśliwe jakowe dla Rzpltey z tey sprzeczki Graniczney konsekwencyie potrzebne na Seymie rozumiem bydz Kommissarzow naznaczenie, o ktorych wzaiem strony Rossyiskiey starałby się przy powadze W. K. Mci Poseł Pełnomocny Rzpltey, aiz potencya Rossyiska tak obszernie z nami graniczy, iz zachodzą z nią częste Religionis et Regionis tudziez strat Materye iz najazdy y rabunki Haydamakow y Serbow, od tak dawnych czasow zachodzące coraz się bardziey wzmagaią z ostatnim obszyrnych Kraiow spustoszeniem tedy rozumiałbym bydz potrzebnego, a koniecznie potrzebnego przy Dworze

Rossyiskim

Rossyiskim Plenipotenta Rzpltey na ktorego utrzymanie, y razem na droge zadosc by sie nay przyzwoiciey, aby przyłączone było do Skarbu Littᵒ przez Stany Rzpltey kilkadziesiąt Tysięcy wynoszące Intratę Starostwo a Skarb Littᵒ Pensyią y Legacye podług prawa do Monarchy Rossyiskiey utrzymujący, aby wypłacił punktualnie postanowiono przez Seym temuz Plenipotentowi Pensyią.

Ad Secundum.

A lubo Seymu następuiącego dnie mocno utwierdza nadzieja Lub uprzedzę tenze Seym nastąpi to iednak jakom iuz namienił Każda godzina przyczynia nam niezezgycia y szkody, a przeto niemasz Czasu Oczekiwania y owszem należy w takowym razie wszelki Czas poprzedzać tedy ile mogę zasięgać wnayuiększym Zamysłem penetracyią moią Życzył bym nieodwłocznie aby iakiey kolwiek nastąpiła Publiczna Deklaracyia Redukcyi monety, jako to chociazby Tynfa na Złoty iuz ta redukcyia iest Generalna nayprzod uczyniona przez Kupcow a przeciezniez szkody, y Zatrudnienia wich Handlach, juz nastąpiło y na rzeczach do uzywienia należących, y intraty z Dobr lubo bez proporcyi do Expensy cokolwiek się podwyzszyły mowie bez proporcyi albowiem według Ceny Towarow Jedwabnych Bławatnych, korzenia y wina bardzo iest wielka strata na zbożach y innych wszystkich z Dobr pozytkach ktorą Każdy Ziemianin chociazby nie poznawał uczuwać musi. Juz wszystkie rzeczy zdrożały Samiwszczegulności Woyne służący y winnych usługach zostaiący połowe Zasług swoich tracą

Juz mowie generalnie iest Redukowana y redukowana prawie do połowy a co wniektorych Kupcach nizey nad połowę zaczoz niemiała by by, gdy Publiczna Deklaracyia iey redukcyi nadto iezeliby miało przyiść do tey Monety wcale upadku, przez Zaniedbanie nasze Ochrony od tego niezezgycia a Redukcyią postronnych powzliby uzywać a nierazem zostatnim upadkiem na tey że monecie tracili. Jezeliby przy tym abyśmy Monete otwarta Mennica Wykupowała iuzby mniey na wykupowaniu szkodowała, to by się zas nadgrodziło wszystkiem gdyz by były mnieysze y łatwieysze uchwały

na otwarcie

na otwarcie tey Mennicy do bicia monety dobrego waloru.
Mieli Jchmć P.P. Podskarbiowie nieraz od Rzpltey dane sobie
do tego Prawo, ktorego y teraz ostatnia zadney odwłoki niecirpiąca wy
ciąga potrzeba tym bardziey mogą zazyć prawa do Redukcyi tey
tyczney Monety w samey istocie jako się niektore od wszystkich redu
kowaney
Jezeli bowiem pozwalaią y owszem nakazuią Prawa Jchmć
P.P. Podskarbiom wszelką Exotyczne złą monetę konfiskować
tym bardziey tez złą Monetę, gdy iuz konfiskowania /: iz nazbyt
byt Kray napełniła :/ bydz niemoze, redukować Jchmć P.P.
Podskarbiowie nietylko maią z Prawa pozwolenie ale przez Posłu
szeństwo temuz Prawu powinni. Jest im oraz y Redukcyia
zlecona Konstytucyią Roku 1700 Titulo o Mennicy tak Domo
wey jako y postronney ktorey słowa są te Czerwone złote takze
y Talery podeyrzane y mennice Drobnieysze Cudzoziemskie ktore
wiele do Panstwa naszych nanoszą niemaią ieszcze brane bydz
wedle tey ustawy, ktora by tylko przez urzędniki nasze do tego na
lezące y Probierze przysięgłe, uznana y doswiadczona była /: ocży
damy Publikacyę do Wszystkich Grodow pod tytułem naszym
pod temiz winami na ludzie wszelkiego stanu wyzey napisane
mi czego takze Starostowie doglądać będą powinni. za delacyą Pod
skarbiego naszego W.Kor. Ktoras Konstytucya co do proby y według
niey redukcyi zadną inszą niejest odwołana ani zniesiona y owszem
na fundamencie teyze Konstytucyi, y na potwierdzenie iey inne Pra
wa stawały, ktorych wszystkich szczupłość czasu wyrazać nie
pozwala. ale kazdemu przykładaiącemu pilnosci do czytania
Praw naszych do czego powinność Senatorska obliguie dosta
tecznie są wiadome.
Potrzebne zatym przez reskrypt J.K.Mci Wszystkich Starostow Gro
downych y pogranicznych y pogranicznych obowiązanie azeby
czyniąc dosyć włozonym na sobie przez Prawo Obligacyom wrze
gutnosci urzędowey jako teraz niedopuszczeniu złey monety z Zagra
nicy okolicznosci teyze monety wchodu wszelkim usiłowaniem
zabraniali a to pod karą za przypozwaniem przez Jnstygatora
Kor. przeciwko niedbałym Officialistom prawem naznaczoną y

niegdy

niegdy na Ostatek dla pewnieyszego Zatrzymania y generalnego od wprowadzania wstępu tez monetę, ktą na pozytek Swoy własny wkray wchodzącą na Granicach Konfiskowali.
Należy przy tym jako y Prawo mieć Chce aby Zadne towary z kraju naszego na przedaż gdzieindziey prowadzone nie byty gdy z przedaiąc Za Granicę muszą Przedaiący takowe brać monetę jako im Za Granicą przedaiący muszą takową brać monetę jakową im Zagranico dawaią co tym łatwiey teraz do skutku przywieść można gdy nay przód z Boza iest kray cały ogołocony y Roli teraznieyszy nawielu mieyscach iuz nieznaiczy bydź obfity, powtore iz przez wykupienie Na potrzebe teraznieyszey Woyny a iescze bardziey przez nieustanny odkał wielu Lat a na roznych mieyscach generalney bydła upadek zmnieyszyła się znacznie tego bydła do przedarzy a razem y skor coraz mniey wkraju ktore przeszłemi Laty z wypadłego Bydła wyprzedane gdy ko nie w samym Kraju naszym niezmiernie zdrozały przez wykupienie ich natez Woyne y niedostatek do Roboty Wołow gdy zboży przez niedogodne Lata po upadały, przez co się Wołkow bardzo umnieyszyło ktore tą towary są nayznakomitsze z Krajow Naszych Za Granice wywodzące łatwo tedy bedzie każdemu w Kraju się swoim Zatrzymać do przedawania z towarem y oczekiwać na niego kupca gdzie niekupuiący podług woli a przedaiący zakie będzie chciał brać będzie od kupuiącego Pinigdzy Życzył bym Zatym aby WKMę P. N. M. Wydać takze raczył reskrypt do wszys[t] kiuk Woiewodztw y Ziemi Powiatow azeby podług obowiązku prawa nikt Zagranicę Towarow swoich ktorych juz w Kraju omale nieuy prowadzał ani uzywał z ostrzezeniem iz nieprzepuszczane będą a iezeli by Za Granice Wyszły tedy Konfiskacyja wszelkiey Ztey monety nastąpi y znaznaczeniem oraz Miast iakoto Poznania Kalisza y innych poblizszych Granicy nie nadwiamo iednak Granicę należących do Przedawania albowiem Przedaiące w tych Miastach ktore nade samą Granicę Lezące trudne było znowu ostrzezenie się podeycia gdyby Zwyczay takowe w Granicach naszych Przedawanie wyszło iako y Prawa Chcemu Znowu by powstały z ruin swoich Miasta z wczasliwieniem

obolicznego

Okolicznego Kraju. We Gdansku Zas aby przedaiący Zboza lubo w Krolewcu Piękne y Lesne Towary niebrali tylko Złoto Zaliceniew tym reskrypcye potrzebne, w czym y sami przedawaiący tam powinni bydz dla uniknienia Własney Szkody ostrożnemi

Ad 3tium

Co do utrzymania Sąsiedzkiey Przyiazni przez utrzymanie Sądow Pogranicznych w nayleps̄zym porządku, zanim by mogła Rzplta przez Seym dostateczny opatrzyc teraz rozumiem aby na mieysce Zmarłych postanowic inszych Sędziow Pogranicznych y aby tym że przez reskrypt WKMci Zalecona była wszelka podług obowiązku Prawa Sądow attendencyja a wzaiem aby tych Że Ichmc PP. Sędziow Pogranicznych obwarowane było praesenti Senatusconsilium punktualnie Ze Skarbu Kor. podług Terminu Czasu pensyi wypłacenie y ieżeli są takowe tychże Pensyi retenta, aby ich nieodwłoczna nastąpiła Satisfakcya Suppilużę oraz Zmieyscamego Maiestatowi WKMci azeby u Nayjasnieyszey Monarchini Rossyiskiey Powagę Swię y Staranie Łożyc raczył co wzaiemne punkta nasze Sądach Pogranicznych Ze strony Panstw Rossyiskich.

Ad 4tum

Seymiki Relacyine Lubo powinne by bydz lecz już nieraz uchybione y teraz ile po Zerwanym Seymie, gdy niedostarcza Czas Dla bliskiey potrzeby Seymu Zmnieyszaiąc Kosztu y Zatrudnienia w rzeczach naybardziey Gospodarskich Ziemianom mogą nienastąpic.

Bruki Warszawskie

Z obligacyi Konstytucyą Roku 1605 na urząd Marszałkowski pryncypalnie włozony, powinienem mieć Zawsze Staranie o Ochędostwie y Brukach Miasta Warszawy. Porządek ten w tym mieyscu iako iest wielce potrzebny, uznała to była Rzplta przez postanowienie pominioney Konstytucyi, gdyż tenże porządek iest Dla Zaszczytu

Miasta

Miasta Rezydencyi Krolewskiey Miasta do wszystkich Obrad y Ziazdow Publicznych ze niejako uporządku Państwa Rzpltey y przy Porcie leżącego a przeto nay sposobnieyszego, Zaczym tymze Obradom y Ziazdom Publicznym Zwyczaju tego, dla honoru więc narodu, dla utrzymania Zdrowszey Aery łatwieyszego przystępu, y Żywnosci Dowozu y dla Powszechney Wszystkich wygody y Ekwipazow Konserwacyi Porządek ten mowię wiele potrzeby, juz było do niego niezału wiele Brakowało, gdyby była Punktualność wypłacenia naznaczanych przez Senatus Consylia ze Skarbu Kor. Pieniedzy, ale nay przod naznaczonych było przez radę Senatu Roku 1740 co Roku przez Lat 6 po ff 40000 ktore powinny były bydz podług punktualnosci wydane Zzakonczeniem Roku 1734 przecież do tych Czasz tey Summy Zostaie na retentach Złł. 23666 gr 20 Znowu przez Senatus Consylium Roku 1750 naznaczono było na toz oporządzenie Bruków ze Skarbu Kor. przez powturne 6 Lat Corocznie po ff 40000 ad rationem ktorey Summy nic wcale dotąd wypłaconego. Suplikuie Zatym Naszemu Maiestatowi W. K. Mci Mediante Interceßione Przeswietnego Senatu, azeby nay przod znaznaczenia pierwszego Senatus Consilium Zaległe retenta Summe pominione Złł 23666 gr 20 wynoszące w Roku teraznieyszym wypłacone były. Przez powturne Zas Senatus Consilium naznaczona Corocznie przez Lat 6 pieniezna Kwota od początku Roku następuiącego 1762 reassumuiąc naznaczenie pominionego Senatus Consilium Roku 1750 aby takze przez Lat 6. po sobie nieprzerwanie następuiących folguiąc y innym wydatkom z Skarbu Koronnego wypłacona bywała.

Rekomendacye

Rekommendacye

Zanoszę przytym wypełniaiąc Sprawiedliwość przez nayniz-
sze prosby Rekommendacyią JP Kuchmistrza Litt. azeby wyło-
żanie przez niego Chwalebnie do Porty Ottomanskiey Poselstwa
Własce WKMci było mu przy nay pierwszych wakansach
promocyią do Honoru y nadgrody, Zawszczyrbki Zdrowia, y
poniesione nakłady oraz y Jmc Pana Kasztelana Czyrskiego,
Jmc Pana Krayczego Koronnego, Jmc Pana Borcha Podko-
morzego Jnflanckiego, y Jmc Pana Binkowskiego Pisarza
Warszawskiego Zasługi dobroczynnosci WKMci Zwobli-
wości oddaię.

Kończąc zas Zdanie moie Życzyc WKMci przez Obowiązek
wdzięcznosci y Oyczyznie moiey nigdy nieprzestanę, przy nay-
dłuższym y nayszczesliwszym Panowaniu przy napełniaiącey
Swiat Sławie przy nayuyzszey Całey Nayjasnieyszey Familij
Sukcessach niezawodnego Zawse Skutku, uszczesliwiaiących
Oyczyzne Nasze WKMci Jntencyi, dla Ukoronowania Pomyslney
Satysfakcyą wszelkiego Starania, y Wspaniałego Serca Jego.

To oraz Zdanie moie podług dawnego przynalezytego Zwyczaiu
w ręce WKMci oddawam z Złozeniem Powinney u Stop
WKMci Submissyi. "

Kopia Listu Jmci Pana A. Z. B. L. pisanego do Jmci Pana D. M. B. C.

Za przysłanie Xiązeki Jmci X. Konarzeskiego uniżenie dziękuię
y z Licznemi JJgo Kolligatami cieszyć się nieprzestanę. Jz Rzeczy-
pospolita, tak rozumnie kochającego Matkę Syna, widzi, który Sercem
będąc do niey przywiązany niewymownie potrzebną prawdą cały
objaśnić usiłuie Narod.

Znasz Mnie WMu Pan że w Starości Moiey iuż do Probu wstępu-
iącey, tylko o nigdy Konczącey się, myslić powinienem Wieczności,
ale nim zeli Ostatni na tamten Swiat Kroki uczynię, chciałbym aby
Ziomkowie Bracia Nasi, następuiącym podobnie uczynili uwagi.
Te słowa miałem z Listow Warszawskich, Nieszczęsliwy Dom, kto-
rym nikt nierządzi, y niechay każdy Ziemianin, sobie pomysli,
cobysię to między Iego działo Rożnikami, gdyby całe nikt Onymi nie
roskazywał, a coż dopiero o takim Krolestwie, mowic, w ktorym iuż
około Lat 40. Seym iedyną moc roskazywania maiący, żadnego,
nieuczynił Interessow publicznych rozporządzenia.
Czytałem Dzieie wszystkich Nacyi, między ktoremi widziałem bez-
bożne, Okrutne, głupie, dzikie, y do wszystkich Zbrodni skłonne, ale
przysięgam żem żadney nieznał, ktoraby przez Lat 40 naymniey-
szey niesłuchała Rady. Podobno żaden Historyk nieodważy się przy-
szłym oznaymić Wiekom, taką rzecz do Wiary niepodobną, Iż
był na Swiecie Narod w Rzeczy samey Ludzki, poiętny, rozumny,
cnotliwy, y dobre rządzenia rożnych Rzeczypospolitych znaiący, a prze-
cież w tym Zwyczaju tak uparty, Iż iednemu Zrywaczowi pozwa-
lał naypotrzebnieysze dla kilku Millionow Ludzi psować y wniwecz
obracać Rady.
Chełpiemy się ustawicznie nabytą od Antenatow Naszych wol-
nością, ale by Oni poiąć niemogli, Iż My tę Wolnosć na to obraca-
my, abyśmy przez Lat wiele, o żadnym myslec rozporządzeniu
niechcieli Krolestwa. Ale coż to za Wolnosć, kiedy my Imienia
Polskiego Fundatorowie, to Wielko y Mało Polanie, opłacać się mu-
siemy Pogłownym, Iako Niewolnicy, a Insze Woiewodztwa, od Woy-
ny daleki, nayobszernieysze, Ludne, y naybogatsze, do żadnych nale-
żeć niechcą Podatkow, Iakobyśmy Onych podbitemi byli Holdowni-
kami y pod tak cięzkim iesteśmy Iarzmem, iż około 5000. Wsi Po-
datkami przeładowanych, Własni odstąpili Dziedzice. Iasię mię-
dzy niemi znayduię, ale niewiem do kogosię udawać, y komu tak
wielką bo niewolniczą krzywdę, z całemi Woiewodztwami mam
remonstrowac, kiedy Rzeczpospolita przez tak długi czas, naymniey-
szey wziąść niemoże w żadnych całe Interessach rezolucyi.
Iednakowe to iest nieszczęście żyć człowiekowi bez Oczu, Iako ca-
łemu Narodowi bez Rady, albowiem Człowieka Oczy, a Narod Ra-
da prowadzić powinna, y wstydzić się przed całym Swiatem musie-
my, że za Wolnosć bierzemy, nierządow Naszych slepotę. Imu-
X. Konarski Kompatryota nasz Rodowity pokazuie obszernie, y
rozumnie, rozwiązłey Wolnosci szkodliwą całemu Krolestwu upar-
tosć, Oraz On bardzo dobre y na przykładach fundowane, daie
Sposoby do Utrzymania Seymu, za co Ia mu Sercem moim dzięku-
jąc

iąc ciefzyłbym się żeby JO Rękę Nayiaśnieyszego Majestatu, na Wy
sokim posadziła mieyscu. Oraz, ażeby zaraz Liczbnych JKgo Kolliga
tow, do Usłuchania Chwalebnego, Napomnienia pociągneło, Oni zaś
Innych z pokrewnionych objaśnić niezamieszkaią, y tak powoli Na
rod naypotrzebnieyszą Sobie, rozeznawać będzie prawdę, ktora po
wagą Zacney Podnosci, podparta bardzo, by pożądane prędko przynio
sła pozytki. Jezeli zaś to wszystko Zuchwale Upartym niepomo
że Słowom, y nieuypersuadowanym Wielkiey Rady nieprzyiacio
lom, tobym iuż rozumiał żeby Zostawując przeszłe Zrywania
Zwyczaie, takie do Nich przyłączyć Ustanowienia.

1mo

Każdy Poseł do Izby Poselskiey przychodzący przysięgać będzie,
iako żadną miarą niedozwoli, ażeby Zrywacz Seymowy naymniey
sze poniosł przykrości.

2do

Toż Samo Senatorowie Przysięgą potwierdzą.

3tio

Zrywacz zupełnie bespieczny y wszelką Wolnosć maiący wpoś Izby
Senatorskiey, y na przygotowanym Sobie Taborecie, Siedzieć y tam po
ważnie od trzech Stanow JKgo Zrywanie słuchane, y od Sekretarza
Koronnego notowane będzie.

4to

Marszałek Poselski Imieniem Narodu Zrywaczowi podziękuie,
Iż nieomylnie On na dobrym fundamencie Seym Zrywa.

5to

Regent Korny w Złoto oprawne Xięgę przyniesie, y one Zrywa
czowi pokaże dodaiąc Iż tam iest wyznaczone mieysce, na wpisa
nie pocciwych y rozumnych Zrywaczow.

6to

Kanclerz WK. Imieniem Krolew: przyrzecze Iż Krol JMć nay
pierwszy Wakans 24000 Importuiący z Godnością Senatorską
Zrywaczowi konferować będzie.

7mo

W Tych wszystkich Aktach dopiero się Stany roziączać będą.

8vo

We trzy Miesiące Krol JMć 30 Kommissarzow wyznaczy to 20.

Z Senatu

z Senatu; 20. z Szlachty, 5. z Duchownych y 5. z Ministrow

9no

z tych Kommissarzow, 5. sobie Zrywacz obierze; to iest z Senatu, 1. z Duchownych 1. z Ministrow, y dwoch z Szlachty.

10mo

We dwa Miesiące ci 9. Kommissarze Powagą Krolestwa y Krolestwa, obowiązani, Zrywacza examinowac będą; na jakim Fundamencie Seym Zrywał.

11mo

Y jeżeli kiedy Zrywacz poczciwość, rozum prawdziwe Oyczyzny Kochanie dobrze pokaże, zaraz wszystkie Obietnice dla niego, w przytomności trzech Stanow, uczynione wykonane będą;

12do

Jeżeli zaś bezsumienność, zuchwałe głupstwo albo przekupienie wyiawi się, to zrywacz jako nayszkodliwszy całego Narodu Zdrayca, Szlachectwa Klejnot z Potomstwem swoim utraci y Imie Jego na 12. Ratuszach, między potraconemi Infamisami wpisane będzie.

Przyznaię się że ten Sposob Utrzymania Seymu, bezbożnie zamyslających on psować Zrywaczow na mnie oburzy; aleoraz rozumiem, że Bogoboyny, mądrze Sprawiedliwość uważający y prawdziwie godny niepozwalacz, proponowanie moje approbować zechce.

Wiem ja że wiele Braci Naszych znayduie się ktorzy cierpić niemogą. Jr. Jmś. X. Konarski dowodnie znaczne rozniosłey Wolności pokazuie defekta, y szkodliwe całemu Narodowi przywary. Oraz pełne niewdzięczności na niego czynią pogrozki. Ale takowi Jchmć są podobni do owey Baby ktora z gniewu Zwierciadło potłukła dla tego tylko iż wiernie pokazało bardzo nieprzyiemne twarzy Jey pomarszczenie, List ten Wielkiemu rozsądkowi Wmościw Pana prezentuiąc, wysoko poważam miły bardzo Honor. będę. Wmmwmwmwmwm Pana ....

Kopia

Kopia Responsu JW. Jmci Pana Jana Mączyńskiego, Kasztellana Sieradzkiego ad Deliberatorias JKr. Mci: d. 10. Maji: 1762.

Gdy ieszcze cum potentiis Serca, y Duszy, pozwolone są wolne tchnienia; nic niemam milszego w sobie y przednieyszego, nad tę myśl, służyć BOGu, Krolowi, y Oyczyznie; w tey cnocie y mocney na nią baczności, ażeby, iak naymnieyszym Krolicem, nieubliżyć dodaiąc do niey tę sprawiedliwą rekognicyą: że W K. Mci Pana N. Miłł. Zdaniem mu Tronu, y Berła Krolestwie Naszym, da Pan Bog, y Sobie Chwałę y Swym Prawom zaszczyt, y Krolestwu Temu, ktore iest mu przez wierne Zakonu Katolickiego zachowanie, naywiernieysze, Honor, wsparcie, y nieprzełamany zastęp Oraz Ludowi w Nim radość y pociechę.

Jako zas niesłączone temu Bogu, Regi Regum, et Dominatori Dominantium, czynię dzięki; tak, Ja mocno proszę ażeby W K. Mci Pana Nego Miłego wiali nay dłuższym konserwował Życiu, y użyczał mu sposobow, do zgromienia wszelkich przeciwnicy, ktore etiam Głow Ukoronowanych, niemiłaią, ażebyś pokazał Swiatu, że iustus Princeps nil cedit Armato.

Słyszeć o tym, że Seym Ordynaryiny a z nim medela Legis, et Libertatis nadchodzi, nic wdzięczniejszego iże ogłaszaiąc go, W K. Mci raczysz, per deliberatorias stanie Regiam, et simul Paternam Jego Legis attendentiam, et curam nic obowiązańszego, ale Miłościwy Krolu, ieżeli w tym nieszczęściu, w ktorym nas prawie doduszaią externi, zastanie Nas ta powszechna rada podobnoby smy puscili Retia in steriles aquas, y stali byśmy się Apostołami straty kosztow y fatyg naszych, a naybardziey nieosza

cowanego

cowanego okolo Nas Starania WKy mu, Ktorzy multa Labo
rabant, nihil capiebant. A zatym na Rozkaz Jego Panski
to Wierne emitto Votum, y Supplikuię, azebys pro Tutela
et Protectione Regia Sua, z Rzeczy Polnocney mocy, przez
swoią powagę y reprezentacią Dworowi Peterburskiemu
adopieroz w zupełney Wolnosci y doskonałey Swobodzie,
rozkazał Stanom Rzeczypltey radzić de interna wzglę
dem Monety de externa względem Sposobow, do posta
nowienia Krolestwa Polskiego in valore resistendi quat
towanym Kraiu Woysk Zagranicznych Inwaziow, dopiero
bezprawiom y Oppressiom w czym gdyby nas ob malevo
lentiam aliquam niemoyta ratowac, Dobroczynna
WKy mu sollicitudo, Sądzę, potius zawołac Nas do
obrony przez Wici, Jak do rady przez Uniwersały, nie
godzisię nikomu rozumieć, dopieroz Sądzić, Zes my nie Ci
Polacy, Ktorych w dawnieyszych Wiekach venerabun
tur Amici, reverebantur Inimici, tak w nich krew
y cnota iest, tylko Jch zażyć potrzeba, osobliwie teraz
gdy nam do Zywego doymuie przykre potentiarum
lekkowazenie, y postepowanie z nami pod płaszczy
kiem Pseudo Amicitiae, po nieprzyiacielsku odwazenie
się, Ktoz niema w Sercach Miłosci Oyczyzny, y wysokie
go względu na Swego Krola, y Pana z Ktorego Nayiasniey
szą WKy mu Krwią łączysię, Potentaci, przed Ktorego
pobożnoscią, y wielkiemi przymiotami, Unizasię po
wzmy Zawzietosci Mocarzow, Ktorego Wstawione Stero
rodzonemi dziećmi Potomstwo, obiecane iest, a częscia
y dane, Tronom y Narodom. Kto niewidzi ciężkiey
w Wolnosci y w Własnych Fortunach krzywdy, Ktora
iako Sprawiedliwey żądać powinna pomocy, tak w
Sprawiedliwym y Miłosiernym Bogu mocne zakła
da Nadzieie, że zaczęta Sprawa będzie dobra, y poblogo
Stawiona

Stawiona; wszak nie daliśmy oblazyi, stoiemy prawowier-
nemi, czyniemy się cierpliwemi, Ktorna ostatek nie będzie
wstat, chwalebney Obronić Smierci, lub zhwaty, anizeli wszę-
tnym niby stanie naszym Smutnych przekładać sobie Konse-
kwencyi, ani się trwożyć ubostwem Ludzi, y Kraju męzności
odwaga y iedności, ktorą iednak wystawywać zwykły Łatwi
Extremitates, anizeli tranquillae potestates, bo tam iuz ko-
niecznie trzeba się wziąść za ręce, gdzie idzie o powszechny ratu-
nek, wszystko znaydzie pro Patre et Patria atak poniżona
Rzeczpospolita Uszczęśliwieniem, y własne kochanego y Dobrotli-
wego Krola Naszego Interessa pewnieysze, wsparciem uznać mo-
gą niepodobna aby nie wyszły zawziętym na Ludzi in poenam
a broniącym własnego in Premiam rada Miłościwy Krolu tym
Senatorskim zdaniu Moim widzieć zem, y uspokoioney Sa-
dzie, y w zaleconey Oyczyznie, o dobro Jey Umrzeć, y oddaię
stwo Jego Pańskie gotow, tak Jak przy zniżeniu się przed
Majestatem Pańskim Jestem. etc.

Kopia Listu Jo Jmci Pana Wdy Krakowskiego Hetmana
Wielkiego do Jo Jmci Pana Wdy Podolskiego Hetmana Poln. Koronnego
pisanego w Białym Stoku d. 9. Julii 1762

Ostrzeżonym będąc z party Kwarcianych y dowodnieyszych oraz
wiadomości o niebespieczeństwie Kraju Rzeczypospolitey od Tatarszczy-
zny, z Intryg wyjących Potencyi wypływaiącym, przy aktual-
nym zbliżeniu się Hanskim, Licznym Woyskiem ku Granicom
Naszym, Sądziłem powinności Moiey, Jako gdzie de Salute
Publica agitur, zbytnia nigdy Ostrożność być niemoże, Dyspono-
wać Ordynansami memi, azeby Partya Ukrainska, y
Kotyniska ściągnione były w Bazie Jak nayprędszym do Stra-
ży Bractwa: y tamsię stać były dla obserwowania Jakiegoż kol-
wiek

wiele ustrzeże Irrupciom Tatarskim, oraz ad subveniendum Forte-
cy Kamieniec upotrzebie, Zaleciłem JmuPanu Kommendantowi
Generalnemu Fortecy Pograniczney Ostrożności y gotowości
ad omnes casus należytą, o których Dyspozycyach moich
kommunikuiąc WPanu, iako Jednemu Kolledze memu,
Convenie JP. oraz Jako pierwszego Senatora Województwa
Podolskiego remonstruiąc eventualney potrzeby, ażeby też
Prześwietne Wojewodztwo obmyślić chciało magazyny pro-
wiantowe, Fortecy Kamieniec y Okopach S. Troycy ad hunc
casum potrzebne. Wiadomy niewątpię WPanu Exitus
Kommissyi Jozefgrodzkiey w Roku przeszłym bezskutecz-
nie expedyowaney dla niesprawiedliwości Kommissa-
rzow, Tatarskich przed rozsądzeniem Uroszczonych pre-
tensyi dopominaiących się satysfakcyi, Ten sam Interes Su-
mitur za pretext zbliżania się teraz Chańskiego ku
Granicom, znayduie się tu u mnie aktualnie Posłaniec Chań-
ski, z Expedycyą Umyślnie przysłany, Ktorey Kopię Kom-
munikuię WPanu wyrażona wtym że Liście przez
sią Chańska nie tylko do Dobr JoJmoPana Podstolego
Koro. ale y całey Rzeczpltey (o którey dosyć dotąd wszel-
kiey korrespondencyi Chańskiey że strony żadnego nie by-
ło wspomnienia) słuszne wszystkim podeyrzenie o nie
dobrych Jego Zamysłach, azaliż sama Dobroć Boska
zachować ieszcze raczy Oyczyznę naszą Jnt. tanta peri-
cula. etc.

Kopia Listu Chana Jmu Tatarskiego do JoJmu
Pa Wdy Krakowskiego Hetmana W Koro. pisanego die 12.
Maji 1762. przez Umyślnego Gońca Diebus Ulti-
mis Junii odebranego.

W tych moich będącym Poddanym iako też y Tatarom z

Granic

Granic Polskich poczynione krzywdy, iako iuż były odemnie
w Rekwizycyi dla Uczynienia pretensiom moim Satysfakcyi, tak
to z obydwoch Stron, poczynionych krzywd, y rozne pretensie dla
wzięcia skutku należytego chcąc wszelką od dawnych czasow za
wartey Przyiaźni Uczynić poszanowanie, razy kilka wysyłałem ze
Strony moiey Kommissarzow, gdzie y ze Strony Waszey Przyiaciel
skiey Mości, będąc wysadzeni Kommissarze, zmniewszyli się do
niesłusznych wielkich pretensyi, a należytych, y należących do
Interessu Granic poniechawszy, rozeszli się na Kommissarzow moich
y na Mnie samego do Porty Ottomańskiey przez Rezydenta Fran
cuzkiego skarżyli, co wszystko od Porty Ottomańskiey do mnie
iest przysłano, y dla uspokojenia tychże żadnych pretensyi, ma
iąc sobie daną od Porty Ottomańskiey dyspozycyą, dlaczego zbli
żyłem się do Granic, y pomiędzy Dubassarską Granicą y Rzeką
Bohem, mam się zabawić. Ktora zaś pretensya nie tylko do Je
dnego Xięcia Lubomirskiego, ale do całey Rzeczpltey Polskiey,
dla ktorych zaś pretensyi y rozmowienia się Przyiacielskiego
godnych, rozumnych, zewszelkim rozsądkiem na wyrażone miey
sce, przysłać Kommissarzow, y tam się po Przyiacielsku rozmo
wiemy, y wyrozumieć możemy, ktorzy dotychczas bawił niespra
wiedliwością, a ieżeliby y teraz do Sprawiedliwych y wiado
mych całemu Swiatu okoliczności niebyło zgody y nieprzy
stępowania do Sprawiedliwości, y przezto do większey niezgo
dy miały by nastąpić okkazya, to Ja zaraz iakonayprę
dzey do Porty Ottomanskiey żechcę opisać, tak zaraz dla
wyrozumienia wszelkich niesprawiedliwości od Porty Otto
mańskiey będzie zesłany także godny człowiek, gdzie Ja
życzę aby te okoliczności teraz w zakończeniu swoim
wzięty skutek piękny według należytey sąsiedzkiey Przyia
źni; dlaczego aby ze Strony Rzeczpltey Polskiey rozumnego
Sprawiedliwego Kommissarza zobligowaniem J.K.go, aby
y te okoliczności pięknie były zakończone, ktorego iakonaypil
niey

pilniey przysyłać proszę, dlaczego list moy Przyiacielski przez umyślnego Czawsza adressuię, azeby te okoliczności iuż z teraz były zakonczone y mosci Poddanym, y Tatarom należyta nastąpiła Satysfakcya gdzie zas z Polskich Granic ieżeli będą słuszne pretensye, to wszystko będzie oddano, y nastąpi wszelka Satysfakcya, tylko iak nayprędzey ze strony swoiey przysyłać Kommissarzow, a teraz zostawam u Wa szey Przyiacielskiey mości nadalsze życzliwym Przyiacie lem

Krym Girey Han.

Mowa JWJmci Pana Wacława Rzewuskiego Woiewody Podolskiego Hetmana Pol. Koron. miana na Wiezdzie JOXcia Jmci Adama Czartoryiskiego Generała Ziem Podolskich na Generalstwo Podolskie R. P. 1762. die 15. Julii w Kamieniecu

Piąty Wiek liczemy odtąd, iak nieśmiertelney godzien sławy Przodek WXcia Jmci Jnszy owy waleczny Olgierd wyrwał z Rąk Tatarskich Podole, zrzucił Jarzma z karkow Ziemian, kraiu tego, a więzy y pęta ich przeciął, ostrzem zwycięzkiey szabli swoiey, straszney Krymowi, y Budziakowi. Krew Rycerską Wielkiego Woiownika tego z Xiążąt Czartoryiskich przez Korygiełła wlaną, czciemy kochamy, y wysoko poważamy w Osobie WXcia Jmci; czyniemy to sprawiedliwie, bo żyzne te Role, ktore powierzone sobie, zboża wiernie y sowicie nam wracaią, stodkie te daniny ktoremi żadna a naydawnieysza Skarbow Rzeczypltey hoynie nas obdarza, stawem tę Ziemię miodem y mlekiem płynącą winnismy krwi Olgierdowey, w żyłach Xiążąt Czartoryiskich przez Lat blisko 500 wspaniale przechowaney.

Jnszych Generałow Podolskich zwymiaru rownosci Brawi tylko zowiemy, Xiążąt Czartoryiskich za powodem wdzięczności nietylko Bracią ale Dobrodzieiami nazywać, rzecz nam iest przystoyna; a Domowi temu dla Nas tak bardzo uczynnemu przyzwoita.

Ten nawet miecz Sprawiedliwości ktorego WXcy Jmci nay

lepszy

lepszy z Krolow powierzył, naywłochańszy Oyciec ustąpił, nie masz w Oczach naszych nic Ostrego, nic przerazającego, bo po wszych rzeczach zwidziemy, ktore do oświadczenia tylko, y do Dobroczynności Województwu Naszemu, przywykłe są y wprawne.

Takośmy zaś wprowadziwszy na ten wysoki Generalstwa Podolskiego Stopień, Wielkiego Rodzica W. Xiey Mu. wyrokow Jego Sądowych z radością słuchali, tak z niemniey szym ukontentowaniem przyimować będziemy, Spraw Naszych Prawem Restrykcyi[?] zmienia od W. Xię. Mu. z przyrodzoną Domowi temu dostoynośćią wypadłe y wyszłe.

Niczego w życiu serdeczniey y gorcziey niepragniemy iak tego dla nas szczęścia, aby obiecane Nam od Niebios, y iuż niby pod pokrywką ukazane potomstwo, Waszey Xiążęcey Mu. męzkiey krwie było ozdobą, a szladem Oyca y Dziada idąc podobney Wiarduc[?] Uroczystości, z Nami, albo przynaymniey z Synami naszemi, szczęśliwie odprawiło.

Teraz zapraszając, Waszą Xiążęcą Mć. do wykonania opisaney Prawem Przysięgi, rowne iły a nigdy nie stargane, ani zwątlone obowiązku przyiaźni, nayprzod od Wielkiego Na-szego, potym y odemnie oświadczam, y przyrzekam Waszey Xiążęcey Mu.

Resultatum Senatus Consilii proce zsta Mene odris Anni 1762. Varsaviæ determinati

a Ad Primum. Sacra Regia Majestas Dominus Noster Clementissimus, Nunquam Paternam Suam in promovendis Publicis Regni Sui Commodis Solicitudinem intermittens, ruptis dolendo fatô Aplica proxime elapsis Comitiis Ordinariis Extraordinaria Convocanda praesertim pro reperiendo ad Mentem Legis Anni 176 efficaci modo concludendorum Comitiorum, exigentiæ Circumstantiarum, ac Tempori Sibi beneviso reservat.

Ad Secundum. Praecommissa Magnificis Supremi Utriusq Gentis Mareschalcis insolentis temerarii Scandalosique ausus evaginationem in Conclavi Nuntiorum Frameanum, iterum Commendat, ac si facta ingenti perquisitione in Cognitionem Authoris perpetrati facinoris perveniant, in eundem, qam Severissimis Animadverrant pœnis, quod memorandum Posteris, justissimi rigoris Exemplum relinquant, Honoremq Admissi Criminis, Nunquam in posterum admittendi incutiant, Amore Patriæ, Zeloq vindicandæ lesæ Securitatis Publicæ, obstringit, hortaturque Supremos Utriusq Gentis Thesaurarios, quatenus non parcant Fortunis, Sumptibus, qui Utilius, honestiusq impendi Nequeunt, quam providendo decori Majestatis, Securitatiq Sacrarii cudendarum Legum ad ampliandum Conclave, tam hic Varsaviæ, quam Grodnæ Nuntiorum, ne Stalla eorundem multitudine Obruantur, facultasque Cœtus eorum, qui Legatione fungantur, discernant ab Arbitris, quos Sola trahit voluptas, videndi, audiendiq, quæ in praelibato Cœtu peraguntur.

Ad 3tium. Inter praecipua Reip. Commoda magnum fore, si ad Succurrendum publicæ iure Monetaria egestati, Occurrendumque, ne ingenti Satis Superque experto damno, extranea, adulterina, justumque pretium non attingens Regnum inficiant Moneta, propria Cudatur, verum quoniam istud Negotium plurimæ Legis decisioni Universorum Regni Ordinum Subiecerunt, feliciorem Conventus Generalis exitum expectet, Necesse est, Salvis interea Manentibus Iuribus et Privilegiis Majorum Civitatum Prussiæ, quæ cum iure cudendæ Sub propriis Signis Monetæ, Una cum Universa Provincia Prussia Sub Imperium Regni Poloniæ Concesserunt, proinde Sicque Earundem Civitatum Iure Suo ubi velit, maxime interesit. Meorum Utriusq Gentis Supremorum

Supremorum Thesaurariorum tanquam Rei Monetariae Praesitorum, ut Edicta
Moneta Conformis Granoligaq Legibus Regni praescripta, nec non ad Proportionem
Nummorum Aureorum Constitutione Anni 1717 determinatam cudatur, ac ne in:
de Novum in re Monetaria praejudicium, Involutio, damnaq emergant, pro Mu:
nere Officiorum Suorum invigilabunt, ne autem bona evehatur, et adulterina in:
vehatur in Regnum Assistentiam Militarem Magnifici Duces Utriusq Gen:
tis, praestare Magnificis Thesaurariis Utriusq Gentis tenebuntur.

Quoniam maxime interest Reip. ut Navigatio Vistulae integra conservetur, operae pre:
tium emergit Ut Meus Supremus Regni Thesaurarius, emergentia in ejusdem
Fluminis Navigatione incommoda, pericula, et Obstacula, praesertim circa Pro:
montorium Montawiense Resultato Senatus Consilii Anni 1748 determinatum
et ad effectum deducat, cum Concursu tam Majorum, quam Minorum Civitatum
Prussiae in impensis praedicta reparatione Subministrandis.

Erogatas vero de proprio Illis Magnifici Castellani Cracoviensis Supremi Exercituum
Ducis Regni in expeditiones Orientales impensas, ex Thesauro Regni Compen:
sandas S. R. M. D. N. Statuit, quae cum una cum impensis in Commissiones
Collimitaneas Orientales, et pensiones Commissariis distribuendas Summam
118572 Flor. efficiens, cum itaq S. R. M. ad Manus Illis Magnifici Castellani
Cracoviensis Supremi Exercituum Regni Ducis Numerandam Mgco Thesaurario
Regni injungit, cum ea qua pars est Officii promptitudine pro Custodita hacte:
nus interna externaq in Visceribus Regni Tranquillitate, Excepta Sum:
ma 20000 per Thesaurum M. D. Litt. persolvenda.

Cum desiderata in Plateis Varsaviensis Munditiis Magno Futuro est proficua Com:
modo, et Utilitati Publicae Consentaneum videtur S. R. M. Statuere ut perfi:
ciendo hoc Opere, Ex Thesauro Regni Summa per Senatus Consilium An:
ni 1750 assignata et necdum exsoluta per Meum praesentem Thesaurari:
um Regni exsolvatur, nec non ut inposterum per Annos Sex consecutive
ad Tenorem Anteriorum resultatorum Senatus Consiliorum quotAnnis
Summam 40000. Flor. Pol. rathatim, quolibet Trimestri per 10000
Magnificus Thesaurarius Regni exsolvat, S. R. M. injungit Commissariis
ad Archivum et Clenodia Reip. in Thesauro Regni Custodienda, S. R.
M. designabit. Desideria Incisorum Siemienski Referendarii Mała:
chowski Incisoris Regni, qui in praecedentibus Comitiis, Sub Tribunali
Regni Mareschalcorum Officio functi sunt, Successori quoq Perosius Kar:

wowski

Karwowski similiter pro functione Marschalcali Comitiorum per Avum Suum expedita, postulata Dominorum Regiklatani Kruhsch Constantinopoli degentium, Pattiani Linguæ Orientalis Interpretis, nec non Collegium Artificum in Oppido Opole, ad Commodum Reip. recenter erectum tum petita Civitatum Cracovien. Vilnen. Torunen. Elbingen. Kowen. ac aliorum Votis Senatus et Ministerii Commendatarum ad Futura proxime Regni Comitia remittuntur, Civitatibus tamen Cracoviæ, Elbingen. et Mariemburgien. Subsidia Usitata ad Mentem Antecessorum Senatus Consiliorum, quotannis assignata. S.R.M. exsolvenda ex Thesauro Regni decernit atq Civitati Torunen. Simile Subsidium ex Thesauro Regni Subministrandum determinat.

Reccommendatorum quoq à Senatu Gsi Gasparis Rogalinski, Capitanei Nacien. Mercedem pro absoluto Peterburgum Itinere requirentis, tum Gni Casimiri Wykowski Dapiferi Czervonogroden. properacta Proclna Torunii Commissione Gnsi Kuczkowski per rapinam Kozakorum Omni bono exuti et aliorum, S. R. M.tas. D.N. in commodis Occasionibus, rationem habebit et memor erit.

In negotio autem Gnsi Korpinski ad Aulam Viennen. S. R. M. Officia Sua interponere non dedignabitur.

Siquidem vero Rdus In Xto Pater Hieronymus Szeptycki Episcopus Plocen. Munus Præsiden. in Tribunali Regni Radomien. idcirco loco ejus Rdum in Xto Patrem Josephum Załuski Episcopum Kijovien. pro futuro biennio ad Obeundum hocce munus Præsidentis procedem Tribunali Radomien. S. R. M. designat, et destinat.

MOWA.

Imci Pana Rzewuskiego, Woiewody Krakowskiego, Hetmana Polnego Koronnego, dziękująca za Woiewodztwo Krakowskie, miana, na Radzie, Senatorskiey w Warszawie, R. P. 1762. Dnia 25. Pazdziernika.

Tego

Tego, Ktory Serca Krolow, skłania do Poddanych, a Monarchow z wysoko-
ści Tronu, Prawa nam daiącym, w gminie ludow upatrywać y wybierać
każe, Osoby do Urzędow od Siebie przeznaczone, naypierwey wielbić y chwa-
lić mi należy, że w tłumie y nacisku do Łask Waszey Krolewskiey Mo-
ści, zasłużeńszych niżeli ia, tey Oyczyzny Synow, obrocił do mnie oczy y
myśli Nayłepszego z Panuiących, że skazał na Mnie palcem, do Augu-
sta Polskiego, że mi przez Ręce Waszey Krolewskiey Mości przydał y
oddał wysoką Dostoyność Woiewodztwa Krakowskiego. Potym: Oy-
cu Oyczyzny złączone z dozgonnym obowiązkiem winienem dzięki, że
mię prowadziwszy przez Stopnie w Pokoiu y w Woynie znakomite,
zbliżył do Tronu swego, że mię w tak gurnym krześle posadziwszy, nay-
pierwszym, w tak obszernych Państwach Woiewodztwem uczcić raczył.

Nieudolności moia, y szczupły wymiar, darow od Nieba mi użyczonych, nie
dostarczy nigdy, do porownania wysług moich, z Dobrodzieystwy Pańskie-
mi, ale Bog y Krolowie Namiestnicy Jego, ochotne przyimuiące choć
też czasem bezskuteczne chęci, za dzieła y czyny istotne przyimuią, a
Serca Ofiarę nad inne wszystkie przekładaią. Te Serce, gdy ia skła-
dam u nog W. K. Mości życzę z nim mayątność, zdrowie, krew, y Zycie
moie, ktore na pogotowiu mieć zawsze będę, do rozrządzenia y szafun-
ku W. K. Mości, na każde Jego skinienie, a teraz o upragnione poca-
łowanie wynoszącey mię Ręki Pańskie[illegible] uniżenie dopraszam się.

Kiedy zaś z tych Nowosiedlin krzesłowych przychodzi mi na Propozycye
Waszey Krolewskiey Mości, dać y wyrazić, błahą wprawdzie, ale wier-
ną y szczerą radę moię, błagam Naywyższego, aby mi podał takie my-
śli, iakie Oyczyznie moiey nayprzydatnieysze, a Waszey Krolewskiey
Mości nayusłużnieysze być mogą.

Zaruinamy się wszyscy, a Pokoy y Obfitość, pod dobrym Bogiem y
Krolem, hoynie n[illegible]rzczona, do zbytkowania w Swobodach nas przypro-
wadza, kiedy niewdzięczni łaskawym Niebios wyrokom, zaszczycaiącym
nas y uchowuiącym od Oręża nieprzyiacielskiego, Sami na Siebie Sza-
bel dobywamy, a w środek Obrad Naszych, Woyny zadatki wprowadza-

my

dzamy. Boię się Bardzo, czy się nie przeszła dobra Dola Rzeczypospo-litey, czy się nie dopełnia miara występków naszych, nad którą Pan Bog nam y każdemu Narodowi więcey ścierpieć y wytrzymać nie obiecuię. Na zabieżenie zaś podobnym w Izbie Poselskiey nieprzystoynościom y na obwarowanie Surowym Prawem, aby ten zły przykład w zwyczay y na Tog nas niewciągnął, Sądzę być potrzebne, Seymu Extraordynaryinego złożenie, którego czas y mieysce, przezornemu zdaniu Polecam polecam. Jest prócz tego, bardzo wiele ważnych, y gwałtownych przyczyn, Seymu po-trzebuiących, między któremi nieposlednie na mieysce, rozdanie Pieczęci, y sposob skutecznego Seymowania dawnemi Prawami, osobliwie przez konstytucyę R. P. 1659. wzmiankowany y obiecany. Nim zas do Seymu przyidzie, dopraszam się u Waszey Krolewskiey Mości, aby ten, który pierwszy dobył Oręża, sprawca y wzbudziciel, tak srogiego w Iz-bie Poselskiey zgiełku, był od Jchmościów Panów Marszałków Oboyga Narodów, z pilnością wyszukiwany, á ieśli się znaydzie, z Surowością karany.

Wiekopomną sławę, y wdzięczność Oyczyzny, zjednali sobie, Godni Oboy-ga Narodów Podskarbiowie, że z ostatniego upadku dźwignęli Oy-czyznę, przez chwalebną, á zdawienną dla Rzeczypospolitey, złey Monety Redukcyą, dopraszam się ieszcze, usznych czułych, około Dobra pospolitego Ministrów, aby cisnięcy się, y na kształt wody, ustawicznie przybywaiącą, do Polski y Litwy złą Monetę, albo wywodzili, albo do istotney ceny zmnieyszali, gdyby zaś rady dać niemogli, zabiegom złych Ludzi, podobną Sobie Monetę, w te Państwa wprowadzaiących, to w nieodbitney y nieuchronney potrzebie Rzeczypospolitey, ieżeli się Czas y okoliczności ukażą, tudzież dla zachowania Oyczyzny od ostatniey kleński zubożenia, y zniszczenia, radziłbym, áżeby Miasta Pruskie, Pra-wami dawnemi, á osobliwie zaś Prawem y mocą Literarum Inkorporacyi Ziemstwa Pruskiego. R. P. 1454. Volumine Primo, Titulo Litera Incor-porationis, Folio 172. w konstytucyach znayduiącey się, tudzież mocą

Pactorum

Pactorum Conventorum, bardzo wielu Krolow, mianowicie Waszey Krolewskiey
Mości, ktore to Pacta Conventa Waszey Krolewskiey Mości, w Konstytucyi R.
P. 1736. Volumine sexto, Titulo Pacta Conventa Folio 621. pomienione li:
teras Incorporationis Xięstwa Pruskiego, po kilka razy wspominaią, y iako
Prawo ojczyste pozwolenie bicia Monety maiące, pod dozorem Jednych Pod:
skarbich Obojga Narodow, sprawiedliwą y by naymniey niezalterowaną bi:
li Monetę.

Kończę Mowę moię, gorącemi modły błagam Naywyższego, aby tak szczęśliwa,
pod Augustem Polskim Rzeczypospolitey pora, nie tylko się nigdy nie z
mieszała, ale nieprzestannie wzmagała, y wzrost brała, do Naywyż:
szego pomyślności Kresu, y doły, aby granice tey Oyczyzny, Pokoiem
obwarowane, Miasta Obfitością y dostatkami obdarzone, Wsie mno
stwem Ludzi napełnione, Role żyznością y urodzaiem od Nieba u
błogosławione były, aby Sława Panowania Waszey Krolewskiey Mo:
ści, do nayodległeyszych Krajow, y Wiekow zasięgała, aby August Pol:
ski, długoletnością, pomyślnością Rządow doskonałością y powsze:
chną tych Narodow Miłością, wszystkich Monarchow przewyższał.

Mowa J. W. Imć Pana Zamoyskiego Woiewody Inowrocł. na Se
natus Consilium po Zerwanym Seymie, miana. 1762 [illegible]

Mam zwyczay N. K. P. M. M. że na każdą zawołany Radę, wprzod przeczytam sobie wykonaną przy
sięgę Panu y Oyczyźnie, żeby przez Świeższą Impressyę wotowanie moie na samey było słuszności, y dal:
sza Mowa bez naymnieyszego na siebie względu szczegul[illegible] do Publicznego ściągaiąca się Dobra.
Chcący wyrazić winne Majestatowi Pańskiemu dzięki, chc[illegible] wyrazić oraz ostatnią wolności zgu:
bę, musiałbym dla pochwał twoich dystyngwowac, skąd naszę pochodzi nieszczęście, a tym samym
dosyć nieszczęśliwey przymnożyłbym nieprzyiaciół, przepuść tedy Nayłaskawszy Panie z Urodzoney
dobroci, że serce moie napełnione wdzięcznością ku Osobie twoiey, zatem przeciętę nad niebespieczeństwem
wolnego głosu, teraz milczeniem przytłumione widzisz. Przezorna w Ustawach swoich Rplita, to
samo Prawo u siebie postanowiła, ktore iest we wszystkich Państwach, żebyśmy w cudzoziemskie, a cu:
dzoziemcy w nasze niewchodzili Interessa, iako my u nich, tak oni u Nas, oddaleni od wszystkich
funkcyi y honorow, na tym fundamencie głos zabrany. Można być godnym, zacnym y Dystyngwowa:
nym wszędzie, lubo nieun[illegible] w Polszcze, tak dawne z naszych krajow Antecessorow wyiście,
może iakową wzbudzać wątpliwość, czy to też sama iest Familia, niewchodzę czy ten zarzut iest
sprawiedliwy, lub nieuczynny, bo temu nie iest mieysce, trzeba było rownie z przyiaciołmi, zabrać głos
z u prastarnim iak y takey, Ta Rplita w ktorey iest Ręku nowe stanowić Prawa, mogłaby była Las:
kawie Trybunalski aprobować Dekret podobnych zabroniwszy na przyszłe czasy dla odięcia Stanowi Ry:
cyrskiemu bojaźni takowych więcey przykładow, a tak na zawsze umorzona kwestya.

Tu zaraz

Tu zaraz wszczął tumult, nigdy w Poselskiey Izbie niepraktykowanym przykładem wtak publi-
cznym Excessie, wtak wielkiey atym samym przygotowaney wykonanym liczbie, łatwo wszystkim
wiedzieć można bo ten tylko niewie, co umyslnie wiedzieć niechce, kazać było stanąć Wartom, ka-
zać było rewidować Arbitrow, tak iak Prawo kaze, byłoby się pokazało, ktoz iako przyboku
chodził bronią, co za Ludzie, y iesli iuz nie notowani przedtym; Są pozorne racye ktore iednych
oskarzać, drugich uwalniać odtego zdaią się wystempku, ze zas pozorem samym, nikogo
nienależy sądzić, atym samym prywatnie W. K. M. P. M. M. Obiesniać czyli emendować
kogo, Publiczny Exceß, publiczney kary, publicznego wyciąga wywodu, iezeli Rzplita dla uczy-
nioney sobie zupełney satysfakcyi inszego nieznaydzie sposobu, będę upraszał zmiey-
sca mego, wprzyszłym czasie zebym był przypuszczony, y znas kazdy Publicznie, do wyko-
nania Juramentu, zem iako niewiedział, ani był okazyą dotego tumultu, zem iako, ani
rady, ani Ludzi uzbroionych strzelbą na ten excess dawał, ze ani wiem ktoiest początkiem,
y iako zdraycę Oyczyzny wydać powinienem. Zadney klemencyi zazywać nienależy W. K.
gdzie iest popełnione crimen status, crimen lesæ Majestatis, Crimen status kiedy
w Izbie Poselskiey, nigłos wolny, ale gwałty wiolencye decydować maią, Crimen Læ-
sæ Majestatis, gdy na Posła w charakterze będącym w Izbie Poselskiey podbokiem
twoim W. K. z wielkąz respektem całey Rzeplitey porwanie do szabel, ze znas ktoz
inny moze wtakowych tumultach, to iest mnieysza, idzie tu ocałosci Osoby W. K.
M. P. M. M. zktorego całosci, zawisła y całosci nasza, y całego Państwa. Ktoz
teraz ręczyć moze ze ten co nawłasną porywa się wolność, naco więcey przypadkiem
niezazyie ręki, ktoz teraz ręczyć moze ze ten co na Posłach samie Prawo, toz
samo Prawo respektować będzie. Naywiększe nieustrzegą Warty, gdy teraz upro-
wadzony zwyczay, zuzbroionemi wstrzelbę odprawiać obrady nasze. Cozabe-
spieczenstwo Cudzoziemskim Posłom gdy my rowno prawem narodow zaszczy-
ceni, sami od siebie zadnego niemamy. Ztego co się podbokiem twoim W.
K. działo łatwo uniesć mozna co się podłeskich Trybunałach dziać moze. Bę-
dą Seymiki, będą zaboystwa, będą moze y Partye nich będzie, ktora chce, bądz
strona mocnieysza lub słabsza, kto ubespieczyć moze ze słabszy potrzebuiąc
wsparcia, a widząc W. K. Mći Dziedziczne Państwa wzamieszaniu, widząc
własne Jego Woyska tak dalekie y rozerwane, ktomowie ubespieczyć moze,
ze ostatnią przyciśniony desperacyą cudzych niebędzie uzywać Bogow; Zmieysca
mego upraszam, oiak nayprędsze Extraordynaryinego złozenie Seymu, mam nie
omylną nadzieię, ze stan Rycerski pokaze ze iest godzien, tak dobrego, y łaska-
wego Pana, ze iest godzien swobodności, gdy wobradach swoich, naprzod te Cza-
sy Oboiga opatrzy bespieczeństwo iest czas potemu, bo postronne Narody same z
sobą zatrudnione. Otwarcie Mennic w Pruskich Miastach, y ułozenie Ce-

ny
R

ny wewnentrznego Monet waloru, należy do trzech stanow Rzeczypospolitey, gdyby nawet
Seym się teraz agitował, niewiem czyby mogła fundamentalna nastąpić Mennic
Ordynacya, gdyż by być musiała Koequacya Monety Naszey z Cudzoziemską, ta
zaś we wszystkich prawie Kraiach zfałszowana. Jako Kurs Monety jest to
Interes Publiczny wszystkich Krajow, dla utrzymania Kommerciow mię-
dzy sobą, tak z czystym przyimować się tą Materyą do generalnych Trakta-
tow, dla samychże Jchmościow P.P. Podskarbich Obuyga Narodow, z kąd wiel-
kie zaczasem byćby mogło niebespieczęstwo, bo gdy oni z Urzędu swego
całemu Państwu evictionem cavent, ktowie czyby wszychże Miastach mogli
skutecznie dopilnować wewnentrznego Monety waloru, ktowie czyby podob-
nego gdzie indziey niezażyto Stępla. Za uczynioną Redukcyą według
wewnętrznego Waloru monety zagraniczney, tey Konfiskacyą po Gra-
nicach wchodzącey lub wychodzącey z Kraiu. Dziękuię z Miejsca mego
Jch Mcm P.P. Podskarbiom Obuyga Narodow, bo gdy iuż powetować nie
mogli w skutku samey uczynioney szkody przynaymniey coraz więk-
szey zapobiegli. Kiedy zdolności twoiey N. K. pozwalasz bez ci-
ebie u naypierwszego Senatora odprawiać Konferencyą, trzeba żeby
przed Seymem zaczynać się mogły dla ułatwienia Materyi, trzeba
żeby Punkta przodem wszystkim Kommunikowane dla zupeł-
nieyszego roztrząśnienia, trzeba żeby z teyże Konferencyi delego-
wani byli do uczynienia Relacyi W. K. M. dla odięcia zupełnie
dyffidencyi,.. Tym Sposobem Konferencye bydź by mogły rozumiem
dla Dobra pospolitego, pożyteczne, na [illegible] Konferencyach można
by z przytomną radą de melioracyi Rządow Państwa naszego
wynaleść Sposoby, y też same Kommunikować Braci na-
szym po Wdztwach przez Uniwersały przed Seymowe. Dla u-
szczęśliwienia w każdey Kondycyi, w każdym Stanie Człowieka
z Opatrzności Naywyższego Boga, do zobopolney Sobie pomocy
ustanowione [illegible]kie y Duchowne Prawa, iedne karzą przy-
kładnie występki, z tym bydź niedopuszcza, drugie Sądzą na-
wet myśli y Intencyą do skonania czyni. Prawo Duchowne

w Kryminal

w Kryminalnych Akcyach samo Sobie niemogąc uczynić sprawiedliwo-
ści, wprawie swieckim wszelką znayduie Łatwość do ukarania Wino-
wayców Swoich, wzaiemnie kiedy Prawo Swieckie przez utrzymany Se-
kret prawo łamiących ukarać niemoże, Prawo Duchowne w Sądzie
Swoim, gdzie Człowiek upokorzony przed Bogiem wyznaiąc Sam Sie-
bie z Intencji Uczynków Oskarża (: zamiast Łatwości wotrzymaniu
rozwiązania przez mniey wiadomych w Konfessyonałach :) Prawo mo-
wie Duchowne powinno Swoy naprzestępców Obiaśnić y pociągnąć
Rygor. Rwanie Seymow dla Publicznego Dobra iest sprawiedliwe,
dla prywatnego Interessu iest peccatum Status, rozdawanie roz-
naszenie y przyięcie Korrupcji, w Trybunałach iest zawsze Pec-
catum Status, idzie bowiem zatym y restytucya, idzie zatym y
Zguba Kraiow, poddaię się przeświętnemu Duchowieństwu do
uwagi, żeto Peccata status, zawieszone zwielu racyi do sa-
mych tylko Biskupow Rezolucji, czyli przeszących nieumniey-
szych liczby. Niechay O mnie nikt nierozumi żebym dla wakan-
sow miał kochać Pana, żebym dla prywatnego miał Publi-
czny kiedykolwiek sakryfikować Interess, proszę niech tylko
kazdy zważy, że we wszystkich Państwach, Wakansow dystrybuta
niejest prywatny ale publiczny Interess, coż dopiero mowić w Wolnym
Narodzie, gdzie raz danego, iuz więcey odebrać niewolno, Wakanse
co tylko zawieraią w Sobie zasług nadgrodę, roznie roznym oddane do-
daią, lub tracą, Poddanym Serce do Pana y ochotę do dalszych Oy-
czyznie usług, Wakanse co udzielone Sobie maią od Majestatu wła-
dzę, iak doskonałych iak umiarkowanych wpassyach potrzebuią Ludzi,
gdy unas prozbą niegwałtem, perswazyą anierozkazem, wszystko wy-
rabiać, wszystko utrzymywać należy. Od trzech Stanow Rzeczypospo-
litey między N.K. a Stanem Rycerskim ustanowiony Senat, przez ktore-
go a pokorne, a sprawiedliwe u Tronu remonstracye, przez ktorego wobra-
dach Braci naszych doskonałe reflexie, żeby Prawa wswey utrzyma-
ne były całości; za cożby niemogł ten Senat wzmocniony łaską N.K.

powagą

powagą dziedności wzrożnionych Braci naszych przyprowadzić Serca, Łatwa zgo:
da gdy Strony Obaczą y Stan Rycerski wdependencji ale odprawa przywiązany
lecz tylko do Ciebie N. K. Inaczey niemasz się czego napierać być Senatorem lub
Ministrem, wszystkich Nas jeden nadgrobek czeka, perijt ze Consule Roma,
ginie Oyczyzna nietylko złą radą, ale ginie y milczeniem; niebyło bespie:
czeństwa w Izbie Poselskiey dla Posłow, być może tego niemasz w Se:
nacie dla Senatu, raz umierać potrzeba, a umierać niemożna, z większym
Honorem iako przy dostoyeństwie twoim N. K. iako przy Prawie y wolności.

Kopia Listu J. O. Xiącia Imści Strażnika W. K. do Mnie pisanego z Warszawy d. 12. 9bris 1762 Anno.

Żarliwość o dobro Publiczne, y godne Sentymenta WWMćPana które złącz:
mi rowną Oyczyzny miłością na przeszłym Extraordynaryinym Seymie
wspołkollegami swemi ku Obserwie Praw y Swobod naszych łączyć raczy:
łeś, wzrywym zawsze u nas wszystkich, a u Mnie partykularniey są sza:
cunku y pamięci, na Dowod czego mam honor kommunikować WWMćPa:
nu ciekawego Listu pewnego Przyjaciela eventum zeszłego Swieżo Sey:
mu obiasniaiącego, tudzież Xięcia Imci Kanclerza List y JMćPana Wo:
iewody Inowrocł. na Senatus Consilium mianych mow, ktore cały zamy:
ka raczysz z uwagą przeczytać delikatnością o sądzie. Żałuiemy Ser:
decznie, że tak swieżych zdań Patryoty niemieliśmy w kolej naszey na
Seymie teraźnieyszym, ufamy iednak że [...] Domu Siedzący nie zaspiąż
ży pracy, ktoraby pomnażała chwałę [...] należytą, a była z pożytka:
mi Publicznemi. O Przyjętych tu ciekawości umysłu upraszam chciy
WWMćPan y innym JMciom Ziemianom Przyjaciołom swoim udzie:
lić Mnie zaś wstateczney mieć łasce piszącej się z zupełną Obserwancyą.

MOWA Jaśnie Oświeconego Xięcia JmćPana Czartoryskiego Kanclerza WWX Litewskiego na Senatus Consilium w Warszawie d. 25. 8bris Zaczętym d. 30. Ejusdem [...]miana.

Tak się zwykłe Naiiaśnieyszy Krolu Panie nasz miłościwy, tak się upo:

wszednie:

wszedniane Panującej Osoby, każdej chwalenia y uwielbienia, że się iuż bardziey wydaie zwyczaynym tylko mowieniem, albo obłudnego pochlebstwa wynalazkiem, niżeli znakiem myśli y Sentymentow istnych, z których Cnot y przymiotow w Osobistości W. K. Mści, P. N. Miłościwego, znajdujących się ten afekt iest naturalnym, że chęciom y Żądzom twoim Nayiaśnieyszy Panie, iest więcey y bardziey dogadzaiącą chwalebności Krolowania, niżeli wielomowstwem Krolującego chwalenie, dowcip żaden wykoncypować, ani wyexagginować niemoże Krola y Pana w Sobie doskonalszego y dobrotliwszego, á przez to Lud poddany władzy swoiey Szczęśliwić mogącego; ágdy iednak w tak długim przeciągu Panowania W. K. M. P. N. M. Już niemal wszystkie gatunki Narodowych żałosności y dolegliwości, ponosiła y ponosi Rzeczpospolita Nasza, wtwoiącey doniesczczęścia swego będąca Situacyi, przez niedochodzące Continue od Lat Dwudziestu Szesciu Seymu, y przez to iak anarchyi zrodłowe, tego przyczyny Okkazye, y powody iedynie odwrócić y znieść może. Dirigens sua membra Caput Oycowska W. K. Mści P. N. M. Dobroć, Mądrość, y Sprawiedliwość, Jura Throni, et Jura Gentis. Niech rownie y wzaiemnie Sacra sumpto, niech mądrze od Przodkow naszych ustawiona forma et norma Regiminis w Scisłey y nienaruszoney będzie manutencyi mocey powagą, oraz y Stawiącym przykładem Krolującey Zwierzchności niech w Stanie każdym Osoba każda będzie pociągniona do powinnych Praw obserwy niech Praw przestępstwa, obowiązkow zaniedbania, nie tylko postegaią skutecznie przepisanym, do statecznie Karom Sądowym, ale Karze odrzutow odwzględow y od Dobrodzieystw Panowania, niecnotliwości y sposobności, á przez One y wonych zasłużenia iedyną będą Drogą, do adypiscencyi nadgrodowey niech Obywatelow w Państwie merencia Justicie distributive W. K. Mści P. N. M. et plenitudini wym Juris Regii zawsze remonstruią Sprawiedliwość Ministeria y urzędy, ktorym to repartite incumbit Ministeria, zaś Urzędy każde niech wypełniaią Prawami Sobie nadane y Zalicone, odzywania bez przeszkod uzurpacyi y zawod od Osob żadnych, ani nawet od Urzędow inne incumbente

incumbentie maiących, de pierosz odtych Osob Ktorych tak mocne Praw warunki exkluduią, od wszelkiego wdawania się w Interessa Oyczyzny Naszey, y mniey działania przezto y takowe rowno waznie, y podobnie takie Krolewskiey wie Kompłetności Swiey, y Dobrodzieystwo uzupełnionych przedsięwzięcia Sprawu: ięć W. K. M. P. Nasz Miłosciwy, Rządowe y porządkowe Narodow Polskich uszczęśliwienia ustawisz, oraz przezto iednomyslności iednoczynności Sey: muiących Cało ustawnie w Stanach Rzeczypospolitey.

Z tych uwag, y tych powodach aby sciant, et pensent Singuli w Narodowey totalności co tangit afficit Omnes aby zgromadzenia o Woiewodztwach Ziemiach y Po: wiatach, Nobilitas Jasnie była uwiadomiona, o zrodłowych y Incidentalnych przyczynach, fatalnego znowu niedoyscia Seymu teraźnieyszego, aby grun: townie rozważać mogła, Committenda expost w Instrukcyach, Swoim Posłom na Seym Ktory będzie następuiącym, Sądzę moią powinnoscią te radę y to suplikowanie moie, żeby W. K. Mści P. N. M. wydać raczył podług Pra: wa y dawnych zwyczaiow Uniwersały na Seymiki Relacyine.

Niezest to, ani bydz może wątpliwie, czy złożenie Seymu Extraordynaryinego iest potrzebne, kiedy iedynie wzgromadzeniu trzech Seymuiących Sta: now, może Rzeczpospolita uleczać Choroby y dolegliwości Swoie, reparować destrukcye, uradzać nagłe potrzeby, ubespieczać się we Wszystkim, iest rownie pewnym że złozenie tey natury Seymu, iest zupełnie dependuiące od woli Juris Magiestatice zapoprzedzoną Senatu radą, same nazwi: sko Seymu, takowego naucza że tylko w Extraordynaryinych zachadzac y potrzebach nieukładnych może bydz składany [illegible] te gwałtne y doci: skaiące potrzeby, Seymowey porady aby co kolwiek tak uciążliwe, y tak szkodliwie z klubey Kardynalnych Praw Oyczystych wyszło do oney było przy: wroconym, aby dawne Przodkow Naszych rzadanie Konstytucyi radzone, omyslenia Sposobow Securius Concludendor. Consilior. do skutku przy: chodzic mogło, aby w tak wielkiey wagi y konsequencyi Interessie Swo: im, o Monecie y [illegible] radzić y ustanawiać mogła Rzeczpospolita, więc w tych potrzebach [illegible] za radą teraznieyszą Senatu, aby W. K. M. P. N. M. złożyć rac[illegible] bliski Seym Extraordynaryiny z umknieniem zawad

zdochodzenia

z dochodzenia Seymow tamuiących, y ja suplikuię ieżeli zas to będzie w zdaniu
y woli Panuiącey, áby Seymu intymacya zostawała wedkładzie, á inne
ieszcze y nowe Publici necessitatis et utilitatis interim zachodziły potrzeby,
iest to omnes et litera Legum, że znowu procedere powinna Senatu Rada
bez ktorey odwiekow, y bezprzestannie nawet, przed wzrostem wolności Kro:
lowie nasi Rzeczy zadney przedsię brać rezolwowac y działać nie powin:
ni y niemogą licite et Legitime.

Juz to niedopiero było, y iest wielu kalamitosum, że na Publicznych Kongressach
Seymowych y Trybunałach, działy się tumulty, Boie y zabicie przyzwitemi Są:
dow przykładnych rygorami nie ukarani, gdy ieszcze niezwiększoną śmia:
łością dotych czas dni przynajmiejszych w Oyczyznie zwrutach, nieprakty:
kowaną z okazyi wolnego głosu, w Izbie Poselskiey Swiątnicy Wolno:
ści Całego Narodu Stan Rycerski reprezentuiącey, abominanie odważo:
no się nadobycie Oręża, ieżeli eousq nefas nie będzie należycie ukarany,
ex impunitate crescent licentia, iuz by oni Tron Krolewski, ani Senat,
áni w tey Izbie złożone Seymuiące Trzy Stany Rzeczypospolitey nie były
by w ubespieczeniu zupełnym, więc iako to iest od W.K. Mości Zaleconym
JmC Panom Marszałkom Wielkim Oboyga Narodow, tak się spodziewam,
że ci godni Ministrowie nieopuszczaiąc Indagacyi decreto et Causatione
tego kryminatu skarzą winnych Sądem swoim należytym; Strukturę Izby
dla Posłow Stanu Rycerskiego, aby JmC Pan Podskarbi odmienić y ulepszyć
kazał Całe w tym iest ca[redacted]alebna rada X. JmC Biskupa Krakowskiego.

Historyczne Odzieiach [redacted] Oyczyznie naszey Pisma wyswiadczaią, że na Sey:
mach [redacted]awem wolności, y Prawem dozwolenia przymawianą się ad pacta
Conventa, uskarżano się, y złe radzenia Krolom, były obwinienia Prymasow,
Ministrow, y Hetmanow á przecież nieprzychodziło dlatego do Tumultowey
Excicenczy. Słyszane zas na teraznieyszey radzie ganienia, że Posłowie na
Posła czynili w Izbie swoiey illacye, lecz to znaki domniemania, y postrzeże:
nia, że z tey to przyczyny nastąpił ausus, broni dobycia in Sacrario libertatis.

Naycięższe Woyny postronne y Domowe, nigdy ta[redacted]kich szkody strat niespra:
wiwały Oyczyznie naszey, iako w tych leciech [redacted] biło Złą Monetą za
granicznie między polską, y co raz gorszey spod[redacted] grzech in Origine, tak
cięszki Ciminis Status, y żal się Boże tak dł[redacted]go od nas tranquille Cierpi

ney

ney, Ktory miał na Śledztwa inultra coraz gorsze, aby niemogł być kontynuowany, pora:
dzaiący temu niewmogły uniwersały W. K. M. P. N. M. do Wszystkich Starostow Prowin:
cyi Osobliwie pogranicznych Ukiwszy gentis zalecaiące onym dozor, aby Zła Moneta do
Kraiow naszych wchodzić, á dobra wychodzić niemogła, oraz aby w tym rei były rygorości Ka
ranemi, dla invigilacyi, w tym także oraz Skarbowym dozorcom, wielce iest potrzebne
przez Jmć Panow Hetmanow wielkich dodawanie ile dostarczy Komput małey Woy:
skowey pomocy, á co kolwiek zaś z tąd wynikać będzie Konfiskacyi Sprawiedliwych, dosko:
nała retitudo. Jmć Panow Podskarbich W. K. y wielkiego X. Litt. Czymi pewności
że to inrationibus kalkulacyi Swoich zapisywać będą do percept Skarbowych.
Przed Inkorporacyą Prowincyi Pruskiey ad Compagem Krolestwa przez one y dotych czas
miałe y maią większe Trzy Miasta Prawo Mennicźne, lubo rożnemi statutami y Konstytucy:
ámi nieraz uroznione klauzulach y warunkach, ále takowe tych Miast Prawa iedynie im
zdatne y użyteczne być mogły y są, ad internum onych Commertiod usuum, á naydaley Prus:
kiey Prowincyi Prawo bicia Monet zawsze iest ode wzięczne policzanym inter Majora Iura
Regalia, ále prerogatywę Przodkowie W. K. Mości ustąpili nazawsze Rzeczypospolitey,
od Konstytucyi Roku 1685. o zawarciu Mennic gdy następuiącemi Prawami y Pa:
ctor Conventor warunkami, iest y to praecustoditum aby otwarcie Mennic áni ex resultato na
rad Senatu, ale tylko Seymową ustawą dziać się mogło, pozwolenie teraz aby te Miasta ádusu
Rzeczypospolitey bili Monetę, było by to wbrew wyraznym Prawom, ktorych każde naruszenie iest
w Sobie niegodziące się, iest wprzykładowych konsequencyach, więc z naygłębszą pokorą, a z Urzędo:
wey Praw Straży, iak nay Solenniey Supplikuię, żeby Miastom Pruskim niebyło to Dozwolonym,
co uetitu Legum Panuiącey Zwierzchności P. N. M. y radzie Senatu iest illicitum. Powszechnym
iest Senatu radzeniem żeby W. K. M. P. N. M. Seym Extraordinaryiny złożyć raczył, to psa Ma:
teria tak walna o Monecie o Mennicy, będzie iednym z pryncypalnych Celow y potrzeb Seymowania.
Staro Polską Cnotliwością wiernością y gorliwością Panu y Oyczyznie dowodzącey iakiego usławio:
nego w Dyspozycyach rodu iest plemieniem nieśmiertelney Sławy Jana Zamoyskiego Rediviva
Imago Jmć Pan Woiewoda Inowrocł. gdy dnia Onegdayszego W. K. M. Panu Moiemu Miłościwemu
y teraznieyszemu Senatu zgromadzeniu doskonałey wyra[illegible]monstracyę zdania y radzenia Swię niże
likym iatez Same powtarzał, więc tylko wcale y we wszystk[illegible] do tak godney tego Senatora mowy, Sen
tymenta moie konformuię y przyłączam; Od Lat 40stu maiąc Ho[illegible] [illegible]szczonym, y iuż owe
go początkowego czasu z ięcym zostawszy, tylko iednakiem tak niegodzięcey się tak szkodliwey, tak
gorszącey słuchaczow niewidziałem y niesłyszałem Praktyki, aby głos wolny Senatorski iako tora
dy był Censurowanym, acerbe był krytykowanym od poślednieyszy mowiących, był maligne tłumaczony
nawet wimputatio tego co niebyło mowionym: Żałowało mocno y żałować musi, że Thronu Kro:
lewskiego Veneranda Magestas, y powaga Senatu zgromadzonego poniosła tęurazę, że iuż za
miast rad libero arbitrio przezwitych, Ta Curia Patrum zaczeła się przemieniać w Scene ostro krytykuiącey
niby patronizacyi ganiącey zdania, y przystoyne Expensie Senatora z cnot y zasług własnych wdystynkcyi bę
dącego, á oddawna et Cons[illegible] znaiomych Sławnych w Oyczyznie przodkow Swoich przykładowe nauki
maiącego y do onych konform[illegible] się rownie memorandę. Nacyznione Censury gusyte do nich Expressye były
by łatwe odpowiedzi, lepsze [illegible] kuiące ale ia być niepowinien y być niechcę wpodobieństwie stałym
Kaznodzieyo, ktory grzech [illegible]pełnia, o ktory ex tallo Ambony należytą czynił remonstracyę.
Nieznaią, albo nzważać niechcą pobożności, dobroć et Magnanimitates w Sentymentach W. K. M.
P. N.

P. N. M. i ktorzy udawaią y tłumaczą w Oczernieniu przeciwieństwem woli W. K. M. y urażą Majestatu Je-
go Praw Oyczystych ostaię na ktorych się gruntuiącey się Pana z Państwa mego zwiąży y ktorych to Praw
Obserwowanych wsora iedynie sprawować mogą, wspolne y wzaiemne Krola y Ludu iego Szczęśliwości y Sło-
dycz. Nieśmiertelney Sławy y pamięci, Wielki Krol y Pan Nasz Oyciec W. K. M. Augustus wtory, prócz in-
nych wielu przedtym y potym znakomitych dowodow, mądrego y łaskawego Panowania Swego, nawet Orew-
lucyiną Konfederacyą Tarnogrodzką, uraz nie maiący ani mieć chcący, łaskawością dobrotliwie zezwolił
na potrzebne oycy Traktatem Warszawskim w końcu Roku 1716 ustanowionym, á w Roku 1717 Seymo-
wą Twierdzą umocowanym, ten to tylko Każdy z nas Ziomkow y Obywatelow Państwa wiernie życzliwie
y pożytecznie Służy W. K. M. Panu Swemu, Ktory radzi y życzy Praw obserwę sprawować iedynie mogące
Spolne y wzaiemne Szczęśliwienia w ziednoczonym nieodzielnie zaślubienia W. K. M. P. N. M. z Rzeczą
pospolitą. Erogowanych Expensow na poselstwa Orientalne przez JmćPana Kasztellana Krakowskie-
go Hetmana Wielkiego Kor. ze Skarbu Kor. należyta iest zapłata. Przywilej w Oyczystnie zasługach zna-
komitych, y Uzburkowaniem Miasta tuteyszego, gdy JmćPan Marszałek W. Kor. znaczną publikie uczynił
pożyteczność, Moię zato życzę podziękowanie, łącze oraz y moie prozby áby retenta Assygnacyi na Bruki
y Kwartałowe Gwałta ze Skarbu Koronnego Suplementa były nato naznaczone. Niezmierną będzie Stratą
Publiczną ieżeli defluugitacya do Gdańska stałaby się nieprzodolną przez co raz więcey zasypanie Piasko-
wą tego Miejsca gdzie się Wisła rozdziela y częścią wypływa wodnoge nogatym więc podług sui w tym resul-
tatum rady Senatu w Roku 1748. Essencyalnie iest potrzebnym odnowić zalecenie JmP. Podskarbiemu
W. Kor. aby expensem ze Skarbu Rzeczypospolitey gruntownie ureperował Tamę Montawską, byłoby y bar-
dziey sprawiedliwym, aby Miasto Gdańsk wielkie zyski z Wiślaney defluugitacyi maiące, znacznie się do tego przyłożyło Ex-
pensu, za Requizycyą JmP. Podskarbiego W. Kor. y przez Konwencyą z nim de modo et Certitudine tak potrzebney roboty.
Tak wielkie y znakomite zasługi W. W. K. Mści P. N. M. y Rzeczypospolitey S. P. JmćPana Małachowskiego
Kanclerza W. K. lubo wątpić niepowinienem że u Pana Sprawiedliwego są wpamięci, y będą w nadgrodach go-
dnym, iuż y przez Liche samych synom iego oraz y znakomicie dystynguiącemu się Życiowi JmćPanu
Czackiemu Podczaszemu Kor. do prozb w tym Omnium łącze pokornie y moich quam Maximam. Jmćci
Xiędza Turskiego Officiała Warszawskiego Prezydenta Trybunatu Piotrkowskiego, tudzież JmćP. Sie-
mieńskiego Referendarza Kor. dawniey Laską Seymową potym Skarbowego Trybunatu Radomy, a
teraz Dyrekcyą Trybunatu Piotrkowskiego zaszczyconego Sprawiedliwym W. K. M. P. N. M. względem po-
lecam. Miasta Kraków, Wilno, Torun y Kowno, dobroczynney W. K. M. P. N. M. Juste wzywaią protekcyi.
Aby P. Minister pożytecznie Publi[illegible] nowe edycye iuż rzadkich Authorow Polskich drukuiący, tak
nato Suple[illegible]ent my[illegible] [illegible]arbu Kor. assygnowany, á Xięża Piarowie Opolscy nafundowiący
naukę rzemie[illegible]nikom Racyonalnym, a teyże Zakonu Xięża Collegium Wilenskiego ze Skarbu Lit.
na kontinuacyą Drukowania Corporis diplomatici Suplikuią. Rekomendowanych prze-
X. Jmć Prymasa Osob zasłużonych przez puncta y Ja rekomenduię do łaskawości &
ad Justitiam Distributivam W. K. M. P. N. M. przepomnieć niemogę prawnego wa-
runku Konstytucyą 1717 zeby Skarby Kor. Litt. nieby wypróżnione Assygnacya-
mi illicite per resultata Senatus Consilior. Są szczere, są mocne, są b-
przestanne rządzę y życzenia moie, żebyś W. K. [illegible] P. N. M. żył długolet-
Panował nam Łaskawie pożytecznie y Szczęśliwie

